

XXI. EÖTVÖS
KONFERENCIA
2020. szeptember 25–26.

XXI. Eötvös Konferencia

2020. szeptember 25-26.

Főszervezők: Rémai Martin és Sinka Andor Dénes

Az absztraktfüzetet készítette: Poór Boldizsár

Borító- és logóterv: Kocsis Ábel, Varga Balázs, Csértán András, Katkó Dominik

A honlapot készítette: Varga Balázs

Köszönetünket fejezzük ki minden segítőnknek és jelentkezőnknek, továbbá minden meghívott előadónak, szekcióvezetőnek és szekciófelelősnek!

Szeptember 25. Péntek

	A Szekció	B Szekció	C Szekció
9:00	Megnyitó		
10:00	Médiatudomány	Filozófia	Irodalomtudomány 1. (Magyar irodalom)
11:00		Színháztudomány	
12:00			
13:00	Ebédszünet		
14:00	Munkácsy Béla: Megújuló energia és stratégiai tervezés avagy a hazai energiatervezési gyakorlat árnyoldalai		
15:00			
16:00			
17:00	Biológia	Földrajz és földtudomány	Irodalomtudomány 2. (Világirodalom)
18:00			

Szeptember 26. Szombat

	A Szekció	B Szekció	C Szekció	D Szekció
9:00				
10:00	Matematika- Fizika	Pedagógia és oktatás	Nyelvtudomány 1. (Kognitív nyelvészet és diskur- zuselemzés)	Történelem 3. (XX. száza- di magyar történelem)
11:00		Informatika	Nyelvtudomány 2. (A magyar nyelv leírása és története)	
12:00				
13:00	Ebédszünet			
14:00	Társadalom- tudomány 1. (Környezet és társadalom)		Kémia	Történelem 1. (Egyetemes történelem)
15:00				
16:00	Társadalom- tudomány 2. (Terepmunka és a terep változatai)	Kugyela Tamás: Brexit		
17:00				Történelem 2. (Középkori, koraújkori és XIX. századi magyar történelem)
18:00	Társadalom- tudomány 3. (Identitás- problémák régén és most)			
19:00				

Részletes program

Szeptember 25. Péntek

09:00-09:15 - Horváth László: Megnyitó

09:15-09:25 - Sinka Andor Dénes: Megnyitó

12:45-14:00 - Ebédszünet

14:00-15:00 - Munkácsy Béla: Megújuló energia és stratégiai tervezés avagy a hazai energiatervezési gyakorlat árnyoldalai

„A” Szekció

Médiatudomány

(„A” Szekció, Péntek 09:30-11:00)

09:30-10:00	Balássy Fanni: Sötét fejezetek az olasz filmgyártás történetéből, avagy a Cinevillaggio megalapításának körülményei
10:00-10:30	Holdosi Vivien: „Soha nefeled hogy honan jöttel merakor különben nemtuc hazameni” Online humor, trash tartalom és irónia – a Vágvölgyi Noémi-jelenség elemzése
10:30-11:00	Papp Fruzsina: Szimbolikus hullámok: A víz jelentősége a Hatalmas kis hazugságok c. sorozatban

Biológia

(„A” Szekció, Péntek 16:00-18:00)

16:00-16:20	Jónás Andrea Petra: Az <i>Aspergillus fumigatus</i> humánpatogén gombafaj szénstressz válaszainak vizsgálata transzkriptomikai módszerekkel
16:20-16:40	Zsilák Borbála Anna: Vajon érzékeljük-e a dinamikusan változó belső állapotokat és a testméretről szóló információ megváltozását kutyák morgásában?
16:40-17:00	Vuk Aliz: A keltike fajok (<i>Corydalis</i>) térképezése a Nagycserei Kőrises Arborétumban
17:00-17:20	Nagy Dániel Károly: A foszfatidilinozitol-3,4-biszfoszfát szint változása hormonális ingerlés hatására emlős sejtek plazmamembránjában
17:20-17:40	Erdős Réka: A CYP2B6 szerepe daganatos gyermekek ciklofoszfamid terápiájában
17:40-18:00	Pejtsik Diána: A szorongásos jelleg mérési hatékonyságának növelése preklinikai állatmodellekben

„B” Szekció

Filozófia

(„B” Szekció, Péntek 09:30-10:30)

09:30-10:00	Farkas Vendel: A módszeres kétely megjelenése Albert Camus Sziszüphosz mítosza című esszéjében
10:00-10:30	Gerdesits Pál: Szubjektív valóságprezentáció - Werner Herzog dokumentumfilmjei

Színháztudomány

(„B” Szekció, Péntek 10:45-12:45)

10:45-11:15	Kovács Viktor: Intrikusábrázolási azonosságok Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéje és Tóth Ede A falu rossza című népszínműve között
11:15-11:45	Kovács Dominik: Trauma és csend Bródy Sándor két drámájában
11:45-12:15	Jungbauer Loretta Anna: Marlowe kontra Purcell: Dido és Aeneas
12:15-12:45	Reseterics Luca Zsófia: Vágyam úr-úrnője! – Gender csere és hatásai William Shakespeare Szentivánéji álom és Vízkereszt című darabjainak előadásában

Földrajz és földtudomány

(„B” Szekció, Péntek 16:00-18:00)

16:00-16:20	Konkoly Sándor: A Mohácsi-sziget, mint földrajzi tér a török-ellenes hadjáratokban
16:20-16:40	Jó Viviána: Dél-amerikai jégárak megnövekedett felszíni sebességének vizsgálata
16:40-17:00	Kasza Lilla: Folyóparti városfejlesztés Szerbiában
17:00-17:20	Vácz István Dávid: Egy elfelejtett amerikai szakember, Morgan Shuster modernizációs kísérlete és a geopolitika Perzsiában
17:20-17:40	Rémai Martin: Magyarország kutatási és fejlesztési ráfordításai
17:40-18:00	Izing Máté Antal: A balatoni kerékpárturizmus egy felmérés tükrében

„C” Szekció

Irodalomtudomány 1. (Magyar irodalom)

(„C” Szekció, Péntek 09:30-11:45)

09:30-10:00	Nyerges Csaba: „nem vagyok azonosítható a neveimmel” – Kiss Tibor Noé és a poszthumán feminizmus
10:00-10:30	Fejérvári Katalin: Mire gondolhatott Rimay? – „Az Én édes Ilonám...” vers egy újfajta értelmezésben
10:45-11:15	Szilák Flóra: „Nincs múlt idő.” – Az emlékezet képzetek Raikovszky Zsuzsa Kísértetek című versében
11:15-11:45	Fenyő Dániel: Hajas Tibor fasizmusa a neoavantgárd és a Kádár-korszak tükrében

Irodalomtudomány 2. (Világirodalom)

(„C” Szekció, Péntek 16:00-17:30)

16:00-16:30	Illés Klaudia: A róka antropomorfizációja
16:30-17:00	Murányi Márk: A víz motívuma Lev Tolsztoj Anna Karenina című regényében
17:00-17:30	Dobos Barna: Tanköltemény, satíra, líra? A műfaji határátlépések kérdése Ovidius Fasti című költeményében (II. 657–678)

Szeptember 26. Szombat

12:45-13:45 - Ebédszünet

16:00-17:00 - Kugyela Tamás: Brexit

Beszélgetésvezető: Fejérvári Boldizsár

„A” Szekció

Matematika-Fizika

(„A” Szekció, Szombat 10:00-12:30)

10:00-10:20	Boldizsár Bálint: Modern alumínium ötvözetek mechanikai tulajdonságai
10:20-10:40	Lugosi Lilla: Kilépési idők Hamilton-rendszerből
10:40-11:00	Berta Dénes: Lokális folyásfeszültség vizsgálata DDD szimulációkkal
11:00-11:20	Batta Gergő Péter: Benzinkút probléma: Algoritmusok és hatékonyság
11:20-11:40	Keliger Dániel: Járványok és matematika: Mennyire pontosak a közelítő módszerek?
11:40-12:00	Molnár Zalán: Limesz rendszámok ultraszűrő bővítése
12:00-12:20	Ferenczi Tibor; Ferenczi Larisza: A kétfordulós választásokra osztó szervezői irányítás az elmosódott szavazáselméletben

Társadalomtudomány 1. (Környezet és társadalom)

(„A” Szekció, Szombat 13:45-15:45)

13:45-14:15	Papp Zsanett Gréta: A biodiverzitás koncepciója- A természet védelméről, vagy annak modern kizsákmányolásáról van szó?
14:15-14:45	Zelena Dorina Lilla; Barta Boglárka Nóra: Mind meghalunk? – Politikai attitűdök a klímaszorongás tükrében
14:45-15:15	Stark Mária Ilona: A környezeti biztonság és a fegyveres konfliktusok összefüggései: A Siachen-konfliktus
15:15-15:45	Tóth Lilla: A környezeti védelem felelőssége: környezetvédelem és szolidaritás az anarchikus nemzetközi rendszerben

Társadalomtudomány 2. (Terepmunka és a terep változatai)

(„A” Szekció, Szombat 16:00-17:30)

16:00-16:30	Vona Zoltán: Átány néprajza a XXI. században
16:30-17:00	Anga Zsolt: .ru! Digitális cenzúra, internet-, és információsza- badság napjaink Oroszországában
17:00-17:30	Sarnyai Benedek Máté: Gyász a profilok alatt – gyászhoz kap- csolódó narratívák feltáró vizsgálata egy online közösségi hálózat- ban

Társadalomtudomány 3. (Identitásproblémák régen és most)

(„A” Szekció, Szombat 17:45-19:15)

17:45-18:15	Budai Bettina: "Hongkong már a kezdetektől fogva fikció volt" hongkongi identitás a visszaadás előtt és után
18:15-18:45	Horvát Barbara: A 21. század szimbolikus evészavara: Az egészségesétel-függőség jellegzetességeinek vizsgálata
18:45-19:15	Ozsváth Eszter Judit: Festett fedél alatt: A hajléktalanság társadalmi kiszolgáltatottságának és művészet általi emancipáci- ójának kérdésköre Skid Robot és Terry Houghton munkáiban

„B” Szekció

Pedagógia és oktatás

(„B” Szekció, Szombat 09:00-11:00)

09:00-09:30	Tóth Kristóf: Módszertani nehézségek a nehézségi erő tanítá- sában
09:30-10:00	Seres Zoltán: Hatékony földrajztanulás digitális és online mé- diumok segítségével
10:00-10:30	Fábián Erik, Kékesi Attila, Rajkai Tamás: Az NI myDAQ eszköz alkalmazási lehetőségei a középiskolai oktatásban egy kí- sérletes versenyfeladat példáján
10:30-11:00	Kozma Kitti: Élet reziliens pedagógusként

Informatika

(„B” Szekció, Szombat 11:15-12:15)

11:15-11:35	Kocsis Ábel: Programok sebezhetőségének felismerése statikus kódanalízissel
11:35-11:55	Nyerki Emil: Rák előrejelzése sztochasztikus módszerekkel
11:55-12:15	Boros Attila: Refaktoráló DSL illesztési logikában való kifejezhetőségének vizsgálata

„C” Szekció

Nyelvtudomány 1. (Kognitív nyelvészet és diskurzuselemzés)

(„C” Szekció, Szombat 09:00-11:00)

09:00-09:30	Érsek Csenge: Kognitív fordítási stratégiák fordító szakos hallgatók esetében – egy longitudinális kutatás első adatfelvételének eredményei
09:30-10:00	Filyó Fanni: Diskurzusok a klímaváltozásról: a Youtube és a nem sztenderd nyelvváltozatok a francia nyelvben
10:00-10:30	Ugrin Bálint József: Prototípushatás a nyelvi kategóriák tanulásában
10:30-11:00	Kopcsák Róbert: Hogyan konstruáljuk meg az ismétlődő eseményeket? A habituális és az iteratív jelentés párhuzamos kidolgozásának vizsgálata

Nyelvtudomány 2. (A magyar nyelv leírása és története)

(„C” Szekció, Szombat 11:15-12:15)

11:15-11:45	Bajzát Tímea Borbála: „Mert így tudunk továbbhaladni” – Módszertani kísérlet a tud + főnévi igenév konstrukció leírására
11:45-12:15	Kukri Márta Mária: Egy gyónási tükör térben és időben

Kémia

(„C” Szekció, Szombat 14:00-15:40)

14:00-14:20	Széles Aliz: A lineáris retenciós index retenciót befolyásoló tényezőktől való függésének vizsgálata a gázkromatográfiában
14:20-14:40	Šiška Dávid: A KLVFFA modellpeptid és származékai oldhatóságának és aggregátumainak vizsgálata
14:40-15:00	Sipos Bence: Intranazális polimer micellák preformulációs vizsgálatai
15:00-15:20	Szabó Hanna Judit: Stabilizált nanoarany részecskéket tartalmazó szilika aerogélek előállítása és katalitikus aktivitásuk vizsgálata
15:20-15:40	Hülvely Bence Marcell: Többgenerációs PAMAM dendrimek funkcionálizálása, relaxometriás és degradációs vizsgálatok

„D” Szekció

Történelem 3. (XX. századi magyar történelem)

(„D” Szekció, Szombat 09:00-11:30)

09:00-09:30	Völgyi Réka: Prostitúált gyilkosságok a 19-20. század fordulóján Budapesten
09:30-10:00	Juhász Zoltán András: Falu, föld, furfang? – Az 1920-21-es földosztások társadalmi hatásai
10:00-10:30	Raposa Vivien Kitti: A pécsi bajtársi egyesületek numerus clausus köré szerveződő megmozdulásai a Pécsi Erzsébet Tudományegyetemen
10:30-11:00	Bacsa Ildikó Eszter: Nőképek változása a magyar filmhíradókban 1945–1949
11:00-11:30	Kiss Zsombor: "A valódi nyilvánosságért nem csak szónokolni, hanem cselekedni kell!" - Rendszerváltás Vácon, 1988-1990

Történelem 1. (Egyetemes történelem)

(„D” Szekció, Szombat 14:00-15:30)

14:00-14:30	Marsi Attila: A szarmata társadalom régészeti kutatása - korlátok, lehetőségek, módszerek
14:30-15:00	Berecz Gábor: A LEGIO II ADIVTRIX centurióinak származása
15:00-15:30	Zsiga Nikoletta Evelin: Az 1994-es ruandai népirtás női elkövetői

Történelem 2. (Középkori, koraújkori és XIX. századi magyar történelem)

(„D” Szekció, Szombat 17:00-19:00)

17:00-17:30	Rácz Balázs Viktor: A székely örökség és a ius regium, avagy egy látszólagos tudományos konszenzus
17:30-18:00	Éliás János: Nagykunsági kötődésű academicusok a Debreceni Református Kollégium beiratkozási könyveinek tükrében 1801-ig
18:00-18:30	Sivák Veronika: A Haynau-féle közigazgatás az 1849-50. évi Magyarországon
18:30-19:00	Andrékó Tamás Dániel: A három császár konferenciája Skier-nievicében (1884)

Absztraktfüzet

Tartalomjegyzék

Részletes program	5
Absztraktfüzet	13
Biológia	19
Az <i>Aspergillus fumigatus</i> humánpatogén gombafaj szénstressz válaszáinak vizsgálata transzkriptomikai módszerekkel (<i>Jónás Andrea Petra</i>)	19
Vajon érzékeljük-e a dinamikusan változó belső állapotokat és a testméretről szóló információ megváltozását kutyák morgásában? (<i>Zsilák Borbála Anna</i>)	20
A keltike fajok (<i>Corydalis</i>) térképezése a Nagycserei Kőrises Arborétumban (<i>Vuk Aliz</i>)	21
A foszfatidilinozitol-3,4-biszfoszfát szint változása hormonális ingerlés hatására emlős sejtek plazmamembránjában (<i>Nagy Dániel Károly</i>)	22
A CYP2B6 szerepe daganatos gyermekek ciklofoszfamid terápiájában (<i>Erdős Réka</i>)	23
A szorongásos jelleg mérési hatékonyságának növelése preklinikai állatmodellekben (<i>Pejtsik Diána</i>)	24
Filozófia	25
A módszeres kétely megjelenése Albert Camus Sziszüphosz mítosza című esszéjében (<i>Farkas Vendel</i>)	25
Szubjektív valóságrepresentáció - Werner Herzog dokumentumfilmjei (<i>Gerdesits Pál</i>)	25
Földrajz és földtudomány	27
A Mohácsi-sziget, mint földrajzi tér a törökellenes hadjáratokban (<i>Konkoly Sándor</i>)	27
Dél-amerikai jégárak megnövekedett felszíni sebességének vizsgálata (<i>Jó Viviana</i>)	28
Folyóparti városfejlesztés Szerbiában (<i>Kasza Lilla</i>)	29
Egy elfelejtett amerikai szakember, Morgan Shuster modernizációs kísérlete és a geopolitika Perzsiában (<i>Váczy István Dávid</i>)	30
Magyarország kutatási és fejlesztési ráfordításai (<i>Rémai Martin</i>)	31
A balatoni kerékpárturizmus egy felmérés tükrében (<i>Izing Máté Antal</i>)	31
Informatika	33

Programok sebezhetőségének felismerése statikus kódanalízissel (<i>Kocsis Ábel</i>)	33
Rák előrejelzése sztochasztikus módszerekkel (<i>Nyerki Emil</i>)	34
Refaktoráló DSL illesztési logikában való kifejezhetőségének vizsgálata (<i>Boros Attila</i>)	34
Irodalomtudomány 1. (Magyar irodalom)	36
„nem vagyok azonosítható a neveimmel” – Kiss Tibor Noé és a poszt-humán feminizmus (<i>Nyerges Csaba</i>)	36
Mire gondolhatott Rimay? – „Az Én édes Ilonám...” vers egy újfajta értelmezésben (<i>Fejérvári Katalin</i>)	37
„Nincs múlt idő.” – Az emlékezet képzetei Rakovszky Zsuzsa Kísértek című versében (<i>Szilák Flóra</i>)	38
Hajas Tibor fasizmusa a neoavantgárd és a Kádár-korszak tükrében (<i>Fenyő Dániel</i>)	38
Irodalomtudomány 2. (Világirodalom)	40
A róka antropomorfizációja (<i>Illés Klaudia</i>)	40
A víz motívuma Lev Tolsztoj Anna Karenina című regényében (<i>Murányi Márk</i>)	41
Tanköltemény, szatíra, líra? A műfaji határátlépések kérdése Ovidius Fasti című költeményében (II. 657–678) (<i>Dobos Barna</i>)	41
Kémia	43
A lineáris retenciós index retenciót befolyásoló tényezőktől való függésének vizsgálata a gázkromatográfiában (<i>Széles Aliz</i>)	43
A KLVFFA modellpeptid és származékai oldhatóságának és aggregátumainak vizsgálata (<i>Šiška Dávid</i>)	44
Intranazális polimer micellák preformulációs vizsgálatai (<i>Sipos Bence</i>)	44
Stabilizált nanoarany részecskéket tartalmazó szilika aerogélek előállítás és katalitikus aktivitásuk vizsgálata (<i>Szabó Hanna Judit</i>)	45
Többgenerációs PAMAM dendrimerek funkcionálizálása, relaxometriás és degradációs vizsgálatok (<i>Hülvely Bence Marcell</i>)	46
Matematika-Fizika	48
Modern alumínium ötvözetek mechanikai tulajdonságai (<i>Boldizsár Bálint</i>)	48
Kilépési idők Hamilton-rendszerből (<i>Lugosi Lilla</i>)	49
Lokális folyásfeszültség vizsgálata DDD szimulációkkal (<i>Berta Dénes</i>)	49
Benzinkút probléma: Algoritmusok és hatékonyság (<i>Batta Gergő Péter</i>)	50
Járványok és matematika: Mennyire pontosak a közelítő módszerek? (<i>Keliger Dániel</i>)	51
Limesz rendszámok ultraszűrő bővítése (<i>Molnár Zalán</i>)	52
A kétfordulós választásokra osztó szervezői irányítás az elmosódott szavazáselméletben (<i>Ferenczi Tibor; Ferenczi Larisza</i>)	53
Médiatudomány	54
Sötét fejezetek az olasz filmgyártás történetéből, avagy a Cinevillaggio megalapításának körülményei (<i>Balássy Fanni</i>)	54

„Soha nefeled hogy honan jöttel merakor kulonben nemtuc hazameni” Online humor, trash tartalom és irónia – a Vágvölgyi Noémi- jelenség elemzése (<i>Holdosi Vivien</i>)	54
Szimbolikus hullámok: A víz jelentősége a Hatalmas kis hazugságok c. sorozatban (<i>Papp Fruzsina</i>)	55
Nyelvtudomány 1. (Kognitív nyelvészet és diskurzuselemzés)	57
Kognitív fordítási stratégiák fordító szakos hallgatók esetében – egy longitudinális kutatás első adatfelvételének eredményei (<i>Érsek Csenge</i>)	57
Diskurzusok a klímaváltozásról: a Youtube és a nem sztenderd nyelv- változatok a francia nyelvben (<i>Filyó Fanni</i>)	58
Prototípushatás a nyelvi kategóriák tanulásában (<i>Ugrin Bálint József</i>)	59
Hogyan konstruáljuk meg az ismétlődő eseményeket? A habituális és az iteratív jelentés párhuzamos kidolgozásának vizsgálata (<i>Kopcsák Róbert</i>)	59
Nyelvtudomány 2. (A magyar nyelv leírása és története)	61
„Mert így tudunk továbbhaladni” – Módszertani kísérlet a tud + fő- névi igenév konstrukció leírására (<i>Bajzát Tímea Borbála</i>)	61
Egy gyónási tükör térben és időben (<i>Kukri Márta Mária</i>)	62
Pedagógia és oktatás	64
Módszertani nehézségek a nehézségi erő tanításában (<i>Tóth Kristóf</i>)	64
Hatékony földrajztanulás digitális és online médiumok segítségével (<i>Seres Zoltán</i>)	65
Az NI myDAQ eszköz alkalmazási lehetőségei a középiskolai okta- tásban egy kísérletes versenyfeladat példáján (<i>Fábián Erik, Kékesi Attila, Rajkai Tamás</i>)	66
Élet reziliens pedagógusként (<i>Kozma Kitti</i>)	67
Színháztudomány	68
Intrikusábrázolási azonosságok Vörösmarty Mihály Csongor és Tün- déje és Tóth Ede A falu rossza című népszínműve között (<i>Ko- vács Viktor</i>)	68
Trauma és csend Bródy Sándor két drámájában (<i>Kovács Dominik</i>)	69
Marlowe kontra Purcell: Dido és Aeneas (<i>Jungbauer Loretta Anna</i>)	69
Vágyam úr-úrnője! – Gender csere és hatásai William Shakespeare Szentivánéji álom és Vízkereszt című darabjainak előadásai- ban (<i>Reseterics Luca Zsófia</i>)	70
Társadalomtudomány 1. (Környezet és társadalom)	71
A biodiverzitás koncepciója- A természet védelméről, vagy annak mo- dern kizsákmányolásáról van szó? (<i>Papp Zsanett Gréta</i>)	71
Mind meghalunk? – Politikai attitűdök a klímaszorongás tükrében (<i>Zelena Dorina Lilla; Barta Boglárka Nóra</i>)	72
A környezeti biztonság és a fegyveres konfliktusok összefüggései: A Siachen-konfliktus (<i>Stark Mária Ilona</i>)	73
A környezeti védelem felelőssége: környezetvédelem és szolidaritás az anarchikus nemzetközi rendszerben (<i>Tóth Lilla</i>)	73
Társadalomtudomány 2. (Terepmunka és a terep változatai)	75

Átány néprajza a XXI. században (<i>Vona Zoltán</i>)	75
.ru! Digitális cenzúra, internet-, és információszabadság napjaink Oroszországában (<i>Anga Zalán</i>)	76
Gyász a profilok alatt – gyászhoz kapcsolódó narratívák feltáró vizsgálata egy online közösségi hálózatban (<i>Sarnyai Benedek Máté</i>)	77
Társadalomtudomány 3. (Identitásproblémák régen és most)	78
"Hongkong már a kezdetektől fogva fikció volt" hongkongi identitás a visszaadás előtt és után (<i>Budai Bettina</i>)	78
A 21. század szimbolikus evészavara: Az egészségesétel-függőség jellegzetességeinek vizsgálata (<i>Horvát Barbara</i>)	79
Festett fedél alatt: A hajléktalanság társadalmi kiszolgáltatottságának és művészet általi emancipációjának kérdésköre Skid Robot és Terry Houghton munkáiban (<i>Ozsváth Eszter Judit</i>) . . .	79
Történelem 1. (Egyetemes történelem)	81
A szarmata társadalom régészeti kutatása - korlátok, lehetőségek, módszerek (<i>Marsi Attila</i>)	81
A LEGIO II ADIVTRIX centurióinak származása (<i>Berecz Gábor</i>) . .	82
Az 1994-es ruandai népirtás női elkövetői (<i>Zsiga Nikoletta Evelin</i>) . .	82
Történelem 2. (Középkori, koraiújkor és XIX. századi magyar történelem) .	84
A székelly örökség és a ius regium, avagy egy látszólagos tudományos konszenzus (<i>Rácz Balázs Viktor</i>)	84
Nagykunsági kötődésű academicusok a Debreceni Református Kollégium beiratkozási könyveinek tükrében 1801-ig (<i>Éliás János</i>) .	85
A Haynau-féle közigazgatás az 1849-50. évi Magyarországon (<i>Sivák Veronika</i>)	85
A három császár konferenciája Skiernievicében (1884) (<i>Andrékó Tamás Dániel</i>)	86
Történelem 3. (XX. századi magyar történelem)	88
Prostituált gyilkosságok a 19-20. század fordulóján Budapesten (<i>Völgyi Réka</i>)	88
Falu, föld, felfang? – Az 1920-21-es földosztások társadalmi hatásai (<i>Juhász Zoltán András</i>)	89
A pécsi bajtársi egyesületek numerus clausus köré szerveződő megmozdulásai a Pécsi Erzsébet Tudományegyetemen (<i>Raposa Vivien Kitti</i>)	89
Nőképek változása a magyar filmhíradókban 1945–1949 (<i>Bácsa Ildikó Eszter</i>)	90
"A valódi nyilvánosságért nem csak szónokolni, hanem cselekedni kell!" - Rendszerváltás Vácon, 1988-1990 (<i>Kiss Zsombor</i>) . . .	91

Biológia

Szekcióvezető: Imrefi Ildikó

„A” Szekció, Péntek 16:00-18:00

Az *Aspergillus fumigatus* humánpatogén gombafaj szénstressz válaszainak vizsgálata transzkriptomikai módszerekkel

16:00-16:20

Jónás Andrea Petra

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Az *Aspergillus fumigatus* egy világszerte elterjedt, szaprofita gombafaj. Gyakran izolálható az ember közvetlen környezetéből: komposztdombok, silók, gabonátároló tartályok, kazánházak, szaunák és dohos lakások jellemző faja. Opportunista humánpatogén gombaként sokféle betegséget okozhat kezdve az allergiás megbetegedésektől a felületi fertőzéseken át a gyakran halálos kimenetelű szisztémás aszpergillózisokig. Az *A. fumigatus* (immunkomprimált) emberi szervezetben mutatott patogenitását kiváló alkalmazkodó képességével (stressz toleranciájával) magyarázzák. Az emberi szervezeten belül sokféle stressz éri, érheti a mikroorganizmusokat, melyek közül a szénstressz (szénforrás éhezés/hiány és szénforrás limitáció) az egyik legjelentősebb.

Vizsgálataim célja ezen egyre növekvő egészségügyi jelentőségű gombafaj szénstressz válaszainak tanulmányozása és annak megértése, hogy a szénstressz milyen hatással van a gomba más stressz hatásokkal szembeni toleranciájára, antifungális szerekekkel szembeni érzékenységre és virulenciájára.

Kísérleteimben az *A. fumigatus* szüllyesztett kultúrában növesztettem. A szénéhezést az exponenciális növekedési fázisú, glükóz szénforráson növesztett tenyészetek szénforrás mentes tápközegebe történő átmosásával indukáltam. A szénforrás limitáció kiváltásánál az atmosáshoz szénforrásként kazein peptont tartalmazó táplevest használtam.

Szénstressz alatt a tenyészetek életképessége (MTT teszt) a várakozásnak megfelelően folyamatosan csökkent. E csökkenés a szénforrás limitált tenyészetekben szignifikánsan lassabb volt. A tenyészetek szárazanyagtartalma szénéhezés alatt folyamatos csökkenést, míg szénforrás limitáció során egy átmeneti csökkenés után lassú növekedést mutatott. Meglepő módon extracelluláris kitinázok, hexóزامinidázok és proteázok termelődését nem figyeltük meg. A szénstresszre jellemző extracelluláris hidrolázok közül egyedül a β -glükózidázok képződését detektáltuk, ami a kétféle tenyészetre egyaránt jellemző volt. A tenyészetek glutation tartalma mindkét stressz alatt hasonló mértékben csökkent; szénéhező tenyészetekben ezen antioxidáns molekula mennyiségének csökkenése jelentős redox egyensúlyvesztéssel járt együtt. Az RNS szekvenálási adatsorok főkomponens analízise és a detektált differenciáltan expresszált gének száma alapján a glükóz hiánya látványosan befolyásolta a tenyészetek transzkriptomát függetlenül a kazein pepton jelenlététől, illetve hiányától. A differenciáltan expresszált gének száma közel 4000 volt mindkét esetben. A pepton jelenléte glükóz szénforráson csak kisebb mértékű (<1000 differenciáltan expresszált

gén), glükóz hiányában viszont jelentősebb (>2000 differenciáltan expresszált gén) változásokat okozott a gomba viselkedésében.

Géncsoport dúsulási vizsgálatok alapján a glükóz mentes tápközegekben (a glükózos tenyészetekhez képest) a gyors növekedéssel kapcsolatos folyamatok (glikolízis, citromsav ciklus, légzés, lipid- és fehérjeszintézis) és meglepő módon a szekunder anyagcserében érintett gének egy része alulszabályozódott pepton jelenlétében és hiányában egyaránt. E mellett, pepton hiányában számos növényi sejtfal polischarid lebontásában fontos gén aktivitása nőtt meg. A glükóz mentes tápközegekben a pepton jelenléte tovább csökkentette a szekunder anyagcsere gének aktivitását, de mérsékelte a gyors növekedéshez szükséges gének alulszabályozottságát. Glükóz jelenlétében a pepton szintén alulszabályozta a szekunder anyagcsere gének aktivitását, de aktiválta a gyors növekedéshez szükséges géneket, valamint az aminosavak lebontásához és az extracelluláris sziderofórok szintéziéhez szükséges gének felül szabályozását eredményezte.

Adataink előzetes elemzésének egy meglepő eredménye, hogy az *A. fumigatus* virulenciáját befolyásoló mikotoxinok (gliotoxin és fumagillin) szintézisében résztvevő gének pepton hiányában, bőséges glükóz ellátottság esetén a legaktívabbak, azaz úgy tűnik, hogy az emberi szervezetben való növekedés - szerencsés módon - nem kedvez ezen szekunder metabolitok képződésének.

Vajon érzékeljük-e a dinamikusán változó belső állapotokat és a testméretről szóló információ megváltozását kutyák morgásában?

16:20-16:40

Zsilák Borbála Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Számos faj esetében a testméret az agonisztikus kölcsönhatások kimenetelének egyik meghatározó tényezője, így akár intra-, akár interspecifikus kölcsönhatás során adaptív tulajdonság lehet, ha az adott egyed képes akusztikus szignálok alapján megítélni a potenciális ellenfél testméretét. Ezzel szemben a jeladó szempontjából kompetitív helyzetben előnyös lehet a csalás, vagyis, hogy akusztikus manipuláció segítségével nagyobb testméretűnek tüntesse fel magát. A fajok közötti akusztikus kommunikációra számos példát ismerünk, azonban nem tudunk olyan kutatásról, ahol a kutya-ember kommunikáció során bebizonyosodott volna, hogy az ember érzékeny lenne a kutya félelmi reakciója közben, hangjában kódolt testméret-információ módosulására. Kutatásunk célja épp ezért az volt, hogy megvizsgáljuk, vajon a kutyamorgások potenciális "vevői", az emberek érzékelik-e kutyamorgásokban a méret-információk dinamikus módosulását. Egy internetes felületre írt hangvisszajátszásos kísérletet végeztünk, melyben a Bálint és munkatársai (2016) által ún. „fenyegető idegen” helyzetben, két külön alkalommal, eltérő fenyegető személyek részvételével (különböző testméretű férfiak, különböző testméretű nők, különböző nemű személyek) felvett kutyamorgásokat használtuk. A résztvevők 45 hangpárt értékelték, ahol 30 esetben ugyanannak a kutyának két különböző fenyegető szituációban rögzített morgását hallhatták. Ezeknél tehát (tudtukon kívül) ugyanannak a kutyának a két

morgása közül kellett kiválasztaniuk, hogy melyik kutyát hallották nagyobb testméretűnek. Eredményeinkből kiderült, hogy különböző nemű fenyegetők esetén az alanyok 14%-kal nagyobb eséllyel választják azokat a morgásokat, amelyek nőnemű fenyegető jelenlétében kerültek rögzítésre. A döntést a morgáspárok alapfrekvencia- és formáns diszperzió különbsége eltérő irányban befolyásolja. Mindezek alapján feltételezhetjük, hogy az alapfrekvencia módosítás specifikusan női fenyegetők esetében, míg a formáns diszperzió módosítás, vagyis indexikus manipuláció, specifikusan férfi fenyegetők esetében alkalmazott akusztikus moduláció. Emellett bebizonyosodott, hogy az emberek számára észlelhető a kutyák belső állapota függvényében megváltoztatott hangparaméterek, és érzékenyek a kutyák morgásában kódolt testméret-információk megváltozására.

Ez a projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

A keltike fajok (*Corydalis*) térképezése a Nagycserei Kőrises Arborétumban

16:40-17:00

Vuk Aliz

Debreceni Egyetem

Kutatásunkat a Nagycserei Kőrises Arborétumban végeztük. Ez az arborétum egy tölgy-kőris-szil keményfás ligeterdő maradvány foltja. Az ilyen erdők természetvédelmi szempontból kiemelten fontosak, a közép- és magashegységi növények refúgiumai. Ilyen fajok a fehér zászpa (*Veratrum album*), harangláb (*Aquilegia vulgaris*), erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*), madárfészek (*Neottia nidus-avis*), békakonty (*Neottia ovata*) és kutatásom kiemelt fajai az odvas keltike (*Corydalis cava*) és ujjas keltike (*Corydalis solida*). Azért jelentős ez az élőhely, mert a két kiemelt faj dombsági és középhegységi élőhelyeket kedvelnek, ezért alföldi elterjedésük ritka. Még különlegesebb, hogy a Dél-Nyírségben a két faj együttesen fordul elő.

A területen az odvas és ujjas keltike állomány cönológiai felvételezését kvadrát alkalmazásával és fenológiai vizsgálatokat végeztük a kvadrátokon belül. Ezek alapján adatokat kaptunk a két faj előfordulásáról az arborétumban, a kvadrátokban pedig figyelemmel követhettük a keltikék életciklusát és az utánuk megjelenő fajokat is. Ezek mellett felmértük, hogy milyen arányú az odvas keltike két színváltozatának aránya és azt, hogy egy kvadráton belül hány tő keltike van. Talajmintákat vettünk, hogy megtudjuk van-e különbség a két keltike faj elterjedésében és a talaj milyenségében.

Az utóbbi időben az éghajlat változása (szárazabb periódus) korlátozza ezeknek a növényeknek az élőhelyét és nehezíti az életben maradását. Természetvédelmi szempontból nagyon fontos ezeknek a területeknek a védelme és megőrzése.

A foszfatidilinozitol-3,4-biszfoszfát szint változása hormonális ingerlés hatására emlős sejtek plazmamembránjában

Nagy Dániel Károly

Semmelweis Egyetem

Az inozitol lipidek az emlős sejtek lipiddtartalmának csak kis hányadát alkotják, azonban fontos szerepet játszanak a sejtek életének szabályozásában. A foszfatidilinozitol-3,4-biszfoszfátot [PI(3,4)P₂] korábban pusztán a foszfatidilinozitol-triszfoszfát (PIP₃) lebontásakor megjelenő terméknek tartották. Az újabb irodalmi adatok alapján azonban önálló funkciók rendelhetők ehhez a lipidhez. Szerepe van az endocitózis szabályozásában, az onkogenezisben és az Akt kináz izoforma-specifikus aktiválásában. Ezek alapján feltételezhető, hogy a PI(3,4)P₂ mennyiség a PIP₃-tól függetlenül is szabályozódik. Vizsgálatát nehezíti, hogy más inozitol-foszfátokkal ellentétben, kimutatására jelenleg csak egy bioszenzor áll rendelkezésre.

Munkám során célom volt a plazmamembránban (PM) hormonális ingerlésre lejátszódó inozitol lipid szintek változásainak vizsgálata, különös tekintettel a PIP₃ és a PI(3,4)P₂ szintekre és egy új, más lipidkötő doménre épülő, PI(3,4)P₂-specifikus bioszenzor fejlesztése. Kísérleteimet a biolumineszcencia rezonancia energiatranszfer (BRET) módszerével végeztem élő sejteken. Az inozitol-foszfátok mennyiségének változását a lipidkötő domént és luciferázt tartalmazó fúziós protein, valamint a PM-hoz irányított fluoreszcens fehérje közötti energiatranszfer mérésével követtem. Méréseimet 28 órával a bioszenzorok és az EGF receptor transzfekcióját követően végeztem AT1 receptort stabilan expresszáló HEK 293 sejteken.

Eredményeim szerint EGF és inzulin hatására a PM PI(3,4)P₂ szintje jelentősen megnőtt, míg a PIP₃-szenzorok csak inzulin hatására detektáltak növekedést. Ebből adódóan az PI(3,4)P₂/PIP₃ arány EGF ingerlés esetén szignifikánsan magasabb, mint a hasonló intracelluláris útvonalat aktiváló inzulin esetében. Az új bioszenzor, mely az Akt protein kináz PH-doménjét tartalmazó szenzor módosításával készült, a PIP₃-szenzorokhoz hasonló jelet detektált.

Méréseim alapján megállapítható, hogy a PM PI(3,4)P₂ változása nem minden esetben követi a PIP₃ szint változásait, vagyis a PIP₃ nem kizárólagos előanyaga a PI(3,4)P₂-nek. A két vegyület legalább részben eltérő szabályozás alatt áll. Összehasonlítva az EGF és az inzulin jelpályát, az általam vizsgált sejtekben a PI(3,4)P₂ mint második hírvívó nagyobb jelentőségűnek tűnik EGF, mint inzulin esetében.

A CYP2B6 szerepe daganatos gyermekek ciklofoszfamid terápiájában

17:20-17:40

Erdős Réka

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A gyógyszerek metabolizmusát elsősorban a Fázis I. reakciók egyik legfontosabb katalizátorai, a citokróm P450 (CYP) 1-3 családokhoz tartozó enzimek határozzák meg. Genetikai polimorfizmus következtében megnövekedett, vagy csökkent működésű, valamint működésképtelen CYP enzimek is képződhetnek, ezáltal számos, a klinikumban is alkalmazott hatóanyag egyénenként eltérő metabolizmusú sáért, valamint több, a gyógyszeres terápia során fellépő káros mellékhatásért is felelősek lehetnek.

A farmakogenetikai vizsgálatok segítséget nyújthatnak annak megértésében, hogy a betegek ugyanazon kezelésre miért reagálnak eltérő módon, így a személyre szabott terápia kifejlesztésében is nagy szerepet játszhatnak. A gyógyszerekre adott eltérő reakciók oka összetett, a genetikai tényezők mellett nem genetikai tényezők (például kor, nem, gyógyszer-kölcsönhatásból fakadó gátlás vagy indukció, valamint a különböző betegségek) együttesen befolyásolják a CYP enzimek által katalizált gyógyszer-metabolizmust, és megszabhatják, hogy milyen terápiás eredménnyel fog járni az adott szer alkalmazása.

A CYP enzimek közül a CYP2B6 rendelkezik az egyik legtöbb polimorfizmussal, valamint számos, funkcionális eltérést okozó allélvariánssal. A CYP2B6 enzim a kereskedelmi forgalomban kapható gyógyszerek körülbelül 8%-nak metabolizmusában tölt be jelentős szerepet. Szubsztrátjai közül kiemelendő a különféle rosszindulatú daganatok kezelésére széles körben használt ciklofoszfamid kemoterápiás szer, mely alkalmazásakor a betegek között nagymértékű farmakokinetikai eltérésekről számoltak be. A ciklofoszfamid egy úgynevezett pro-drug, bioaktivációját elsősorban a CYP2B6 enzim katalizálja, tehát a ciklofoszfamid sikeres terápiája érdekében fontos a CYP2B6 enzim megfelelő aktivitása.

Kutatásunk során különböző daganatos megbetegedésben szenvedő gyermekekből származó vérminták felhasználásával meghatároztuk a CYP2B6 kaukázusi populációban leggyakrabban előforduló egy pontos-nukleotid polimorfizmusait TaqMan-próbák alkalmazásán alapuló PCR módszerrel. A genotipizálás eredményeit összevetve a betegek terápia kimeneteli adataival becsülhetővé válik az egyes CYP2B6 allélvariánsok szerepe a ciklofoszfamid terápia hatékonyságában.

A szorongásos jelleg mérési hatékonyságának növelése preklinikai állatmodellekben

Pejtsik Diána

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Az abnormális mértékű vagy adott helyzetben inadekvát szorongással járó mentális zavarok komoly szociális és gazdasági terhet jelentenek mind társadalmi, mind individuális szinten. A szorongásos zavarok kialakulásában szerepet játszó idegrendszeri mechanizmusok illetve rizikófaktorok kevésbé ismertek, azok mélyebb megértését a jelenleg alkalmazott, korlátozott predikciós validitású preklinikai állatmodellek továbbfejlesztése nagyban elősegítené. A jelenleg leggyakrabban alkalmazott „szorongástesztet” az emberi szorongással rokonítható belső állapot által irányított fajspecifikus viselkedés mérésén alapulnak. Farmakológiai és genetikai manipulációkat alkalmazó tanulmányok szerint a tesztekben mutatott viselkedés az egyes tesztek között megbízhatóan korrelál populációs szinten, míg egyedszinten a korreláció meglehetősen limitált. Erre lehetséges magyarázat, hogy az egyed viselkedését az aktuális, akár tesztről-tesztre változó érzelmi állapota befolyásolja, növelve az egyed viselkedési változóinak varianciáját, elfedve a háttérben jelenlévő szorongásos vonásait. A problémát orvosolandó kifejlesztettünk egy vizsgálati módszert, mely az egyedek akut szorongásos állapotainak ismételt, különböző tesztek kombinálásával történő mintavételezésével képes azok szorongásos vonásait leírni. Három héten át, hetente ismétlődő szemi-random sorrendben végeztük el az Emelt Keresztpalló, Nyílt Tér és Sötét-Világos doboz teszteket patkányokon, majd ezt megismételtük a negyedik héten erősen averzív körülmények között. A viselkedéselemzés során kvantifikált változókból összegző-változókat vettünk fel, melyeket az egyszeri tesztelésből eredő változókhoz hasonlítottunk. A főkomponens analízis szerint az összegző változók az adatok nagyobb mértékű varianciáját magyarázzák, az egyszeri tesztelések változóinál, továbbá konzisztensen erősebb, szignifikáns tesztek közötti korrelációt mutattak és megbízhatóan prediktálták az állatok viselkedését a tesztek ismétlésekor. A kísérleti paradigmát több fajon is alkalmaztuk, úgymint egér, zebradánió, illetve paradicsomhal. Összefoglalva eredményeink alapján a többszörös tesztelésből származtatott összegző változók használata lehetővé teszi, hogy egy egyed fluktuáló szorongásos állapotának viselkedést befolyásoló hatásai mögött vizsgálni tudjuk annak szorongásos vonásait, ezzel növelve modelljeink prediktív validitását és transzlációs potenciálját.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Filozófia

Szekcióvezető: Faragó Szabó István

„B” Szekció, Péntek 09:30-10:30

A módszeres kétely megjelenése Albert Camus Sziszüphosz mítosza című esszéjében

09:30-10:00

Farkas Vendel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásom során Albert Camus Sziszüphosz mítosza című esszéjét vizsgálom meg módszertani szempontból. Ennek során először röviden rekonstruálom Descartes módszeres kételyét, amely a filozófia fundamentális alapjaként egy önreflexív, szkeptikus és szisztematikus fejlődésmódot jelöl meg. Ez a modell mintaként szolgált Camus művének, aki noha átvette tőle a módszert, de azt utána a saját filozófiai rendszerébe helyezte be, ami tökéletes lehetőséget nyújt arra, hogy a fő hasonlóságok és különbségek vizsgálatán keresztül felvázoljuk a karteziánus módszer általános és korokon átívelő jellegét, ahogy azt Husserl meghirdette programjaként a Karteziánus elmélkedésekben, illetve egyes szakirodalmak filozófiatörténeti vizsgálódások segítségével próbálnak bizonyítani. Az itt megjelenő fő különbségek eredetként az ellentétes episztemológiai kiindulópontokat jelölhetjük meg, amelynek köszönhetően Descartes racionalista igazságkeresésével szemben Camus számára az egyéni tudatosulás és kiteljesedés lesz a fő célpont. Camus leírásának sajátossága, hogy előtérbe helyezi a téma egzisztenciális leírását, aminek a segítségével teljesen új irányokból is kiegészíthetjük a témakör hagyományos – elsősorban – episztemológiai diskurzusát. Végezetül pedig az ennek bemutatása során megjelenő kulcsmotívumokat tárgyalom részletesen, kezdve a tudatosulási folyamatot kiváltó megrendüléstapasztalatokkal, majd áttérve a folyamat csúcspontjában megjelenő orientációs krízisre, melyet Camus az otthoni száműzetés különböző metaforáival próbál meg leírni.

Szubjektív valóságrepresentáció - Werner Herzog dokumentumfilmjei

10:00-10:30

Gerdesits Pál

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Werner Herzog korunk egyik legmeghatározóbb filmrendezője. Alkotói hitvallását, a művein túl konkrét nyilatkozatok, és az általa létrehozott Rogue Film School fémjelzik. Nem csoda, hogy több hasonló alapú, de önmagában mégis csak eltérő tudományterület szerzőit megihlette, számos publikáció született már a filmjeiről, azok jelentéséről, hatásairól, illetve magáról Werner Herzogról, hogy mi rejlik az ő művésze mögött, ki is pontosan ő. Előadásom Herzogot, az alkotót veszi górcső alá azon dokumentumfilmeket alapul véve, amelyeket az elmúlt több mint húsz évben készített. Egyrészt megvizsgálom mindazon filmes eszközöket, amelyek segítségével beazonosíthatóvá válik Herzog alkotói stílusa, másrészt pedig Maurice

Merleau-Ponty fenomenológiája révén egy filozófiai, illetve hatástani elemzést kívánok nyújtani a Herzog által készített dokumentumfilmekről, nem háttérbe szorítva azt a tényt, hogy a dokumentumfilm-készítést alapvetően egyfajta szerzői objektivitással (tehát torzításmentességgel) azonosítjuk. Herzog kapcsán ugyanis a kérdés a következő: van-e értelme a dokumentumfilmről mint a valóságrepresentáció őszinte eszközéről beszélnünk, ha a valóság e tükre eredendően (mert, hogy az alkotó ezt sehol sem tagadja) szubjektív. A hangsúly az őszinteségen van, ugyanis, mivel a valóságrepresentáció eszköze ember által fabrikált, ezért felmerülhet a gyanú, hogy Herzog őszintétlen lenne. Az egyértelmű, hogy Werner Herzog nem „hazudik” a filmjeivel, viszont az általa oly sokat hangoztatott poétikus igazságot kritikával kell fogadnunk, mert Herzog igazsága egy retorikai igazság, amelynek elengedhetetlen kelléke a fenséges szándékolt előidézése a befogadóban, ehhez viszont (ahogy ezt ő maga is bevallja) a tényeket hatásokra kell cserélnie.

Földrajz és földtudomány

Szekcióvezető: Balogh Péter

„B” Szekció, Péntek 16:00-18:00

A Mohácsi-sziget, mint földrajzi tér a törökellenes hadjáratokban

16:00-16:20

Konkoly Sándor

Szegedi Tudományegyetem, Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium

A Mohácsi-szigetet, mint általában minden mocsaras, állandóan, vagy időszakosan vízjárta területet katonai hadműveletekre alkalmatlan, harcászati szempontból értéktelen területnek tartották. A posztmodern történetírás sem számol a Mohácsi-szigettel, mint valaha katonai szempontból jelentős, vagy bármilyen társadalmi-gazdasági aspektusból releváns tartalmat hordozó tájkatégoriával. Ennek legfőbb oka a sziget feltáratlanságából fakadó sztereotípiák, amelyet középkori és újkori legendák tucatjai táplálnak. Mindezt a vízrendezések korát megelőző felmérések térképi ábrázolásai és írott forrásai is alátámasztják, melyek szinte kivétel nélkül lakatlan és járhatatlan lápvilágként, út- és településhálózat nélküli senki földjeként ábrázolják az ismeretlen ártéri szigetvilágot. Különösen a töretlen népszerűségnek örvendő első katonai felmérés térképeit szükséges itt kiemelni, melynek forrásértékét rendre túlbecsülik, s ennek torzító hatása folyamatosan jelen van az elmúlt kétszáz év szakirodalmában. Talán nem meglepő, ha sokan vélekednek még ma is úgy, hogy a barátságtalan ártéri mocsárvilág legfeljebb a viharos történelmi időkben szolgálhatott kényszerű menedékül a környék sanyargatott lakosságának. A 17. század végi török elleni háborúk hadijelentései, valamint hadinaplói és térképi ábrázolásai azonban alapjaiban változtatják meg a vízrendezések korát megelőző Mohácsi-sziget természeti környezetével kapcsolatos ismereteinket. Kutatómunkámban a Mohácsi-szigetet, mint földrajzi-topográfiai térkatégoriát vizsgálom az adott korszak katonaföldrajzi szempontrendszerének tükrében. A 380 km²-es sziget kedvező adottságai és stratégiai jelentősége révén kiemelt szerepet játszott a törökellenes hadműveletek megtervezésében.

Dél-amerikai jégárak megnövekedett felszíni sebességének vizsgálata

Jó Viviana

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Földünk egyik legjobb klímajelzői a gleccserek, melyek nem csupán pillanatnyi állapotot, hanem több évtizedes éghajlatváltozást is reprezentálnak számunkra. Jelenlétük, kiterjedésük, mozgási sebességük és térfogatuk változása egy terület környezeti viszonyainak átalakulását tükrözik. Azonban egyes helyszínek esetében nem csak klímajelző szereppel bírnak. A Száraz-Andok térségében a felszíni és felszín alatti jég olvadásából származó édesvíz létfontosságú tényező az ott élők számára. Az olvadékvizek hiányában a tengervíz-sótalanítás lehetne egy másik megoldás az édesvíz utánpótlására, mely azonban igen költséges, kiépítése pedig hosszadalmas. Nem elhanyagolandó mindemellett a jelenlegi tengervíz sótalanítás technikáinak jelentős környezetkárosító szerepe sem. Chile fővárosában, Santiagóban és környékén közel tíz millió ember él (az ország lakosságának hatvan százaléka), és az ivóvíz források jelentős részét az olvadékvizek biztosítják. Így érthetővé válik, hogy a területen lévő jégtestek minél pontosabb feltérképezése a helyiek jövőjét illetően nagy jelentőséggel bíró feladat. A Global Land Ice Measurements from Space (GLIMS) program célja, hogy a távérzékelés segítségével folyamatos adatbázist készítsen Földünk gleccsereiről. Habár a GLIMS adatbázis globális léptékben alkalmas a gleccserkiterjedés nagyobb változásának nyomon követéséhez, lokálisan sok hibát tartalmaz, mely a hó, törmelék, állóvíz és árnyékolt területek gleccserjégtől való nehézkes elkülönítéséből fakad. A gleccserek és más formák közötti legszembevetőbb különbség – ha azokat műholdfelvételek alapján vizsgáljuk – a mozgás, melyet a GLIMS adatbázis elkészítése során az algoritmusok, melyek alapján a gleccserek lehatárolása történik nem tudnak figyelembe venni. Pedig a mozgás megléte egyértelműen eldönthetné, hogy gleccser vagy valamilyen más, mozdulatlan firnfolt, hófolt vagy glacierette van-e a műholdfelvételen. Az objektumkövető algoritmusok (Feature és Speckle Tracking) lehetővé teszik ennek a mozgásnak a detektálását, két eltérő időből származó műholdfelvétel vagy radarkép alapján ugyanazon területről. Az algoritmus a Feature Tracking során közös tereptárgyakat keres a két műholdfelvételen, míg a Speckle Tracking során közös fizikai paramétereket követ a két radarfelvételen. A feltérképezett közös objektumok alapján megtörténik a két felvétel keresztkorrelációja, mellyel az objektumok elmozdulásának iránya és sebessége is kiszámítható. Az így megkapott sebességtérképek segítségével kimutatható a mozgás vagy épp annak hiánya, mely egyértelművé teszi a vizsgált formánk jellegét.

Kutatásom célja patagóniai és chilei jégárak kiterjedésének és felszíni sebességének vizsgálata volt, illetve ezek összevetése domborzati paraméterekkel. Korábbi eredményekkel összehasonlítva, a dél-patagóniai jégmező esetén a felszíni sebesség drasztikus megnövekedése és jellegzetes ciklikussága volt megfigyelhető. Az Andok középső területén elhelyezkedő Universidad-gleccsernél szintén megnövekedett sebesség és annak ciklikus változása volt kimutatható, ez azonban időben eltolva jelentkezett a dél-patagóniai jégmezőhöz képest. A felszíni sebesség megváltozása a gleccserek éghajlatváltozásra adott válaszként értelmezhető mindkét vizsgált területen.

A kutatás további célkitűzései közt szerepelt egy újonnan kidolgozott objektumkövető algoritmus alkalmazhatóságának felmérése Dél-Amerika területén egy dél-észak irányú szelvény mentén. Az alkalmazott objektumkövető algoritmus során Feature és Speckle Tracking módszerek egyidejű használata történt. A dél-patagóniai jégmezőn a Speckle Tracking bizonyult megbízhatóbb módszernek, mivel a jégmező állandóan hóval fedett területein a Feature Tracking által követhető tereptárgyak (pl. gleccserhasadékok) nem láthatók. Az északabbra elhelyezkedő Universidad-gleccser esetén a Feature Tracking módszer adott jobb eredményeket. Ennek oka, hogy ezt nem befolyásolta az enyhébb éghajlat következtében fellépő fizikai paraméterek gyors megváltozása (pl. nedvességtartalom), melyek a Speckle Tracking által követett jellegzetességek. Mivel a két módszer alkalmazhatónak bizonyult mindkét területen, egymást kiegészítve lehetőségünk nyílik a gleccserek elkülönítésére más, mozdulatlan jégtestektől, hogy valós gleccseradatbázisok készüljenek a területről a jövőben. Ez által a már meglévő adatbázisokban hibásan gleccserek titulált jégtestek korrigálásra kerülhetnek, ezzel elősegítve a jövőbeni potenciális ivóvíz készletek pontosabb felmérését.

A kutatás a Magyar Száraz-Andok Kutatási Program keretein belül valósult meg, a Sheffield Egyetemmel (Egyesült Királyság) együttműködésben.

Folyóparti városfejlesztés Szerbiában

16:40-17:00

Kasza Lilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A Belgrade Waterfront projekt egy nagyléptékű vasúti barnamező-fejlesztés Szerbia fővárosában. Eddig a tőke hiánya miatt nem valósulhatott meg a Száva part fejlesztésének közel egy évszázados terve, azonban az Abu-Dhabi illetőségű Eagle Hills ingatlantársaság megjelenésével megnyíltak a lehetőségek.

A társadalmi elit számára létrehozott városrész a luxus apartmanokkal, irodákkal, hotelekkel és bevásárlóközponttal számos vita alapját képezte. A városlakók bevonását mellőző tervezési folyamat, a finanszírozásról és a befektetőkről elérhető hiányos információk, valamint a jogszabályi környezet folytonos változtatása a befektető javára számos lakossági tüntetés kiváltó oka volt.

Kutatásomban más országokban zajló hasonló jellegű fejlesztések, valamint a Belgrade Waterfront projekt között próbálok meg párhuzamot vonni, a nemzetközi szakirodalomban megjelent barnamező-fejlesztések és városi mega-projektek összehasonlítása által.

Bemutatom a Belgrade Waterfront projektet, a tervezet előkészítésének és a nyilvánosság előtti bejelentésének időpontjától kezdve napjainkig, kitérve a beruházás mostanáig megvalósult épületeire és infrastruktúrájára. Megvizsgálom, hogy milyen szempontok kerültek előtérbe a terv kialakítása során, melyek Belgrádot a globális városverseny során előnyösebb pozícióba juttathatják.

Előadásom célja ezek mellett bemutatni, hogy a fejlesztés részleteivel kapcsolatos információhiány és a társadalmi igazságosság részleges megvalósulása milyen reakciókat váltott ki a lakosság körében.

17:00-17:20

Egy elfelejtett amerikai szakember, Morgan Shuster modernizációs kísérlete és a geopolitika Perzsiában

Váczy István Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Morgan Shuster fellépése Perzsiában látványosan lerántotta az álcát a nagyhatalmak reálpolitikájáról. Irán a 19-20. század során a brit, valamint az orosz birodalom befolyása alá került; A két nagyhatalomnak stratégiai és gazdasági érdekei megköttették a modernizálódni kívánó ország lehetőségeit. A geopolitikai kontextus bár lehetőségeket is rejtett magában, mégis inkább negatív hatással volt az állam belső fejlődésére. Az időszak folyamán a nyugati szellemi irányzatok megjelentik az államban, így a nacionalizmus is, amely ideológiai háttérrel biztosított a progresszív erőknek. A konfliktust a perzsa modernizációs szándék, valamint a nagyhatalmi geopolitikai érdekek ütközése gerjesztette. Perzsia szétesésétől tartva, illetve államuk pénzügyi talpra állításának érdekében, végül az irániak 1910-ben úgy látták, hogy külső segítségre van szükségük. Ennek okán felkérték a fiatal, de komoly pénzügyi és szervezési tapasztalattal rendelkező amerikai szakembert, William Morgan Shustert és csapatát a feladatra. A szakértők 1911. májusa és decembere között tartózkodtak Perzsiában. Ezen rövid idő alatt Shuster kezébe került az ország pénzügyi kontrollja, emellett számtalan fontos intézkedést vezetett be, igyekezett szuverén módon működni, továbbá egy reformkonceptiót is kidolgozott. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy lendületesen igyekezett talpra állítani az országot, kialakítani azokat az intézményeket, amelyekre egy szuverén modern államnak szüksége volt. Törekvései azonban áldozatul estek a nagyhatalmi intrikáknak, végül a geopolitikai kontextusból fakadó nyomásra eltávolították posztjáról. Ez az esemény mind Iránban, mind pedig a világban nagy visszhangot váltott ki, különösen miután Shuster tapasztalatai alapján megírta a „The Strangling of Persia” című művét.

Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy milyen viszonyban volt Shuster a nagyhatalmakkal, milyen szellemben végezte tevékenységét, hogyan próbálta Irán pénzügyeit rendben hozni, szuverenitását visszaszerezni. Szeretném bemutatni, hogy hogyan képviselte a már majdnem nyíltan nagyhatalom Amerikai Egyesült Államok szellemiségét, érdekeit. Emellett elemezni kívánom ezen példa alapján, hogy a pufferállami létben milyen lehetőségei vannak egy modernizálódni kívánó országnak.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Rémai Martin

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

„A tudományos-technológiai tudás fejlődése a modern gazdaságok növekedésének legfontosabb tényezője”.(1) Tehát egy ország egyik kiváló fejlettségi mutatója, a GDP-ből kutatásra, fejlesztésre, illetve egyéb innovációs beruházásokra felhasznált összeg mennyisége, valamint ennek a százalékos megoszlása.

Előadásom során arra igyekszem választ adni, hogy hogyan teljesít hazánk a GDP kutatás-fejlesztési és innovációs ráfordításában, és hogy milyen tényezők állnak a háttérben. A kérdés fontosságát az adja, hogy Magyarország 2018-ban a KSH adatai szerint új maximális értéket fordított erre a területre.

Összehasonlítom a ráfordítás hazai mértékét az Európai Unió más tagállamaival. Elemzem, hogy ezek a pénzek milyen forrásokból érkeznek. A magyarországi kutatás-fejlesztési ráfordítások nagyrészt a magánszektorból érkező finanszírozások teszik ki, amely szembe megy az európai tendenciákkal. Emellett a felsőoktatásra fordított pénzösszegek arányát is vizsgálom, illetve a kutatók és az egyéb tudományos és technológiai humán erőforrások számát, valamint igényeit, elsődlegesen a doktorandusz hallgatókét. Egy saját kérdőíves felmérésben arra kerestem a választ az egyetemi hallgatók körében, hogy melyek azok a faktorok, amik miatt szívesen folytatnák tovább tanulmányaikat a doktoranduszképzés keretein belül. Végül kitérek arra, hogy milyen háttérfolyamatok zajlanak hazai szinten, továbbá esetlegesen próbálok megoldást is javasolni a felmerülő problémákra.

(1) Varga Attila: Az egyetemi kutatások regionális gazdasági hatásai a nemzetközi szakirodalom tükrében. In: Közgazdasági Szemle, 2004. (március). 259-275. p.

A balatoni kerékpárturizmus egy felmérés tükrében

17:40-18:00

Izing Máté Antal

Szegedi Tudományegyetem, Móra Ferenc Szakkollégium

A 2018 Industry Snapshot felmérése alapján Skandinávia, Dél-Afrika és Délkelet-Ázsia mellett Kelet-Európa az egyik legnépszerűbb desztináció a világon, melyben hazánk szerepe is jelentős. A turizmus fejlődése mellett az Eurobarometer felmérése (2018) arra is rámutat, hogy Európában Hollandia és Dánia után hazánkban a legnagyobb a kerékpárt rendszeresen használók aránya. A Balaton Magyarország egyik legnépszerűbb turisztikai célpontja, úgy a belföldi, mint a külföldi idegenforgalom tekintetében.

A kerékpáros idegenforgalom szerepét növeli, hogy az ATTA adatai szerint az aktív turizmus átlagosan 2,6 helyi munkahelyet teremt 100 000 USD-ra vetítve, szemben más turisztikai ágazatok produkálta 1,5 munkahellyel. A vendégéjszakák száma a nyári hónapokban (június, július, augusztus) a teljes év közel 60%-át (2017, KSH) teszi ki. A kerékpárturizmus az idegenforgalom olyan ága lehet, mely a nyári

szezonalitást megtörve más időszakokban (tavasz, ősz) is forgalmat jelenthet. Személyes motivációm, hogy a Magyar Kerékpáros Klub tagjaként kutatásommal segíthessem Magyarország egyik legnépszerűbb kerékpáros idegenforgalmi „termékének” fejlődését. Kutatásom eredményeként választ kaphatunk arra, hogy a turizmus mely szegmenseivel milyen szinten elégedettek a vendégek.

A kutatás célja, hogy egy komplex turizmusföldrajzi felmérés eredményeként a kereslet és a kínálat oldalát is megvizsgálva választ kapjak arra, hogy mely tényezők fejlesztése szükséges a balatoni kerékpáros turizmus sikeres fejlődéséhez. Ennek érdekében célom, hogy a rendelkezésre álló szakirodalom feldolgozásán túl ismertessem azon kormányzati vagy egyéb felméréseket, kutatásokat, melyek a témában relevánsak. Mindezzel összhangban saját kutatásom részeként a turisztikai ügynökségek, szervezetek vezetőivel interjúkat készítenék. Az így rendelkezésre álló adatok tükrében személyes, anonim, papíralapú kérdőíves felmérést készítenék a Balaton melletti településeken idegenforgalmi célból kerékpárral közlekedők körében. Célom, hogy e széleskörű idegenforgalmi felmérésnek köszönhetően az eddigi kutatásokat átfogó, ugyanakkor új adatokat is közlő felméréssel segíthessem balatoni kerékpárturizmus fejlődését.

Célom, hogy a kutatás eredményeit a legszélesebb társadalmi és tudományos körök előtt ismertethessem. A kutatási eredményeket természetesen be kívánom mutatni a lehető legtöbb tudományos fórumon, konferenciákon, az eredményeket publikálni szeretném. Emellett a kutatás célja, hogy az eredményeket, a legfontosabb konzekvenciákat a helyi döntéshozókkal és a fejlesztési programok felelőseivel ismertessem. Reményeim szerint e döntéshozatali szervek kutatásommal pontosabb képet kaphatnak a fejlesztendő területek kiválasztásában és megvalósításának módjában.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM UNKP-19-2-SZTE-60
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Informatika

Szekcióvezető: Kozsik Tamás

„B” Szekció, Szombat 11:15-12:15

Programok sebezhetőségének felismerése statikus kódanalízissel

11:15-11:35

Kocsis Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Számtalan olyan esetről hallunk nap mint nap, ahol a rosszul megírt szoftver hibája következtében romlik el egy-egy eszköz, válik használhatatlanná egy termék, vagy történik akár végzetes katasztrófa. Gondoljunk csak az 1996-ban történt Ariane5 hordozórakéta balesetére, ahol egy rossz számkonvertálás döntötte romokba az expedíciót. A programozók által elkövetett hibák gyakran sebezhetővé is teszik a terméket, így egy esetleges támadás esetén kiszivároghatnak a felhasználók adatai.

Az ilyen hibák elkerülése érdekében már számtalan statikus elemző létezik. A statikus kódanalízis egy olyan számítógép által végzett ellenőrzése a programoknak, mely a kód konkrét futása nélkül történik. Számos szoftver, plugin van már a piacon különböző programnyelvekhez az elemzés elvégzésére, azonban nehéz ránézésre megállapítani, hogy melyik kiegészítőt lenne érdemes a programozónak használnia.

Kutatásom során erre a kérdésre igyekszem választ keresni. Korábbi eredmények megállapították, hogy a fejlesztők miként definiálják a jó statikus elemzőt, jelen kutatásban pedig ezen szempontok alapján hasonlítom össze a leggyakrabban használt, C és C++ nyelvre szakosodott open-source szoftvereket. Ilyen szempontok például, hogy az adott elemző kínál-e automatikus javításokat, elősegíti-e a csoportban való munkát, személyre szabható-e, valamint segíti-e a fejlesztés menetét. Az összehasonlítást egy saját szemponttal, a kiegészíthetőség szempontjával bővítem, ami alatt arra vagyok kíváncsi, hogy a szoftverhez, pluginhoz hozzáadhatók-e könnyedén új hibákat felismerő részek.

Az előadás során bemutatom különböző elemzők fentebb említett szempontok szerinti összehasonlítását. Ezenkívül kitérek az egyik legalkalmasabbnak talált Clang-Tidy elemző bővítési lehetőségeire, és bemutatom az általam implementált négy, eddig csak nehezen felismerhető biztonsági problémára készített checkeremet.

Az Információs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

Rák előrejelzése sztochasztikus módszerekkel

Nyerki Emil

Szegedi Tudományegyetem, Eötvös Loránd Kollégium

A WHO kimutatása szerint a különböző rákos megbetegedések (malignus daganatok) a harmadikak a különböző halálozási okok listáján. Ennek oka egyrészt, hogy egyre nagyobb az átlagos életkor, ami miatt több DNS károsodást tudunk elszenvedni, de nyilván valóban a különböző környezeti terhelések növekedése, a mentális és fizikális stressz fokozódása és az egyre több karcinogén anyaggal való találkozás is. A legtöbb daganatos megbetegedés gyógyítható lenne, amennyiben korai stádiumban sikerül azokat diagnosztizálni.

Célul egy olyan matematikai modell létrehozását tűztem ki, melyet megfelelően paraméterezve, alkalmas lehet emlő-, tüdő-, és végbéldaganatok előrejelzésére, minél több faktor alapján. Ehhez több, különböző matematikai modellt alkalmaztam, mint például a Markov-láncokat és a Bayes rizikó analízist.

A matematikai modell létrehozása után R-nyelvben írt programmal generáltam megfelelő adatmennyiséget, amely segítségével tesztelni is tudtam a modellt. Szimuláció esetében egy egyszerű, sztochasztikus választó kiválasztotta, hogy mely daganat fog kialakulni, mint primer rák, majd az eddigi kutatásaim során létrehozott áttét előrejelző modell segítségével megvizsgáltam, hogy milyen áttéteket fog képezni az adott daganat.

Végül a program utolsó része egy kiértékelő, ábrázoló rész, mely segít megállapítani, hogy mely daganat típusból mennyi képződött az adott faktorok alapján, ezek a „virtuális illetők” felgyógyultak-e vagy elhunytak és hogy melyik stádiumban történt mindez. Az áttétek dinamikájának vizsgálatával egy másik kód részlet foglalkozik.

További terveim közé tartozik, hogy az irodalomban fellelhető minél több rák előrejelző gépi tanulási módszert megismerjem, ezekben használt adatbázisokat összegyűjtsem és egy saját, minél szélesebb körben használható mesterséges intelligencián alapuló rendszert hozzak létre, ezzel segítve az onkológusok munkáját.

Refaktoráló DSL illesztési logikában való kifejezhetőségének vizsgálata

Boros Attila

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A legtöbb fejlesztői környezetben elérhető automatizált refaktorálások, viszont ezek megfelelő működésére jellemzően nincsenek erős garanciáink. A megbízhatóságuk növelésének egyik leghatékonyabb eszköze a formális verifikáció, vagyis annak matematikai apparátussal történő igazolása, hogy a kérdéses transzformációk megőrzik az átalakított programok jelentését. Ehhez olyan logikai keretrendszerre van szükség, amely lehetővé teszi a programozási nyelvekhez, átírásokhoz és forráskódek-ekvivalenciához kapcsolódó érvelést. A diplomamunka célja egy ilyen elmélet, az applikatív illesztési logika (AML - Applicative Matching Logic) formalizálása és

refaktoráláshelyesség-vizsgálatra való alkalmazása a Coq tételbizonyító rendszerben. A kutatás egy széleskörű egyetemi projekt részeként valósul meg.

A kitűzött munka alapjául az AML-t bemutató cikk szolgál. Az első feladat ezen publikáció feldolgozása, majd a vizsgált logika bizonyítórendszerének meglévő helyességtételével együtt történő formalizálása Coq-ban. Az így kidolgozott operációs szemantika egy ismert elmélet, a lambda-kalkulus elérhető beágyazásának formalizálásával kerül illusztrálásra. Megvizsgáljuk továbbá azt is, hogy a befogadó projektben gondozott, séma alapú refaktorálási DSL definícióinak verifikációja mennyire könnyíthető meg a teljes nyelv AML-ben való kifejezésével. Ehhez először egyszerűbb konstrukciókat veszünk alapul, mint a természetes számok és a lambda-kalkulus. Végül a javasolt DSL-formalizációt összehasonlítjuk egy alternatív átírási rendszerben (pl. Maude) feltételesen megvalósított változatával.

Irodalomtudomány 1. (Magyar irodalom)

Szekcióvezető: Lovas Borbála

„C” Szekció, Péntek 09:30-11:45

09:30-10:00

„nem vagyok azonosítható a neveimmel” – Kiss Tibor Noé és a poszthumán feminizmus

Nyerges Csaba

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A hagyományos feminizmus és a feminista kritika számos hatáson és változáson ment keresztül az utóbbi évszázad során, azonban egészen a poszthumanitás térnyeréséig a humanizmus ernyője alá soroltuk ezen gondolkodási formákat. Többek között Rosi Braidotti és Donna Haraway munkásságának köszönhetően mára a feminizmus kitört a humanizmus által rárótt kategorizált keretek közül, így a kritikai gondolkodást társadalmilag sokkal igazságosabban a magáévá tudja tenni. „A kizárás egyben elszegényítés, így a modern ember fogalma pusztán csak egy absztrakt, antropomorf és eurocentrikus maszkulinitásra referál. A kizárt tartományok felismerése a kritikai gondolkodás alapja, mivel ezek az elemek mutatnak rá az uralkodó diskurzus hatáira, a normatív rezsim erőszakos és esetleges kategorizációjára.”¹ Az előadás első része a poszthumán feminizmust vázolja, majd a továbbiakban ezen elméleti keretet felhasználva közelíti meg az Inkognitóban megjelenített személyiség komplex univerzumát.

Kiss Tibor Noé Inkognitó című regénye átütő sikerként tört be a kortárs magyar irodalmi közegbe. A mű az identitáskonstruál(ód)ás témakör köré szerveződik. Ahhoz azonban, hogy megvizsgálható legyen, miképpen realizálódik az Inkognitóban ez a folyamat, szükséges felépíteni egy tartományt, mely az énképet, a szabad személyiséget írja le. „Az erőszak azonban nem annyira a megsebzésben és a megsemmisítésben, mint a személyek folytonosságának megszakításában áll, abban, hogy olyan szerepekbe kényszerülnek, amelyekben nem ismernek magukra; hogy nem csupán elköteleződéseiket, hanem tulajdon lényegüket kényszerülnek elárulni, és olyan cselekedeteket kell véghez vinniük, amelyek megszüntetik a cselekvés minden lehetőségét.”² Lévinas a teljességet, az én legpontosabb megélését egy folyamatként tételezi fel. Az Inkognitó elbeszélőjének a személyisége úgy tűnik, hogy nem mozdul egy határozott irányba. Éppen ebből kiindulva az előadás e kérdésre vetíti a fókusz: az Én teljes, őszinte megélése egy folyamat, amely akkor valósul meg a legideálisabb módon, ha az adott Én tisztában van azzal, hogy lényét ennek a folyamatnak a hathatós megélése körvonalazza.

¹KISS Kata, A gondolkodás képének átformálása (Poszthumán praxis a 21. századi feminizmusban), Helikon, 64/4. 2018. 455.

²Emmanuel LÉVINAS, Teljesség és végtelen: Tanulmány a külsőről, Pécs, Jelenkor, 1999. 5.

Mire gondolhatott Rimay? – „Az Én édes Ilonám...” vers egy újfajta értelmezésben

10:00-10:30

Fejérvári Katalin

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Rimay Jánost leginkább első jelentősebb magyar nyelvű költőnk kapcsán, Balassi Bálinttal együtt szokás emlegetni. Egyrészt Balassi halála után a kéziratokat, verseket gondozza. Rimay mesterének is tekintette, ennek következtében már elválaszthatatlanul összekapcsolódott a nevük, ma már szinte Balassi árnyékában leledzik munkássága. Magam sem foglalkoztam korábban Rimayval, de ennek a versnek a tanulmányozása során döbbsentem rá, mennyire művelt, érdekes karakter is volt.

Az Én édes Ilonám... kezdetű Rimay költeményt a Balassa-kódexből ismerhetjük mint szerelmes verset. Az itt található kompozíció szerint a vers egy szerelmi tematikájú ciklus záró darabja. Elemzésem során azt a jelentésréteget szeretném feltárni, miszerint a vers nem egy konkrét hölgynek íródott, hanem egy elvontabb entitáshoz: az irodalomhoz. Természetesen mindez alatt érthetjük az írás, alkotás folyamatát is, a lírikus bárminemű kapcsolatát a költészethez. Mindezt alátámasztom a vers intertextuális kapcsolataival, a ciklus által adott többletjelentésekkel, emellett Rimay keresztény szellemiségének tükrében is értelmezem. Ugyanis nem lenne példa nélkül való, hogy egy költő (vagy egyszerűen egy szerelmi bánatban szenvedő egyén) különböző megoldásokat talál gyötrelmei enyhítésére. Ilyen kínra való orvosság lehet az alkotásban való önkifejeződés, a problémák kiadása a műveken keresztül.

Ezen felül egyéb opciók is fennállnak, például a fájdalom alkoholba fojtása. Ez a habitus figyelhető meg Balassinál is, például a Borivóknak való című versében és a Széllyel tündöklenni... kezdetűben: nem érdemes bánkódni a hétköznapi gondokon, például a Cupido által okozott problémákon („bússzerző szerelem távól legyen mitőlünk”), vigadni kell és szórakozni. Ebben az esetben a vitézi élet kiszámíthatatlansága is indokolja, hogy élvezni kell az életet. Másrészt az isteni akarat rendezi majd sorsunkat, szabja meg halálunk óráját. Vagyis ezeken a problémákon át lehet lendülni, mint Rimay és Balassi is, találni kell egy számunkra orvosságként ható alternatívát. Amiben ugyanúgy kiéljük a szenvedélyünket, vágyainkat, kiteljesedhetünk oly módon, mint más teszi a szerelemben, de káros következmények nélkül. E szerint a versértelmezés szerint Rimay számára a terápia maga a költészet volt.

Lehet nem elsődleges koncepció, de a többi megoldást sem zárja ki feltétlenül, melyek már korábban a művel kapcsolatban születtek. Ezek közül Bene Sándor tanulmánya nyújtott rendkívüli segítséget kutatásom során.

10:45-11:15

„Nincs múlt idő.” – Az emlékezet képzei Rakovszky Zsuzsa Kísértetek című versében

Szilák Flóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az előadás az Egyirányú utca című Rakovszky-kötet sok, az időtematikához kapcsolódó verse közül a Kísértetek című szöveget állítja a középpontba, ami a kötetzáró Az időről ciklus nyitóverseként kiemelt helyen szerepel. Az előadás címe már sugallja, hogy a képiség és az emlékezet szoros összefüggésben van a szövegben. Nemcsak a költői képekben, de konkrét fotó- és filmjelenetek leírásában is tetten érhető a szöveg emlékezetfelfogása: az elvileg jelen nem lévő emberek, tárgyak, épületek, „elsüllyedt életek” válnak láthatóvá a szemlélőnek – ami aztán a nem filmet tematizáló jelenetsorokban is hasonlóképp működik. Ebben a hálózatban az előadás fő kérdésfeltevései a következőképpen foglalhatók össze: hogyan „nem múlik el” a múlt a szöveg szerint? Milyen jelenléte van a múltnak a „fölsértett” jelenben, és ez milyen körülmények között mutatkozik meg? Mennyiben trauma, szakadás, és mennyiben folytonosság ez a jelenlét? Hogyan emlékszik az a táj, amelyet az elbeszélő szemlél(tet)? Milyen viszonyuk van a vers szereplőinek a tájjal, amelyben léteznek?

A múlt megjelenésének szövegbeli működésével felvetésem szerint szoros összefüggésben áll a fény motívuma. Ahogyan a fotó vagy a film (eredeti) médiuma eleve a fényhez kötődik, úgy a két későbbi jelenetben is fontos szerepe van annak, hogy egy zseblámpa, illetve egy ablak „kigyúl”-ása indítja be az emlékek folyamát. A szorosan megszerkesztett Az időről c. ciklus egészét tekintve fontos kérdés, hogy mi a fény és a sötétség viszonya a múlt reprezentációjának szempontjából, így a ciklus többi versének tükrében mutatom be ezt. Így az a két sorpár is más megvilágításba kerül, ami a Párbeszéd az időben utolsó versszakpárjában szerepel: „Amit egynek mutat az érzések sötétje, / idegen és sokféle napvilágon. // De ami a napvilágnál idegen, / ott vár rád a sötétben, öröktől ismerősen.” Hogy mennyire idegenek vagy ismerősek, mennyire kísértetiesek (Freud) is ezek a kísértetek: ez is az előadás kérdésfeltevései közt szerepel.

11:15-11:45

Hajas Tibor fasizmusa a neoavantgárd és a Kádár-korszak tükrében

Fenyő Dániel

Pécsi Tudományegyetem, Kerényi Károly Szakkollégium

Hajas Tibor tizenkilenc évesen írt néhány verse nagy szerepet játszott abban, hogy egy per kapcsán többek között fasizmusmal való állítólagos szimpatizálása és vélt antiszemitizmusa miatt vád alá helyezték és börtönre ítélik. Zavarbaejtő, ha figyelembe vesszük, hogy Hajas maga is rendelkezett zsidó felmenőkkel. Életéről és a maga mögött hagyott művészeti alkotásokról való beszédnek mára megvannak a bevett módozatai, amelyekben pere, fasizmusához való viszonyulása csupán elvétve jelenik meg, és ha mégis, a rá adott magyarázatok jelentősen különböznek. Találhatunk egyfajta moralizáló narratívát, amelyben Hajas életművének egészét az

obszcenításra és az ízléstelenségre hivatkozva elutasítják. Emellett érzékelhető a mítoszképző narratíva, amelyen belül a fasizmus esztétizálódva valamiféle „fekete szépségként” jelenik meg, amely Hajast megbűvölte. A leginkább megfontolandó megközelítés a dezidentifikáló narratíva, amely az 1945 utáni zsidó identitás zsákutcába jutásából és a másodgenerációs holokauszt túlélők mintanélküliségéből fakadó feszültségből vezeti le Hajas attitűdjét. Dolgozatomban a szocializmus fasizmus- és holokausztértelmezésén keresztül, valamint a neoavantgárd tágabb kontextusának figyelembevételével kívánok rámutatni arra, hogy Hajas korai szövegei nem valamiféle fasiszta kilengés termékei, hanem életművének szerves részét képezik. A versek ezen túl beleilleszkednek a neoavantgárd militarista, antiszemita diszkurzív jegyeket használó alkotásainak sorába, melyeket elsősorban nem a szerzők zsidó identitáshoz fűződő viszonyuk határoz meg. Hajas akkori szövegeinek antiszemita és fasiszta elemeit úgy is felfoghatjuk, mint amelyek a Kádár-korszak normáitól való elkülönülő tevékenység eszközeiként szolgálnak, amelyek feladata az öntudat és egy sajátos, lázadáson alapuló esztétikai magatartásmód kialakulása.

Irodalomtudomány 2. (Világirodalom)

Szekcióvezető: Kelemen Pál

„C” Szekció, Péntek 16:00-17:30

16:00-16:30

A róka antropomorfizációja

Illés Klaudia

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kutatásom célja a róka karakterének az ábrázolásában való változások bemutatása. A világ meseirodalmának tanulmányozása során különös figyelmet fordítok a francia irodalmi vonatkozásokra, arra a kérdésre keresve a választ, hogy vajon minden esetben igaznak bizonyul-e az az általában negatív sztereotípiája, amit a róka karakteréhez társítunk.

Kezdetben Ezópusz és Phaedrus írásai alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a róka sokszor, mint rezonőr jelenik meg a mesékben. Más esetekben azt is megfigyeltem, hogy a róka úgy viselkedik, mint egy pusztán a külsőségeknek élő ember. Amikor szembe kell néznie saját személyiségének árnyékával, mindent megtesz, hogy a helyzetből szabaduljon. Elemzéseimhez Marie-Louise Von Franz munkássága volt segítségemre, aki a jungi értelemben vett árnyék fogalmának megjelenését vizsgálja a mesékben. Az általa bemutatott elemzési módszer, valamint Léon Hermann írásai alapján fejtem ki saját gondolataimat. Terminológiai és módszertani szempontból Pataki Elvira Tettix-szel kapcsolatos tanulmánya segített.

Kitekintést teszek a középkorra, a Rókaeregényre, ahol a rókát már társadalmi kontextusban is ábrázolják. Ebben az időben válik negatív karakterré, szinte ördögi jellemvonásokkal ruhazzák fel. A 17. században La Fontaine udvaroncként ábrázolja a rókát, aki mindenre képes saját boldogulásának reményében. Ravaszsága ebben a korban válik igazán hangsúlyossá.

A modern kor irodalmában, Saint-Exupéry kis hercege hoz változást, mikor a negatív ábrázolás helyébe egy pozitív rókakép lép. Később a Disney mesékben is pozitív hősként jelenik meg a róka, akit természeti, valamint városi közegében is bemutatnak. Ezek az ábrázolások azt a tanulságot közvetítik, hogy a sztereotípiák koronként változnak. A róka, ahogy a világ valamennyi teremtménye, egyediségében érdekes és különleges. Ahhoz, hogy véleményt alkothassunk róla, mélyebben meg kell ismernünk. Kutatásomban röviden kitérek a róka ábrázolásának távol-keleti, illetve magyar vonatkozásaira is.

Végezetül, ki szeretném emelni, hogy dolgozatomban a mesék szerzőinek szándékát is figyelembe veszem. A róka ábrázolásának sokszínűsége és a vele kapcsolatos sztereotípiák keltették fel a figyelmemet és indítottak el, azon az úton, hogy elmélyedjek ezen karakter fejlődéstörténetének tanulmányozásában. Kutatásaim során megbizonyosodtam arról, hogy a róka figurája az emberi természetre leginkább reflektáló mesealak, és mint ilyen, további vizsgálatokra érdemes.

A víz motívuma Lev Tolsztoj Anna Karenina című regényében

16:30-17:00

Murányi Márk

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Lev Tolsztoj Anna Karenina c. művének rendkívül sokszínű és gazdag szakirodalmában önálló vonulatot képeznek a regény motívumrendszerével foglalkozó munkák. A kutatók az említett problémakör kapcsán kiemelt figyelmet szentelnek a motívumok folklorisztikus vonatkozásainak (pl. tűz, vas, medve) és a komplex szemiotikájú, nehezebben értelmezhető motívumoknak (pl. papírvágó kés, utazótársoly), emellett rámutatnak a motívumok oppozícióira és a kompozícióban betöltött szerepükre is a két fő regényszál vonatkozásában.

Előadásomban a fent kifejtett szempontok alapján mutatom be a víz motívumát mint a regény szakirodalmában kevés figyelemre számot tartó motívumot, beillesztve munkámat a kutatási irány aktuális eredményei közé (kiemelendők Barbara Lönnqvist és Téren Gyöngyi munkái). A szóban forgó motívumot elsősorban a Levin-Kitty szálon vizsgálom, ezen belül is különös tekintettel Kitty útjára – a motívum ilyen módon szembeállítható az Anna-Vronszkij szálon domináló tűz motívumával. A víz motívuma az említett regényszálon egyrészt számos, önálló többletjelentést hordozó transzformációban testesül meg (pl. jég, köd, eső), másrészt megjelenik a locusok szintjén is (jégpálya, fürdőhely). A víz szemiotikájának értelmezésében Alekszandr Potebnya munkájára is támaszkodom, amelyben a szerző bemutatja a motívumnak a szláv folklórban, a házassággal kapcsolatos hiedelmekben betöltött szerepét, valamint az éggel való összefüggését, amely szempont szintén termékenyen alkalmazható további, a víz jelentésköréhez kapcsolható motívumok kibontásához (pl. felhő). Rámutatok arra, hogy ilyen módon a víz motívuma is ráilleszthető a regény mitopoétikai-folklorisztikus síkjára a születés, újjászületés szimbólumaként, amely végigkíséri Levin és Kitty útját.

Tanköltemény, szatíra, líra? A műfaji határátlépések kérdése Ovidius Fasti című költeményében (II. 657–678)

17:00-17:30

Dobos Barna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Ovidius Fasti című műve – annak ellenére, hogy a didaktikus költemények hagyományában pozicionálja magát – a beszédmódok sokszínű palettájából festi meg a római ünnepek, rítusok, a „görög” aitiológiai mítoszok, illetve a Iulius–Claudius-dinasztia évfordulóit felvonultató hat könyvet magába foglaló tablóját. A szatirikus, epikus és elégikus modalitások mellett a himnikus-patetikus is kiemelt helyet foglal el a szöveg megszólalásmódjai között, lévén az istenek, hérószok tisztelete megköveteli a himnuszok tömjénfüstös hangulatát, vagy legalább is annak imitációját.

Előadásomban egy igen izgalmas epizódot emelek ki Ovidius költeményéből: a második énekben (II. 657–678) Terminus isten himnuszát zengik szomszédaikkal együtt az összegyűlt földművesek. A dalt egyenes idézetben tárja olvasói, hallgatói

elé Ovidius, s ezzel a Fasti poétikájára kevésbé jellemző eljárással ad hangsúlyt a résznek, mivel a legtöbb esetben indirekt módon emeli be mások dalait költeményébe, ez az „idézési” technika sokkal inkább másik nagy költeményére, a Metamorphosesre jellemző.

Előadásomban tehát a költemény elégikus disztichonokban megírt szövegterébe beillesztett lírai betétet fogom egyrészt a műfaji kódok, metapoétikus értelmezési lehetőségek irányából megvizsgálni, másrészt az immanens olvasaton túl, Horatius carmenjeivel összeolvasva, a szöveghelyet az intertextuálítás szövegszervező és jelentésalkotó eljárásait figyelembe véve fogom elemezni. A didaktikus költemények hexameteres hagyományához képest elégikus disztichonokban megírt alkotás így fészegeti tovább a műfaji határokat, s lépi át azokat játékosan komolyan, de sosem tét nélkül.

Az előadás az Információs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

Kémia

Szekcióvezető: Kóczán György

„C” Szekció, Szombat 14:00-15:40

A lineáris retenciós index retenciót befolyásoló tényezőktől való függésének vizsgálata a gázkromatográfiában

14:00-14:20

Széles Aliz

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Napjainkban a műanyagokat elterjedten használjuk ételeink tárolására és csomagolására. Ezekből az élelmiszerekkel rendeletetés szerűen érintkező műanyagokból azonban számos vegyület oldódhat ki az élelmiszerekbe, amelyek élelmiszerbiztonsági szempontból komoly kockázatot is jelenthetnek. Ezért kiemelten fontos a vegyületek kvalitatív és kvantitatív meghatározása, melyekre manapság a kromatográfiás módszerek terjedtek el. A kromatográfiás vizsgálatok előtt a 10/2011. EK rendelet által előírt modelloldatok alkalmazásával és mérési körülmények (pl. kontakt idő, hőmérséklet) betartásával végzik a kioldódás vizsgálatokat. A kioldódás vizsgálatok és kromatográfiás mérések során kapott kromatogramok elemzésekor a minőségi meghatározáshoz szükséges legfontosabb adat a célkomponens retenciós ideje. A retenciós időkből számítható retenciós indexek hozzájárulhatnak az ismeretlen komponensek azonosításához. A retenciós index használata azért kedvezőbb az egyéb relatív retenciós időt használó módszerektől, mert nem szükséges megvásárolnunk a mérendő anyagunk referencia oldatát. A legelterjedtebb retenciós indexek általában n-alkán sor alkalmaznak viszonyítási alapként, mely sokkal könnyebben beszerezhető.

Kutatócsoportunkban (Elválasztástechnikai Kutató és Oktató Laboratórium – EKOL) a lineáris retenciós index retenciós időt befolyásoló tényezőktől való függését vizsgáltam a gázkromatográfiában. Méréseim során célul tűztem ki a gázkromatográf típusának, a felfűtési sebességnek, a kolonna átmérőjének és a lineáris áramlási sebességnek módosításának hatására bekövetkezett változás vizsgálatát a lineáris retenciós indexen.

Munkám során tizenöt műanyag adalékanyagot és nem szándékosan hozzáadott anyagot oldottam izooktánban, és az összes komponenst tartalmazó törzsoldatot készítettem belőlük. A mérések során külső standardként nC7–nC40-es alkán sor 50 mg/l koncentrációjú hexános oldatát használtam. Az analitikai méréseket lángionizációs detektorral felszerelt gázkromatográfokkal végeztem.

A mérési eredmények alapján a komponensenként mért lineáris retenciós indexek a különböző készülékek esetében hét esetben jelentősen (± 5 LRI egységnél nagyobb mértékben), három esetben ± 10 LRI egységen túl változtak. A vivőgáz lineáris áramlási sebességének növelése nem hatott jelentős mértékben a lineáris retenciós indexre. A kromatográfiás oszlop átmérőjének változtatása az anyagok felénél okozott jelentős változást. A felfűtési sebesség változtatása során 10 °C/perc felfűtési sebesség különbség esetén szinte az összes, míg 5 °C/perc felfűtési sebesség különbség esetén néhány anyag esetében eredményezett jelentős eltérést.

A jövőben kutatómunkámat szeretném folytatni további, a retenciót szintén befolyásoló paraméterek (a filmfázis típusa, a filmvastagság, az analitikai kolonna hosszúsága) lineáris retenciós indexre gyakorolt hatásainak elemzésével.

14:20-14:40

A KLVFFA modellpeptid és származékai oldhatóságának és aggregátumainak vizsgálata

Šiška Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A β -amiloid humán fehérje alapvető szerepet játszik az Alzheimer-kór kialakulásában. Neurotoxikus hatásáért döntő részben az 1-42 szakasza felelős, amely kezdetben szálas szerkezetű, majd plakkos aggregátumokat hoz létre az agyban. A folyamat iniciálását a szekvencia közepénél elhelyezkedő KLVFFA (Lys-Leu-Val-Phe-Phe-Ala) motívumnak tulajdonítják, mely szintén fibrilláris szerkezetű nanostruktúrákat képes létrehozni, amelyek azonban a β -amiloiddel ellentétben nem citotoxikus hatásúak. Ezért különböző tulajdonságú aminosavakkal képzett származékai alkalmas modellek lehetnek az aminosavak aggregációra és oldhatóságra gyakorolt hatásának vizsgálatában.

Kutatásunk célja ennek az aggregációra hajlamos hexapeptidnek (KLVFFA) és származékainak tervezése, szilárd-fázisú szintézise, valamint aggregációjuknak és aggregátumaiknak vizsgálata. Vizsgáltuk hidofil és semleges (oligo)aminosavak választott modellünkre gyakorolt hatását. Különös figyelmet fordítottunk a szintetizált származékok kritikus aggregációs koncentrációjában bekövetkezett változásokra és az aggregátumok szerkezetében történt módosulásokra, melyeket fluoreszcens módszerekkel követtünk. További terveink között szerepel más, akár nem természetes aminosavak hexapeptid modellünkre gyakorolt hatásainak vizsgálata. Jövőbeni célunk a lehetséges hasznosíthatóság (például peptid alapú hidrogélek előállítása és vizsgálata, oldhatóság javítása) feltérképezése, valamint az észlelt jelenségek hátterében álló mechanizmusok megértése.

14:40-15:00

Intranazális polimer micellák preformulációs vizsgálatai

Sipos Bence

Szegedi Tudományegyetem, Eötvös Loránd Kollégium

A nano-gyógyszerhordozó rendszerek közül a polimer micellák is kiváló megoldást jelentenek, ha az adott rossz vízoldékonyságú farmakon e paraméterét, valamint a biohasznosíthatóságot szeretnénk fokozni. A polimer micella kialakításához amfifil graft ko-polimert használtunk, melyeknél a részecskeméret optimálisan 80 nm, amely segíti a biológiai membránokon történő áthatolást.

A kutatásunk célja, hogy a non-szteroid gyulladáscsökkentő hatóanyagunkat polimer micellába zárjuk a biofarmáciai paraméterek javítása és a kedvezőbb terápia felhasználás érdekében.

A formulációhoz etanolt használtunk, mint oldószer. Modell vegyületnek a meloxikámot (BCS II) választottuk, melyet folyamatos keverés mellett 1 M-os NaOH-oldat segítségével feloldottuk, majd a micellaképzőként használt Soluplus (PEG 6000 – vinil-kaprolaktám – vinil-acetát 13:57:30 arányú keveréke) is feloldásra került. Az oldószerkeletet eltávolítottuk rotációs bepárlóval, így egy szilárd fázisú terméket kapva. A mintáinkat Box-Behnken faktoriális kísérlettervezés alapján készítettük el. A polimer micella teljes körű feltérképezéséhez meghatároztuk a termékek részecskeméretét, polidiszperzitását, morfológiai vizsgálatok végeztünk TEM-mel valamint a nedvesedési tulajdonságait is meghatároztuk. A bezárási hatékonyság és a termodinamikai oldhatóság is vizsgálatra került. Anyagszerkezeti vizsgálatainkkal feltérképezni kívántuk a MEL-Soluplus kölcsönhatásokat XRPD, termoanalitika és vibrációs spektroszkópia segítségével. A fizikai stabilitást a hatályos ICH irányelvek alapján végeztük. In vitro kioldás és permeabilitás vizsgálatunknál figyelembe vettük a nazális körülményeket.

Sikeresen optimalizáltuk a Box-Behnken faktoriális kísérletterv segítségével a polimer micellák formulációját. A részecskeméret megközelítette az irodalmi adatokat, az eloszlásgörbe monodiszperz. A műszeres vizsgálataink segítségével kimutattunk intermolekuláris kötések, amorfizációra való hajlamot, valamint, hogy a polimer sikeresen bezárta a hatóanyagot. Megfelelő oldhatósági, nedvesedési és bezárási hatékonyság értékeket kaptunk. In vitro kioldás és permeabilitás vizsgálataink kiértékelő eredményeket, kioldódási sebességnövekedést mutattak. A termékek fizikai stabilitása fagyasztva szárítás után bebizonyosodást nyert. A Soluplus, mint segédanyag kiválóan bizonyult a polimer micellák kialakításához. A polimer micellák fizikokémiai karaktere megfelelő volt és megfelelő nano-gyógyszerhordozó rendszer alakult ki. A meloxikám vízoldékonysága sikeresen növekedett.

A kutatást a GINOP-2.3.2-15-2016-00060 számú projekt támogatta.

Stabilizált nanoarany részecskéket tartalmazó szilika aerogélek előállítása és katalitikus aktivitásuk vizsgálata

15:00-15:20

Szabó Hanna Judit

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

A szilika aerogélek – nagy fajlagos felületűeknek, porózus szerkezetűeknek köszönhetően – többek között kiválóan alkalmazhatók katalizátor hordozóként. Az 1-10 nm mérettartományban lévő arany nanorészecskék jelentős katalitikus aktivitással rendelkeznek, azonban aggregációra hajlamosak és az oldatfázisból általában nem távolíthatók el. Kutatásunk során célul tűztük ki olyan új, arany nanorészecskéket tartalmazó aerogélek előállítását és heterogén katalitikus vizsgálatát, amelyekben a nanorészecskék megőrzik az eredeti méretüket és aktivitásukat, és a reakcióelegyekből történő elválasztásuk egyszerűen megoldható.

Részletesen vizsgáltuk az arany nanorészecskék aggregációját az aerogélszintézis körülményei között. Spektrofotometriás mérésekkel, az arany plazmonrezonancia csúcsának követésével megállapítottuk, hogy a különböző szerves oldószerek eltérő

mértékű méretnövelő hatást gyakorolnak a nanorudakra és/vagy nanopontokra. Kimutattuk, hogy az oldószerhatás mellett a légköri gázok, a CO₂, O₂, Ar is szerepet játszanak az aggregáció mértékében. Bizonyítottuk, hogy az oxigén stabilizálja a kolloidot, míg a szén-dioxid már akár légköri koncentrációban is destabilizáló hatású, jelenlétében a részecskék gyors növekedése következik be. Bár a nanorészecskék mérete az alkalmazott oldószerekkel és gázokkal szabályozhatóvá vált, oxigén atmoszféra használata tűzveszélyes oldószerekkel nem biztonságos. Ezért tanulmányoztuk különböző stabilizáló ágensek (citrát, MPTMOS, 3-MPA, PVP, PEG, PVA) hatásait a részecskeméret növekedésére. Megállapítottuk, hogy a legalkalmasabb stabilizálószernek a PVP bizonyult, felhasználásával pedig új eljárást hoztunk létre az elhanyagolható mértékben aggregálódott, katalitikusan aktív arany nanorészecskéket tartalmazó aerogélek előállítására. Elsőként dolgoztunk ki eljárást stabilizáló szer nélküli, aggregálódott arany részecskéket tartalmazó aerogélek magas hőmérsékletű kezelésével (500–1000°C) a rögzített részecskék méretének csökkentésére, az eredetileg meglévő plazmonrezonancia spektrumú részecskék visszanyerésére. A 2 és 10 nm-es nanoarany részecskék, valamint az azokat tartalmazó aerogélek katalitikus aktivitását a 4-nitro-fenol NaBH₄-tal történő katalitikus redukcióján keresztül bizonyítottuk. Megállapítottuk, hogy az arany nanorészecskék katalitikus aktivitásukat az aerogél mátrixban is megőrizték, így az előállított új aerogél nanokompozitok a jövőben alkalmazhatók lehetnek heterogén fázisú, hatékony katalizátorokként.

Többgenerációs PAMAM dendrimerek funkcionálizálása, relaxometriás és degradációs vizsgálatok

15:20-15:40

Hülvely Bence Marcell

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Hülvely Bence Marcell, Dr. Kiss Virág, Dr. Novák Levente

Debreceni Egyetem, Fizikai Kémiai Tanszék, Debrecen, Egyetem tér 1., H-4032

A poliamidoamin (PAMAM) dendrimerek fontos szerepet töltenek be a gyógyszeriparban hordozóanyagként és az orvostudományban MRI kontrasztanyagként. Antibakteriális, antivirális és rákellenes készítmények formájában is alkalmazhatóak. A dendrimerek szintetikus úton előállíthatók, nagy molekulatömegű, globuláris polimerek. A hagyományos polimerekhez képest kisebb polidiszperzitással, míg a globuláris fehérjékhez képest nagyobb hidrodinamikai térfogattal rendelkeznek. Szerkezetük egy központi magból és a hozzákapcsolódó, ismétlődő egységeket tartalmazó láncokból épül fel. Célul tűztük ki egy funkcionizált (karboximetilezett) PAMAM dendrimer fémionokkal (Cu, Gd, Mn) való reakciójának vizsgálatát NMR relaxometria és potenciometria segítségével.

Relaxometriás módszer segítségével vizsgáltuk a T₁ (longitudinális vagy spin-rács), T₂ (transzverzális vagy spin-spin) relaxációkat. T₁ relaxáció mérés során a kezdetben véletlenszerű mágneses momentumok egyensúlyi helyzetbe kerülnek, a minta felmágneseződik, ehhez energia kell. Az energia a mágneses momentum és környezetének cseréjéből adódik. A populáció időbeli változását időálló jellemzi, ez a T₁ relaxációs idő. T₂ relaxáció mérés során a z tengelyre merőleges xy síkban

is hat a makroszkópikus mágnezettség relaxációs hatása. A mérés során az időben csökkenő mágnezettség a vevő tekercsben időben csökkenő amplitúdójú változó feszültséget indukál.

Potenciometriás titrálásokat végeztünk el a PAMAM és CM-PAMAM dendrimerrek esetén. A kapott titrálási görbéket Scientist szoftver segítségével illesztettük. A szintézis során előállított CM-PAMAM funkcionálizáltságát – a pH-metriás titrálások és NMR spektrumok összevetésével – megállapítottuk. A PAMAM dendrimernek annak ellenére, hogy nem tartalmaznak fluorofor csoportokat, enyhe fluoreszcenciát mutatnak. A dendrimer degradációját és fluoreszcenciáját SEC-HPLC segítségével megvizsgáltuk.

1 U. Boas, P. M. H. Heegard; Dendrimers in drug research, Chemical Society Reviews, 2004 (33) 43-63.

A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00008 és GINOP-2.3.3-15-2016-00004 számú projektek keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális

Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

A projekt a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával (OTKA K-124983) valósult meg.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Matematika-Fizika

Szekcióvezető: Földvári Viktória

„A” Szekció, Szombat 10:00-12:30

10:00-10:20

Modern alumínium ötvözetek mechanikai tulajdonságai

Boldizsár Bálint

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az anyagtudományi kutatások egyik fontos területe az anyagok mechanikai tulajdonságainak meghatározása, valamint a mikroszerkezeti paraméterekkel való kapcsolatának felderítése. A mai modern módszerekkel előállított anyagok vizsgálatának egyik nagy problémája, hogy általában kis mennyiség áll rendelkezésre a mérésre, így a klasszikus húzó és nyomó vizsgálatok elvégzése lehetetlen. Előadásomban benyomódási kúszásméréssel foglalkozok, mely alkalmas kis minták vizsgálatára is.

Az ELTE Anyagfizikai Tanszékén található egy régebbi, helyi tervezésű benyomódási kúszásmérő. Kutatásom részeként ezt az eszközt újíttam fel és kalibráltam. A mérések során a mintát különböző hőmérsékletekre felfűtöm, majd adott átmérőjű hengeres benyomófejjel, állandó terhelés mellett vizsgálom a plasztikus deformációt. A terhelést mérés közben változtatni is tudom.

A kutatásom során Al-4,8Zn-1,2Mg-0,14Zr (wt%) mintákat vizsgáltam, ugyanis az ilyen típusú ötvözetek egyaránt kemények és rugalmasak is, így az ipari alkalmazások szempontjából kitűnő tulajdonságokkal bírnak. Előadásomban bemutatom a nagymértékű képlékeny alakításnak (könyöksajtolás, equal-channel angular pressing, ECAP) alávetett próbatestek kúszási tulajdonságait. A benyomódási kúszásmérést 140-165°C fok között végeztem el. Célom volt a könyöksajtolt minta sebességérzékenységi paraméterének és aktivációs energiájának meghatározása. A mérések alapján az anyag szuperképlékeny viselkedést mutat, azaz hatalmas deformációt is el tud szenvedni törés nélkül. Mivel a szuperképlékeny viselkedés magasabb hőmérsékleten jelentősebb, ezért minél nagyobb hőmérsékleten célszerű mérni, ahol azonban az anyag szerkezete még stabil (pl. nincs fázisátalakulás). Előadásomban végül bemutatom, hogy a hőkezelésnek, illetve a nagy mértékű deformációnak milyen hatása van a szemcseméret megváltozására.

Az Információs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

Kilépési idők Hamilton-rendszerből

10:20-10:40

Lugosi Lilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kutatásom során egyszerű dinamikai rendszerből történő kilépési időket és transzportfolyamatokat tanulmányozok. Jól ismert, hogy zárt, lyukasztott, erősen kaotikus rendszerben a részecskék kilépési ideje exponenciális, gyengén kaotikusban pedig hatványeloszlást követ. Előadásomban bemutatom az eredményeimet nyílt, lyukasztott rendszerre. Ehhez a széles körben vizsgált standard leképezést vettem alapul, melynek csak a szögkoordinátáját kezeltem periodikusan, a rendszer így az impulzuskoordinátában nyíltnak tekinthető. A nemlinearitási paraméter függvényében bizonyos intervallumokon megjelenő gyorsító módusok következtében az impulzuskoordinátában anomális diffúzió tapasztalható, míg általános esetben normál diffúzió mutatkozik.

A transzport még érdekesebbé válik, ha a rendszer lyukasztott. Ezt a leképezésre helyezett, előre definiált lyukakkal valósítottam meg. Azok a trajektóriák, melyek a rendszer időfejlődése során a lyukba esnek, nem vesznek részt a további vizsgálatban. Nyílt, lyukasztott esetben kiderül, hogy rövid távon exponenciális, hosszú időkre viszont hatványtörvényt követ a részecskék kilépése a rendszerből. Kellően sokáig várva az összes részecske elhagyja a rendszert valamelyik lyukon keresztül. A rendszerben töltött idő alatt bebarangolják a fázisteret, kisebb-nagyobb távolságra jutnak a kiindulási helyüktől. A távolra keveredett részecskéknek azonban több idejükbe kerül visszaérni a lyukakhoz, ezért tapasztalunk nagy időskálán hatványtörvényt a rendszerben levő részecskék számában.

A standard leképezés univerzalitása miatt gyakorlati alkalmazhatósága olyan esetekben lehetséges, ahol a rendszer nyíltsága és lyukasztás alapvető jelentőségű, mint például kémiai reakciók, hidrodinamika és környezeti áramlások, bolygórendszerek kialakulása.

Lokális folyásfeszültség vizsgálata DDD szimulációkkal

10:40-11:00

Berta Dénes

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A kristályos anyagok deformációját lavinaszerű viselkedés jellemzi, amely a mikroszerkezet inhomogenitásának következtében jelentkezik. Ez utóbbi a diszlokációk véletlenszerű elrendeződéséből fakad, ugyanis a diszlokációban gazdag területek magasabb folyásfeszültséggel rendelkeznek, míg a ritkább területek puhábbak. Kísérleti megfigyelések alapján a besugárzás hatására a lavinák átlagos mérete és szórása lecsökken, valamint a deformáció homogénebbé válik.

A diszlokációkhoz köthető jelenségek vizsgálatára többféle megközelítés adott a probléma jellegétől függően, azaz történhet molekuladinamikai szimulációkkal, diszkrét diszlokáció dinamikai (DDD) szimulációkkal vagy térelméleti módszerekkel. Jelen esetben a választás diszkrét diszlokáció dinamikai szimulációra esett. A lokális folyásfeszültségek eloszlása meghatározható úgy, hogy egy nagyobb rendszert alrendszerekre osztunk fel, majd ezen alrendszerek esetén meghatározza azok

folyásfeszültségét megfelelő rugalmas határfeltételek előírásával és fokozatos módosításával. Ezt a vizsgálatot tiszta (akadálymentes) és besugárzott (ponthibákkal szennyezett) rendszerekre is megvizsgálva meghatározható a kapott eloszlásfüggvény függése az alrendszer méretétől. A besugárzott esetben definiálható egy korrelációs hossz, mely felett a folyásfeszültségek függetlennek tekinthetők, míg a tiszta esetben a korábbi vizsgálatok alapján ilyen hosszskála várhatóan nem figyelhető meg. A fenti kétdimenziós eredmények motivációul szolgálnak további, már háromdimenziós szimulációs vizsgálatokhoz.

11:00-11:20

Benzinkút probléma: Algoritmusok és hatékonyság

Batta Gergő Péter

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkolégium

A transzportáció egyike a legnagyobb költségeinknek. 2016-os adatok alapján az európai GDP körülbelül 10%-át tette ki. Belső költség szempontjából egyik jelentős tényező az energia vagy üzemanyag ára, melynek a teljes költségben való részesedése 19 – 36%. A vállalatok és kormányzatok az árak tárgyalása során erős pozícióval rendelkeznek, továbbá elegendő erőforrással költségeik optimalizálásához; ellentétben a magánszemélyekkel, akik ezen erőforrások és az elégséges információ hiányában jellemzően ki vannak téve a viszonteladói árazási stratégiáknak.

A Benzinkút probléma informálisan a következő: két pont között benzinkutak egy hálózatát megadva, határozzuk meg a közöttük lévő minimális összköltségű, legfeljebb adott számú tankolást tartalmazó utat, feltéve, hogy adottak a hálózatbeli távolságok, a benzinkutak árlistái, továbbá a közlekedéshez használt jármű releváns paraméterei.

Matematikailag átfogalmazva: legyen $G = (V, E)$ egy teljes gráf, Δ egy pozitív egész, $d : E \rightarrow]0, \infty[$ egy távolságfüggvény, $c : V \rightarrow]0, \infty[$ egy költségfüggvény, illetve f és R pozitív valós számok (üzemanyag gazdaságosság és hatósugár). Legyen továbbá x_i az i -edik állomáson tankolt mennyiség. A dimenziók egyeztetését követően a teljes költség függvényes alakban

$$C(x_0, x_1, \dots, x_{n-1}) = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{c_i}{f} x_i$$

módon írható, ahol $n = |V|$, a c_i/f pedig az i -edik benzinkút relatív egységára. Keresett C minimuma a

$$\begin{aligned} \sum_{i=0}^{n-1} x_i &= d_{0,n} \\ x_i &\geq 0 \quad (i = 1, 2, \dots, n) \\ x_i &\leq R - \left(d_{0,i} - \sum_{j=0}^{i-1} x_j \right) \quad (i = 1, 2, \dots, n) \end{aligned}$$

feltételek mellett.

Khuller, Malekian és Mestre 2011-ben megadott egy dinamikus programozási mintát követő algoritmust a probléma megoldására, mely $O(\Delta n^2 \log n)$ aszimptotikus komplexitású. Kutatásunkban ezen algoritmus valós hatékonyságát vetettük össze egy brute-force mintát követővel, mely $O(n^\Delta)$ komplexitású. A két algoritmust egy saját fejlesztésű Python csomagban implementáltuk, melynek segítségével az összehasonlítást nagy mennyiségű szintetikus adaton végeztük el. Előadásomban szót ejtek ezen felül praktikus egyszerűsítésekről és gyenge megszorításokkal alkalmazható heurisztikákról, melyek a futási időt nagyban csökkentik.

Járványok és matematika: Mennyire pontosak a közelítő módszerek?

11:20-11:40

Keliger Dániel

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Ősidők óta zajlik a háború immunrendszerünk és a fertőző betegségek között. Primordiális félelmeink feléjük nem alaptalanok, nagy, világméretű járványok még a háborúknál is nagyobb pusztításokra is képesek. Különösen aktuálissá vált ezen kérdés a COVID-19, ismertebb nevén koronavírus megjelenésével.

Szerencsére a tudományfejlődése magával hozta az epidemiológia virágzását is. A betegségek már nem csupán a sors kiismerhetetlen ostorcsapásai, hanem kórokozók, vírusok következményei, melyek felismerésén, megelőzésén és orvoslásán orvosok, biológusok, kémikusok hada dolgozik fáradhatatlanul.

Az utóbbi évtizedekben mellettük megjelentek a fizikusok és matematikusok is, lényegére csupaszítva a problémát, a komplex rendszerek viselkedése felől elemzik a járványterjedést matematikai modellek segítségével. Ezen modellekre jellemző, hogy jelentős szerepet játszanak benne az emberi kapcsolatokat leíró hatalmas és összetett hálózatok, mely kapcsolatokon keresztül az ágensek megfertőzhetik egymást.

A jelenségek méretéből kifolyólag szinte lehetetlen vállalkozás lenne minden egyes ember egészségügyi állapotát egyszerre leírni a fertőzések véletlen jellege és a hiányos információk miatt, de még ha mindent pontosan is ismernénk, akkor sem biztos, hogy rendelkezünk a kellő számítási kapacitásokkal. Éppen ezért közelítő, átlagos mennyiségekkel dolgozó eljárásokra van szükség, mely makroszkopikus skálán írja le egy járvány viselkedését, mely alapján előrejelzéseket végezhetünk, illetve megelőző eljárások hatásosságát tesztelhetjük.

Az előadásban a legnépszerűbb, úgynevezett mean field közelítést fogjuk elemezni. A fő eredmény annak a numerikus tanulmányokból ismert tény matematikailag precíz bizonyítása, hogy statikus hálózat esetén a mean field közelítés nem írja le egzaktul a járványterjedést, míg a dinamikus, idealizáltan végtelen gyorsan változó gráfokon a mean field közelítés nagy gráfok esetén helyes következtetésekre jut korlátos időhorizonton.

Limesz rendszámok ultraszűrő bővítése

Molnár Zalán

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Egy Λ modális logikát szokás úgy definiálni, mint egy olyan formulahalmazt, ami tartalmazza a nulladrendű logika tautológiáit, továbbá zárt bizonyos műveletekre (MP – *modus ponens*, UG – univerzális generalizáció, valamint szubsztitúció). Amikor bizonyos (modális) logikák, mint formulahalmazok valamilyen paraméterezett Λ_α hierarchiába rendezhetők, felmerül a kérdés, hogy mi a kapcsolat Λ_α és Λ_β között, ha $\alpha \neq \beta$. Általánosan a következő jelenséget lehet megfigyelni: legyen $(I, <)$ egy jólrendezett osztály (pl. rendszámok) és $(\Lambda_\alpha)_{\alpha \in I}$ (modális) logikák egy olyan rendszere, hogy $\alpha < \beta$ esetén $\Lambda_\beta \subseteq \Lambda_\alpha$ teljesül. Mivel a formulák halmazt alkotnak, kell lennie egy legkisebb olyan α_0 -nak, hogy $\Lambda_{\alpha_0} = \Lambda_\beta$ minden $\alpha_0 \leq \beta \in I$ -re. Ekkor azt mondjuk, hogy α_0 stabilizálja a sorozatot, α_0 pontos értékének meghatározását pedig *stabilizációs problémának* nevezzük.

A fenti értelemben vett modális logikák, mint formulahalmazok tanulmányozására két megközelítés is létezik. A szintaktikai megközelítés szerint egy előre megadott axiómahalmaz segítségével szeretnénk vizsgálni az axiómák által generált logikát, illetve annak modelljeit. A másik módszer szemantikai természetű, a modellek felől közelítve tanulmányozza a modell(osztály) által generált logikát. Előadásomban szemantikai oldalról mutatom be azokat a modális logikákat, melyeket egy $\mathfrak{F}_\alpha = \langle \alpha, \leq \rangle$ struktúra ultraszűrő-bővítése generál, ahol α limesz rendszám. Az, hogy $\alpha < \beta \leq \omega^2$ limesz rendszámok esetén $\mathfrak{F}_\beta$ ultraszűrő-bővítése által generált logika valódi része $\mathfrak{F}_\alpha$ -nak, arra megadunk egy rekurzív formulasémát. Szokásos módszereinkkel azonban nem mutatható meg, hogy mi a pontos kapcsolat ω^2 illetve az ennél nagyobb limesz rendszámok ultraszűrő-bővítése által generált logikák között. Ekkor két lehetőség áll fenn: a limesz rendszámok ultraszűrő-bővítése által generált logikák vagy végtelen csökkenő láncot alkotnak vagy nem. Ha csökkenő láncba rendeződnek, akkor felmerül a stabilizációs probléma kérdése. Azt fogjuk bizonyítani, hogy ezek a logikák csökkenő láncot alkotnak és az ezt stabilizáló rendszám ω^2 . A bizonyítás általánosítható további struktúraosztályokra is, ahol felmerül a stabilizációs probléma.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP 2019-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválósági Programjának támogatással készült

A kétfordulós választásokra osztó szervezői irányítás az elmosódott szavazáselméletben

12:00-12:20

Ferenczi Tibor; Ferenczi Larisza

PE, ELTE; PE, NKE, SOE

A szervezői irányítás problémái olyan helyzeteket szimulálnak, amikor egy alany, például a választóbizottság elnöke vagy a szervezőbizottság, bizonyos képességgel bír a választási struktúra befolyásolására. Például új jelölteket vonhat be a választásokba, vagy el tudja tiltani a szavazókat.

Minden választást meg kell szervezni, és az a személy, aki felelős a szervezésért, bizonyos hatással lehet a választások kimenetelére, megváltoztatva annak szerkezetét. Ezt a személyt hívjuk a választások elnökének, és azt, hogy az elnök hogyan változtatja meg a választási struktúrát az irányítás típusának vagy irányító cselekménynek. Elképzelhető, hogy az elnök egyszerre többfajta irányító cselekményt is elvégez.

Vannak konstruktív irányítási típusok, amelyekben az elnök célja egy bizonyos jelölt győzelme és destruktív (romboló) típusok, amelyekben az elnök célja épphogy egy adott jelölt vesztese. Feltételezzük, hogy az elnök tudja, ki hogyan fog szavazni.

Az irányítás alatt a szavazási rendszer szerkezetének változtatását értjük, tehát

- vagy a jelöltek halmaza változik,
- vagy a választók halmaza

A jelöltek halmaza két fő módon változhat:

- új jelölt hozzáadása egy adott technikai (mesterséges) jelöltekből álló halmazból (abban reménykedve, hogy p legkomolyabb versenytársai emiatt gyengébbnek bizonyulnak, mint p),
- k jelölt eltávolítása az adott választásból, hogy megszabaduljon a veszélyes versenytárstól p jelölt.

A jelöltek / szavazók hozzáadásával és eltávolításával történő irányításon kívül különféle más típusúak is vannak, amelyek a jelölteket vagy a szavazókat kétfordulós választásokba osztják. Noha a kezdeti meghatározásukban kissé érthetetlen volt, mi történik, ha egynél több jelölt nyer a választás első szakaszában, később két szabály került meghatározásra az ilyen esetek kezelésére

Médiatudomány

Szekcióvezető: Péterffy András

„A” Szekció, Péntek 09:30-11:00

09:30-10:00

Sötét fejezetek az olasz filmgyártás történetéből, avagy a Cinevillaggio megalapításának körülményei

Balássy Fanni

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A háború utolsó két évében az olasz filmgyártás központja, a Cinecittà (=moziváros) komoly károkat szenvedett, a bombák sújtotta, német megszállás alatt álló fővárosban megpecsételődött a filmstúdió sorsa, amelynek területén német katonák gettót alakítottak ki, majd a vagyont érő eszközöket lefoglalták és Németországba szállították. 1943 júliusában a szövetséges haderő partra szállt Szicíliában, és megkezdte előrenyomulását a félszigeten, ezzel csökkentve a fasiszták mozgásterét. 1943-ban az észak-olaszországi térségben Mussolini irányításával egy németbarát bábállam, a Salói Köztársaság jött létre, amely szellemiségében és kulturális nézeteiben próbálta megőrizni a letűnt fasiszta rezsim értékeit, ami alól a filmgyártás sem volt kivétel. 1943 novemberében felbolydult Velence, filmes szakemberek érkeztek a lagúnák városába, hogy a megmaradt szegényes eszközarzenállal berendezzék az új stúdiókat a Giudecca területén található egykori sörgyárakban és hangárokbán, és megkezdődjenek annak a 17 filmnek a munkálatai, amelyek mind művészi, mind esztétikai értelemben elvetélt próbálkozásokként maradtak fenn egy sötét korszak lenyomataként. A tisztavirágéletű, 1943 őszétől 1945 tavaszáig működő filmstúdiót ironikusan Cinevillaggióknak (=mozifalu) keresztelték. Előadásomban arra keresem a választ, miért alakult így az olasz filmgyártás sorsa ebben a másfél évben, milyen szálak mozgatták az intézmény kiépülését, milyen relevanciája lehetett életben tartásának, mikor a megalapításának évében, a Megszállás című Visconti-film római bemutatóját követően Umberto Barbaro már a neorealizmus megszületéséről beszél.

10:00-10:30

„Soha nefeled hogy honan jottel merakor kulonben nemtuc hazameni” Online humor, trash tartalom és irónia – a Vágvölgyi Noémi-jelenség elemzése

Holdosi Vivien

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Több, mint 175 ezer magyar Facebook-felhasználó és megközelítőleg 180 ezer magyar Instagram-felhasználó számára az utóbbi néhány évben a „Svájc”, a „takarító”, a „Balaton Sound”, a „vodka” szavak, valamint a hajjal kapcsolatos legtöbb kérdés új jelentést kapott. Hívószavakká váltak. Egy sajátos és igen összetett szimbolikával bíró, online világot idéznek meg, ahol meglepően sok fiatal nő „takarító asvájcba”, „beszélő ATM”-ek (= idősebb, tehetős férfiak) révén, „felóra” alatt szerzi meg a

„blahaton szond” bérletet, a legnépszerűbb folyadék a „votkanarancs” és az emberek sűrűn szegezik egymásnak azt a kérdést, hogy „hajadismijen?”

A titokzatos kitalált karakter, Vágvölgyi Noémi újragondolt magyar univerzuma formabontó helyesírásán, jól megválasztott karakterein és az ezt a két komponenst összefogó képi világán alapszik. Szándékoltan botrányos helyesírással, igénytelenül feliratozott, alacsony minőségű stockfotók, screenshotok, festmények, politikai-közéleti témájú fényképek. A kitalált karakter úgy használja közösségi média profilját, mint bármelyikünk: mindennapjai pillanatait, világnézetének darabkáit láthatjuk a mémek által. Olykor, mint kitalált közösségi-média-jelenség, közösségi-média-jelenségeket (pl. Facebook-bölcsességeket) parodizál ki.

Nemcsak a Vágvölgyi-tartalmak összességének van jelentése, hanem a fogyasztásuknak is. Alapvetően közösségi média felületeken zajló tevékenységről van szó, azaz a fogyasztás egyik célja az, hogy mások lássák, milyen tartalmakat fogyasztunk, milyen közösségnek vagyunk ezáltal a részei – és ami fontosabb –, milyennek nem. Abból, hogy felismerjük-e a humort, identitáskérdés lesz. A felismeréssel eltávolodunk mindazoktól, akik a humor tárgyát képezik: a prostituáltaktól, a Blaha Lujza téren lévő részeg hajléktalanoktól – és mindazoktól, akik a való életükben olyan helyesírással írnak, ami itt a humor (egyik) forrása.

Vágvölgyi Noémi tartalmait szinte kivétel nélkül trash tartalomként aposztrofálják a rajongói. Éppen olyan gyakran, mint ahogy ironikusnak is nevezik. Hogyan függ össze egymással a közösségi médiában való trash tartalmak fogyasztása és az ironia? Hogyan jön létre a trash ironikus jelentése? Mitől humoros Vágvölgyi Noémi és miért mondhatjuk, hogy ironizál, aki fogyasztja? Dolgozatomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Szimbolikus hullámok: A víz jelentősége a Hatalmas kis hazugságok c. sorozatban

10:30-11:00

Papp Fruzsina

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Az HBO nagysikerű sorozata, a Hatalmas kis hazugságok egy ausztrál regény amerikai adaptációjaként született meg 2017-ben. Három nő életét követjük végig; Jane, aki Montereybe költözik, Celeste és Madeline gyerekei együtt kezdik az iskolát. Az első napos eligazításon azonban az egyik kislány megvádolja Ziggyst, Jane kisfiát, hogy megpróbálta fojtogatni. Az incidens az anyák között sokkal nagyobb problémákat okoz, mint a gyerekek között, illetve felületet szolgáltat már meglévő konfliktusok kiélésére is, így például kiélesedik a „karrierista” anyák és főállásban gyereket nevelő anyák közötti ellentét. A sorozat körüljárja a nőiség és anyaság problémáját; minden karakter más és más problémakört és karaktertípust reprezentál. A Hatalmas kis hazugságokban a „név nélküli problémát” (the problem that has no name) látjuk újraéledni, ami Amerikában az ötvenes, és kora hatvanas évekre jellemző jelenség volt; mindeközben felhívja a figyelmet a családon belüli erőszakra is, és teszi mindezt egy készülődő gyilkosság keretein belül. A sorozat nyitóképei ezeket a problémákat csak metaforák szintjén tudja beépíteni, hiszen egy elég rövid szekvenciáról van szó. A sorozat készítői a víz képi világát választották domináns elemnek a főcímbe, amit

hagyományosan a nőiséggel, anyasággal társítunk, de ugyanúgy jelentheti a bűnök és titkok elfedését is. Kutatásomban ezeknek a képsoroknak a jelentését igyekszem feltérképezni, miközben mind a sorozatban, mind a főcímbe taglalt problémákat a kortárs amerikai kultúra részeként értelmezem.

Nyelvtudomány 1. (Kognitív nyelvészet és diskurzuselemzés)

Szekcióvezető: Palágyi László

„C” Szekció, Szombat 09:00-11:00

Kognitív fordítási stratégiák fordító szakos hallgatók esetében – egy longitudinális kutatás első adatfelvételének eredményei 09:00-09:30

Érsek Csenge

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kutatásom a fordítástudomány témakörében végzem, ezen belül pedig azt a speciális kérdést vizsgálom, hogy a fordítói kompetencia fejlődésének témakörébe ágyazva miként írhatók le magyarországi fordító mesterképzést végző tanulók fordítási stratégiái kognitív szempontból.

Longitudinális kutatásom fő célja, hogy feltérképezsem, a fordító mesterképzésben résztvevő hallgatók milyen kognitív fordítási stratégiákat alkalmaznak, hogy ezeket a stratégiákat összevessem, valamint hogy feltárjam, vajon változnak-e az alkalmazott stratégiák a képzés során, és ha igen, hogyan. A kognitív stratégiákon azokat a fordítási folyamat során közvetlenül nem megfigyelhető mentális műveleteket értem, amelyek a fordítói gondolatok kisebb részegységeinek tekinthetők. Ezeket folyamatorientált módszerrel lehet feltárni.

A tervezett négy adatfelvételből (a fordítóképzés négy félévében) az első adatfelvétel történt meg (2019 őszén), ennek eredményeiről számolok be. Az adatfelvételben hat, a fordító és tolmács mesterképzést 2019 szeptemberében kezdő hallgató vett részt, egy 1007 karakteres publicisztikai szöveget fordítottak angolról magyarra.

A kognitív fordítási stratégiák azonosításához az egyidejű hangosan gondolkodás módszerét (concurrent think-aloud protocol) alkalmaztam, vagyis a hallgatók a fordítással párhuzamosan verbalizálták gondolataikat. Ezzel bepillantást lehetett nyerni a hallgatók mentális folyamataiba fordítás közben, így meg lehetett figyelni, hogy milyen stratégiákat alkalmaznak egy-egy probléma megoldására. Az adatfelvételt még két adatgyűjtő eszköz egészítette ki: egy képernyőfelvevő szoftver és egy fordítás utáni interjú.

A stratégiák elemzése során, a PACTE kutatócsoportot követve az úgynevezett rich points helyekre fókuszáltam, amelyek a főbb, fordítási szempontból problémás részeket jelentik. Ezzel a nehézségeket okozó szövegrészek fordítására irányuló megoldási stratégiák kerültek előtérbe az elemzés során, amelyet az állandó összehasonlítás, valamint részben a megalapozott elmélet (grounded theory) módszerével végeztem. A következő, legfontosabb eredmények születtek: az alkalmazott kognitív stratégiákat azonosítottam, közülük a domináns használt stratégiák az elemzés, összefoglalás, értékelés voltak. Az adatok alapján a stratégiák több alrészre voltak oszthatók mint a szövegelemzés, fordításelemzés, következményelemzés, valamint szövegértékelés és fordításértékelés. A rich points-ok kirajzolódtak, amelyeket az extralingvális, textuális és az intenció megértése nyomán kialakult problémák jeleztek, ám nem minden hallgató esetében voltak ezek teljességgel azonosak. A második

adatfelvétel már megkezdődött, újdonságértékének tekinthető tehát a stratégiák folyamatorientált kutatása longitudinális módszerrel, hiszen e területen – különösen Magyarországon – kutatási űr áll fenn.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

09:30-10:00

**Diskurzusok a klímaváltozásról: a Youtube és a nem
sztenderd nyelvváltozatok a francia nyelvben**

Filyó Fanni

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az internet mára már alapvető kommunikációs szintér, legyen szó magán- vagy közéleti célú megnyilatkozásról. Ennek okán a médiafelületek, közösségi oldalak, videómegosztók hemzsegnak a különféle politikai, társadalmi érdekű vitáktól. Egyik leghevesebb ilyen vita kétségkívül a klímaváltozás körül alakult ki, mely jellemzően klímaszkeptikusok diskurzusaiban és az azokkal kapcsolatos reakciókban érhető tetten. Ebbe a perspektívába helyezkedve tűzi ki célul a jelen tanulmány a francia nyelvű Youtube-videók nyelvészeti elemzését.

A tanulmány a kulcsszavas keresés alapján összeállított korpusz kvalitatív elemzése során igyekszik leleplezni azokat a nyelvi stratégiákat, amelyek más diskurzusa, tevékenysége, személye felé irányuló negatív tartalommal bírnak. Ezt evidensnek bizonyul hozzárendelni a verbális erőszak kérdésköréhez, ugyanis az említett nyelvi tevékenység során „a beszélő szándéka az, hogy [...] egy másik személyt bántalmazzon, szidalmazzon, sértegessen” (Kegyesné Szekeres 2008: 61). Mivel az effajta megnyilvánulások elsősorban youtuberek csatornáin jelennek meg, nem hivatalos keretek között, így nem elhanyagolható a bizalmas társalgási stílus, ill. a szleng használata sem. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a nem-sztenderd nyelvhasználat több funkciót is betölthet a diskurzusban mind morfoszintaktikai, mind pragmatikai szinten, s e kettő között összefüggés tapasztalható. A nem-sztenderd funkciója és a verbális agresszió kontextusfüggő, de alkalmazásukban egyfajta tendencia figyelhető meg egyéni sajátosságok, de általános nyelvi tevékenység szempontjából is.

A kutatás folytatására ad lehetőséget az ugyanezen videók körül kialakult kommentárcsaták hasonló szempontok szerint történő vizsgálata, belevonva továbbá a trollkodás kérdéskörét is. Ez a tanulmány egyfajta képet adhat a verbális erőszak megjelenési formáiról, a minket körülvevő világ miben-létéről, melyhez szükségszerűen hozzátartozik a nem-sztenderd nyelvhasználat is.

Ugrin Bálint József

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A kortárs nyelvelméletek közül a kognitív nyelvészeti nézőpont egyik alapvető magyarázóelve a prototípuselv, amely olyan hasonlóságon alapuló elemhálózatot jelöl, melynek középpontjában a prototípus áll, ez az adott kategóriára jellemző definitív jellemzők hordozója. Ennek a hálózatos szerveződésnek egyik tulajdonsága, hogy új elemek beépülése esetén ezek kategorizációja a prototípushoz való hasonlóság mértékétől függ.

A vizsgálat középpontjában az a kérdés áll, hogy a prototípushatás milyen mértékben érvényesül a – kutatások által bizonyított – fogalmi hálózatokon túl. Feltételezve azt, hogy a nyelvi szerkezetek (vagy nyelvi elemek) kategóriába sorolása történhet pusztán formai jegyeik alapján is, alternatív leírási módot kínál a szabályalapú nyelvelírásokkal szemben, melyek explicitként megfogalmazható szabályokat feltételeznek pl. a morfológia területén.

A feltételezések ellenőrzésére egy olyan kísérleti elrendezés készült, amely a mesterségesnyelv-elsajátítási paradigmákhoz hasonlóan (a magyar fonológiának megfelelő) kitalált szavakat tartalmaz ingeranyagként, melyeket a kísérleti személyek rendeznek morfológiai alapú kategóriákba egy előzetes tanulási epizódot követően.

A kutatás fő hipotéziseként megfogalmazható, hogy a résztvevők a tanulás során elsajátított csoportokba a később bemutatott új elemeket a prototípushatásnak megfelelően sorolják be, mely jobb teljesítményt jelez előre a prototípushoz közeli példányok kategóriába osztásakor, mint a távoli példányok esetében.

Az eredmények alternatív magyarázatként szolgálhatnak elsődlegesen a komplementer disztribúciójú nyelvi elemek (pl. -je/-e birtokjel) használatának leírásában, másodlagosan a nyelvi elemek komplex hálózatának – mint prototípushatást mutató nyílt kategóriák és kategóriatagok hálózatának – leírásában.

Hogyan konstruáljuk meg az ismétlődő eseményeket? A habituális és az iteratív jelentés párhuzamos kidolgozásának vizsgálata

10:30-11:00

Kopcsák Róbert

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az előadásban az ismétlődőként megkonstruált eseményeket vizsgálom. Az eseményeket tipikusan igei szerkezetekkel profiláljuk és szekvenciálisan dolgozzuk fel. Az események ismétlődése az ige jelentésszerkezetén belül válik hozzáférhetővé (Tolcsvai Nagy 2015: 36–48). A szekvenciálisan feldolgozott események és az aktuálisan lehorgonyozott folyamattípusok a magmondaton belül dolgozódnak ki (Imrényi 2017). Az előadás célja, hogy az ismétlődés szemantikai tartományát az ige jelentésszerkezetével összefüggésben, a mondatot mint viszonyhálózatot figyelembe véve, a megvalósulások elemzéséből a sémákra következtetve írja le.

A szakirodalom alapján az események legalább kétféleképpen ismétlődhetnek: szokásszerűen, tehát habituálisan (pl. naponta lement a boltba); illetve egyszerileg, azaz iteratívan (pl. nyitogatta tegnap az ablakot) (ehhez l. Comrie 1976: 26–30). A szakirodalom a habituális és az iteratív jelentést vagy egységesen, egy közös kvantifikációs tartomány részeként elemzi (l. pl. Boland 2006, Németh 2012), vagy különálló szemantikai kategóriákba sorolja (l. pl. Kiefer 2006, Kiefer 2007). Az előadásban bemutatott vizsgálat a habituális és iteratív jelentés szemantikai és mondattani viselkedését tárja fel az aktuálisan megvalósuló elemi mondat szintjén, ebből következtet a kétféle ismétlődés jelentéstani sémáira. A vizsgálat a lehetséges megvalósulások egy specifikus esetét elemzi: azokat az elemi mondatokat, amelyekben a kétféle ismétlődés egyszerre dolgozódik ki (pl. naponta nyitogatta az ablakot), és így egymásba illeszkedik (Talmy 2000: 84–88). A kutatás előfeltételezi, hogy a párhuzamos kidolgozás vizsgálatával kideríthető, hogy (i) az ismétlődés tartományának van-e központi, prototipikus, az alapbeállításnak megfelelő tagja, illetve, hogy (ii) a kétféle jelentés egymásba illesztése lehet-e a dinamikusan megkonstruálódó ige szemantikai szerkezetének lényegi jellemzője.

A vizsgálat kerete a funkcionális kognitív nyelvészet. A vizsgálat az MNSz2 felületéről szerzett adatokon alapul, a felhasznált minta 250 adatot tartalmaz. Az elemzési szempontok a viszonyhálózati mondatmodell D1 és D2 dimenziójának, valamint az ige három szemantikai alszerkezetének szempontjait érintik.

Felhasznált szakirodalom:

Boland, Annerieke 2006. Aspect, tense and modality: Theory, typology, acquisition. Volume I. LOT, Utrecht.

Comrie, Bernard 1976. Aspect: An introduction to the study of verbal aspect and related problems. Cambridge University Press, Cambridge.

Imrényi András 2017. Az elemi mondat viszonyhálózata. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára 4. Osiris Kiadó, Budapest. 663–761.

Kiefer Ferenc 2006. Aspektus és akcióminőség különös tekintettel a magyar nyelvre. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kiefer Ferenc 2007. Jelentéelmélet. Corvina, Budapest.

Németh Boglárka 2012. Az aspektus a magyar nyelvben. Különös tekintettel a statikusságra. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Tolcsvai Nagy Gábor 2015. Az ige a magyar nyelvben. Funkcionális elemzés. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 181. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Talmy, Leonard 2000. Toward a Cognitive Semantics. Volume I. Concept Structuring Systems. The MIT Press, Cambridge, MA.

Nyelvtudomány 2. (A magyar nyelv leírása és története)

Szekcióvezető: Horváth Péter

„C” Szekció, Szombat 11:15-12:15

„Mert így tudunk továbbhaladni” – Módszertani kísérlet a tud + főnévi igenév konstrukció leírására

11:15-11:45

Bajzát Tímea Borbála

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az előadásban bemutatandó korpuszalapú vizsgálat problémaközpontúan közelít a segédigés szerkezetek szemantikai leírásához fókuszpontba állítva a tud + főnévi igenév konstrukciót úgy, hogy valós nyelvi példányaiban vizsgálja a modális érték azonosítási lehetőségeit a logikai modális kategóriákból kiindulva (Kiefer 2005), de azokat funkcionális nyelvelméleti keretben (Langacker 2008, Tolcsvai 2017) újraértelmezve. A cél egy olyan szempontrendszer kidolgozása a tud + főnévi igenév konstrukció által kidolgozott potenciális modalitás azonosítására, amely alkalmas ezen szerkezetek használatalapú leírására. A kutatás magyar és nemzetközi szakirodalmi eredményeket használ fel és integrál egy a magyar nyelvre vonatkozó módszertan kidolgozásába. A beszédaktusok azonosítására kidolgozott Cost-Benefit Cognitive modell (vö. Baicchi–Ruiz de Mendoza 2007) forgatókönyvi sémáit összekapcsolja az erődinamikai modellel (Talmy 1988). A vizsgálat egy olyan konstrukciós leírást alakít ki, amelyben a szemantikai szempontokkal együtt azonosítódnak a releváns morfoszintaktikai jellemzők, ezzel hozzáférhetővé teszi a nyelvileg aktivált és kidolgozott szereplők (Paradis 2005) és a körülmények viszonyrendszerét. Mivel a magyar nyelvben a modális jelölők nem mindig specifikálják a modális forrást, számos esetben a modalitás a szöveg vagy a szövegrészlet makroszintjén (Tolcsvai Nagy 2001: 121) és a szövegvilágon (Tolcsvai Nagy 2001) keresztül válik elérhetővé. Ezen probléma specifikusan a tud + főnévi igenév konstrukció szemantikai vizsgálatakor is erőteljesen fennáll, hiszen a tud segédige önmagában nem kötődik egyetlen modális tartományhoz. A többértelműséget, illetve a meghatározatlanságot nem elfedő módon az elemzésben (az elemi mondaton belül) a valószínűsíthető potenciális modalitás tartomány azonosítására koncentrálok. Az előadás az elvégzett elemzés tapasztalatait kívánja összefoglalni, bemutatja a feltárt mintázatokat. Az előadás remélt hozadéka, hogy a módszertanról folytatott diskurzus általában is hozzájárul a segédigés konstrukciók jobb megértéséhez.

Kiefer Ferenc 2005. Lehetőség és szükségszerűség. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

Langacker, Ronald W. 2008. Cognitive Grammar: A basic introduction. Oxford University Press. Oxford. Oravecz Csaba–Váradi Tamás–Sass Bálint 2014. The Hungarian Gigaword Corpus. Proceedings of LREC.

Paradis, Carita 2005. Ontologies and construals in lexical semantics. In: Axiomathes. Lund University. Lund. 541–573.

Ruiz de Mendoza, Francisco José Annalisa Baicchi 2007. Illocutionary Constructions: Cognitive Motivation and Linguistic Realization. Cognitive-linguistic dimensions of intercultural pragmatics. <https://tinyurl.com/illocutionary-constructions>
Talmy, Leonard 1988. Force Dynamics in Language and Cognition. In: Cognitive Science A Multidisciplinary Journal 12(1): 49–100.
Tolcsvai Nagy Gábor 2001. A magyar nyelv szövegtana. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. Tolcsvai
Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára 4. Osiris. Budapest.

„AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

11:45-12:15

Egy gyónási tükör térben és időben

Kukri Márta Mária

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Johannes Gerson Opusculum Tripartitum című traktátusa a középkorban nagy népszerűségnek örvendett, számos szövegváltozata, töredéke fennmaradt latin, francia és német nyelven is. Elterjedtségének egyik oka lehet, hogy a melki bencés reform idején a szöveg a lelki megújulás egyik vezérfonala volt, így a szerzetesek naponta forgatták. Az Eötvös Collegium és az Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW) közös projektje a traktátus német nyelvű másolatainak felfejtését és digitalizálását tűzte ki célul, jelen kutatás ezen az alapon nyugszik.

Gerson szövege három részből áll: a tízparancsolat magyarázatát egy gyónási segédlet követi, a harmadik rész pedig ún. ars moriendi-ként definiálható, mely a haldokló utolsó óráiban elvégzendő, a lelki üdvét biztosító teendőket tartalmazza. A három rész természetesen nemcsak egy szövegtömbben maradt fenn; a teljes részek mellett töredékek is előfordulnak. Több kódex azonban két vagy három részt egészében megőrzött, a szövegrészek határai egyértelműen jelöltek, megállapíthatóak. A Sankt Pölten 066-os kódex azonban kivételt képez, mivel a két Opusculum-szövegrész közé két másik lelki irat is beékelődött: Thomas Peuntner Beichtbüchlein című – szintén igen népszerű – műve, illetve egy anonim gyónási tükör. A jelenség egyedülálló a fennmaradt német nyelvű szövegek tekintetében.

Kutatásom a beékelődött gyónási tükör leírását és kiadását tűzte ki célul; hiszen a szövegben nem történik utalás a leírás helyére és idejére, mindegyik csupán a nyelvállapot és az íráskép vizsgálata alapján következtethetünk. Kérdéseket vet fel a beékelés ténye is: nem egyértelmű ugyanis, hogy szándékosan, céllal törték meg az Opusculum-szöveg koherenciáját, vagy pedig a mindennapi használatra szánt könyvek esetében megszokott véletlenszerű szövegrendezésre szolgál példaként a kötet. A szándékosságot alátámaszthatja a szövegtömb tematikus homogenitása és az íráskép sajátosságai, kérdés azonban, hogy mindezen szempontok vizsgálata elegendő-e a feltevés igazolásához.

Jelen előadásban a szöveg datálására és lokalizálására tesztek kísérletet a nyelv-
állapot és az íráskép alapján. Az elemzés során kitérek a gyónási tükör Opusculum-
szövegekhez való viszonyára is, tárgyalva az átgondolt kötetkompozíció kérdéskörét.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-2 kódszámú Új Nemzeti
Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

Pedagógia és oktatás

Szekcióvezető: Barabás Gergő

„B” Szekció, Szombat 09:00-11:00

09:00-09:30

Módszertani nehézségek a nehézségi erő tanításában

Tóth Kristóf

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A nehézségi erő fogalma már a fizika tanításának elején bevezetésre kerül és végigkíséri a diákok tanulmányait az általános iskolától egészen az érettségiig. Így számunkra teljesen természetesnek tűnik ennek a fogalomnak a használata, azonban az arra vonatkozó jelen módszertan nem biztos, hogy tökéletes. Előadásomban rávilágítok, hogy a nehézségi erő és az ezzel kapcsolatos fogalmak milyen didaktikai buktatókat rejtene, továbbá bemutatok tipikus tankönyvi hibákat és fogalmi ellentmondásokat is. A problémák felvetése mellett javaslattal is élek, mely szubjektív véleményt a hallgató saját belátása szerint értékelhet, hiszen célom egy olyan szakmódszertani elmélkedés megosztása, melyre talán nincs is tökéletes recept. Azonban véleményem szerint mind az általános iskolás, mind a középiskolás megközelítés javítható.

Konkrét példaként vizsgálom, hogy általános, illetve középiskolában milyen kerékítést érdemes alkalmazni a gravitációs és nehézségi gyorsulás megadásakor. A fizikatanítás egyik célja ugyanis annak a képességnek az átadása, mellyel a diák képes megbecsülni a problémák pontosságát. Azonban a nehézségi erőre vonatkozó feladatok a kiírt tizedesjegyek számát általában helytelenül közlik. A fizikatanárok munkáját segítve ezért előadásomban bemutatom, hogy a különböző hatások hányadik tizedesjegyben mutatkoznak meg a nehézségi gyorsulás értékében.

Előadásomban ezenfelül a súly fogalmi kérdéskörére is kitérek. A súlyerő régóta szakmódszertani problémák melegágya, a kérdéskör vizsgálata már a 60-as években is előkerült. Habár azóta sokkal jobban letisztult a kép, egy tanárnak manapság is tisztában kell lennie a fogalomhoz kapcsolódó ellentmondásokkal, illetve a fogalmi definíciók változatosságával. Ezeknek a fogalmaknak a történelmi távlatban vett elemzése jól bizonyítja, hogy érdemes ezen kérdésekkel is foglalkoznia egy fizikatanárnak.

Hatékony földrajztanulás digitális és online médiumok segítségével

09:30-10:00

Seres Zoltán

Eötvös Loránd Tudományegyetem

„– Olvastad? Hallottad? Megnézted? Ezt te posztoltad? Ezt meg kell osztanom...” Életünk minden szegmensében jelen van valamilyen formában a média. A 21. században – a digitalizáció és az információk korában – elsősorban a digitális médiumok szerepe értékelődik fel: a mai gyermekek már egészen korán találkoznak különféle digitális tartalmakkal. Ez az idő előrehaladtával egyre gyakoribbá válik, a rajzfilmeket szép fokozatosan felváltják a komolyabb tartalmak, a tanulók figyelme még inkább a digitális világ, az online és a közösségi média felé fordul. Ez számtalan veszélyt rejt magában, ám legalább ennyi lehetőséget is: kitárul előttük a világ, néhány kattintással újabbnál újabb információkat érhetnek el. Éppen ezért be kell látnunk: a 21. század pedagógusai már nem egyedüli és nem a fő hordozói az információknak. Nekünk tanároknak alkalmazkodnunk kell e megváltozott viszonyokhoz, segítenünk kell tanulóink boldogulását a digitális médiumok egyre bővülő világában. Be kell építenünk a tanulási-tanítási folyamatba azokat a médiafelületeket, amiket a tanulók valamennyien (legalábbis úgy gondolják) ismernek, meg kell őket tanítanunk a források kritikus felhasználásra és egyszersmind meg kell őket tanítanunk tanulni. Fontos belátnunk, hogy a különféle digitális médiumok használata a földrajzórán rendkívül lényeges, hiszen a földrajz ott van a mindennapokban, szinte mindig találunk olyan aktuális hírt, ami kapcsolódik az aktuális tananyaghoz – és ha erre a tanulók figyelmét is ráirányítjuk, nyitottabbá válnak nemcsak a földrajz, hanem egyszersmind a világ felé is.

A 2019-ben bemutatott TDK dolgozatomban áttekintettem a digitális médiumok fogalmát, kielemeztem az általam készített online kérdőívek eredményeit. Ezek alapján elkezdtem felépíteni egy feladatbankot, amelyben a legnagyobb hangsúlyt a mindennapi életben való alkalmazhatóságra helyeztem. A kutatás eredményeit, valamint a feladatbank néhány feladatát e konferencia keretein belül is szeretném ismertetni.

AZ INFORMÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Az NI myDAQ eszköz alkalmazási lehetőségei a középiskolai oktatásban egy kísérletes versenyfeladat példáján

Fábián Erik, Kékesi Attila, Rajkai Tamás

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Ahogy a technológiai fejlődés napjainkban felgyorsult, a tanárok is új kihívások elé néznek. Ilyen például a modern digitális eszközök alkalmazása az iskolában, fizikaórán. Fontos, hogy a diákok saját maguk megtapasztalják a kísérletezés, mérés örömet, nem csak hagyományos eszközökkel. Ez az élvezhetőség mellett hatékonyabbá is teheti a tanulási folyamatot.

Vizsgálatunk során egy jelgeneráló és adatgyűjtő eszköz, az NI myDAQ (valamint az eszközt vezérlő LabView alkalmazás) oktatásban történő felhasználási lehetőségeit tanulmányoztuk. Munkánk során elsősorban a fakultációs és tehetséggondozási alkalmazást vizsgáltuk. Ehhez egy valós versenyfeladatot választottunk az Ifjú Fizikusok Nemzetközi Versenye 2020-as mérési feladatai közül „Éneklő ferrit” címmel. Az eszköz felhasználásával továbbfejlesztett mérést az egyik versenyző közreműködésével valós helyzetben is sikeresen teszteltük.

A mérés lényege, hogy ferritrudat változó mágneses térbe helyezünk, melynek hatására a ferritrúd rezgésbe jön (magnetostriktió), hangot ad ki, amit mikrofon segítségével detektálhatunk. Ha a gerjesztési frekvencia egybeesik a rezonanciafrekvenciával, a hang amplitúdója jelentősen megnő. A mérés célja a rezonanciafrekvencia megállapítása, és ezen frekvencián történő gerjesztés mellett a rúd rezgési frekvenciájának meghatározása volt.

A mérési folyamat vezérlésére a myDAQ eszközt használtuk. Segítségével egy adott frekvenciatartományon változtattuk a gerjesztési frekvenciát, miközben detektáltuk a kiadott hangot és néztük annak erősségét. Az eszköz alkalmazása a mérést egyszerűbbé és automatizáltabbá tette. A tesztmérés során a rezonanciafrekvenciát a rúd megpendítésével 2000-3000 Hz közé becsültük, majd 1 Hz és 6000 Hz között 1 Hz lépésközzel növelve a frekvenciát mértük a hangerősséget. A maximum 2350 Hz körül adódott, ezt a 2300-2400 Hz közötti tartományt 0,1 Hz lépésközzel végigpásztázva 2343 Hz-re pontosítottuk. Ezen frekvencián alkalmazva a gerjesztést, Audacity program segítségével vizsgáltuk a rúd által kiadott hang frekvenciaeloszlását. A maximum 2344 Hz-nél volt, mely hibahatáron belül megegyezik a gerjesztési frekvenciával.

Az általunk kidolgozott mérés elsősorban tehetséggondozásban hasznosítható, de megvizsgáltuk azt is, hogyan lehetne az eszközt ezzel a jelenséggel összefüggésben rendes tanórára is bevinni, valamint a mérést továbbfejleszteni. Magával az eszközzel kapcsolatban megállapítottuk, hogy könnyen kiváltható vele több különösen drága, ezért sok iskola számára nem elérhető laboratóriumi eszköz, valamint úgy láttuk, hogy a LabView egyszerűsége, virtuális programozási felülete nem kíván meg különösebb programozói háttértudást, szemben például az Arduino Board-okkal.

Projektünk az ELFT-NI myDAQ pályázat keretében készült.

Kozma Kitti
Debreceni Egyetem

A kutatás célja bemutatni, hogyan mutatkozik meg a reziliens életút egy pedagógus munkájában. Azok a pedagógusok, akik hátrányos környezetből jönnek, hogyan viszonyulnak a szintén hátrányos helyzetű diákjaikhoz, miben segítik őket.

A rezileincia szó latin eredetű, visszapattanást, fellendülést jelent. Egy olyan képesség, amiben egy személy a hátrányok ellenére, illetve azokhoz alkalmazkodva képes kiemelkedő eredményeket elérni az életben (Békés 2002).

Kutatásunk alanyai olyan pedagógusok, akik reziliens életúttal rendelkeznek, azaz hátrányos helyzetük ellenére szereztek pedagógus diplomát. A célcsoport specialitása miatt mintavételi metodikaként a hólabda módszert választottuk. A kutatás Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben zajlott, 2019 őszén. 6 félig strukturált személyes életútinterjú készült, amelynek során az alanyok mesélnek diákjaik társadalmi háttéréről és az ebből adódó kihívásokról, tanítási módszereikről, pedagógiai ars poeticá-jukról is. Az interjúk transzkribálását követően a szövegeken kvalitatív elemzést végeztünk.

A kutatás célja, hogy bemutassa, a hátrányok ellenére is ki lehet emelkedni, ha valaki tehetséges és kitartó. Megfigyelhető, hogy ezeket a pedagógusokat sok negatív hatás érte a tanulmányaik során és számos esetben a munkahelyi közösség is nehezen fogadta be őket. Az életútinterjúk segítségével megállapítható a reziliens pedagógusok hozzáállása a hátrányos helyzetű gyerekekhez. Jellemző rájuk, hogy megértők a tanítványaikkal szemben. Ismerik a családi háttérüket. Minden gyermekben igyekeznek felismerni a tehetséget és támogatni őket tanulmányi előrehaladásukban. Ezek a pedagógusok részt vesznek intézményen kívüli projekteken is. Rendszeres kapcsolatot tartanak a gyermekvédelmi központtal és a helyi önkormányzattal. Ezek az emberek számos megpróbáltatáson mentek keresztül eddigi életük során, ezért is lehetséges, hogy szívügyüknek tekintik a hátrányos helyzetű, de tehetséges gyerekek sorsát.

Színháztudomány

Szekcióvezető: Darida Veronika

„B” Szekció, Péntek 10:45-12:45

Intrikusábrázolási azonosságok Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéje és Tóth Ede A falu rossza című népszínműve között

10:45-11:15

Kovács Viktor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A kései népszínmű egyik emblemikus példája Tóth Ede 1873-as *A falu rossza* című darabja. A Nemzeti Színház pályázatának nyertes alkotása esszenciálisan képviseli ennek a sajátos színjátéktípusnak a jellegzetességeit: reflektál a falusi társadalom rétegzettségére, meglehetősen széles érzelmi skálán mozgatja a szereplőket, illetve természetesen egy minden konfliktust elsimító happy enddel zárja a mű cselekményét. A darab középpontjában a szegény szolgaleány, Göndör Sándor és a módos gazdaleány, Bátki Tercsi szerelme áll. Amikor Sándor megtudja, hogy a szerelme a bíró fiához megy feleségül, dühében elhatározza, hogy ő lesz „a falu rossza”, azaz nem alkalmazkodik tovább a falusi közösség normarendszeréhez, kivonul a társadalomból. Ebben a periférikus helyzetben válik társává és hiposztatikus megfelelőjévé Finum Rózsi, *A falu rossza* cselekményének deviáns nőalakja.

Finum Rózsi a népszínmű-irodalom talán legrejtélyesebb figurája. Karakterológiai összetettsége az életigenlő komika és a cselszövő intrikus szerepköréből áll, és olyan intenzíven váltakoznak a személyiségében a rokon- és ellenszenves vonások, hogy a *Falu rossza*-ra vonatkozó szakirodalmi reflexiók többségének kiemelt célja a szereplő lélektani hátterének feltárása.

Korábban már foglalkoztam Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéjének és a népszínműnek, a népies tündérvjátéknak az összefüggéseivel. A 2019. november 16. és 17. között megrendezett Színháztudományi Konferencián Gaál József *A peleskei nótárius* című népies tündérvjátékának intrikusával, Tóti Dorkával vetettem össze a Csongor és Tünde Mirígyét. Ennek a tendenciának megfelelően jelen előadásomban *A falu rossza* Finum Rózsiját és Vörösmarty Mihály filozofikus mesedramájának negatív hősét, Mirígyet értelmezem az archetipikus intrikus karakterológiai jellegzetességei felől.

Az előadás a 2019/2020-as Új Nemzeti Kiválóság Program támogatásával valósul meg.

Trauma és csend Bródy Sándor két drámájában

11:15-11:45

Kovács Dominik

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az elmúlt években végzett kutatásaim szorosan kapcsolódtak Bródy Sándor drámairodalmához, különös tekintettel a Dadára (1902), a Tanítónőre (1908) és a Szeretőre (1917). A darabok címadási hagyományából is kikövetkeztethető, hogy meglehetősen sok a tematikai azonosság bennük, ez nemcsak a cselekményvezetésben mutatkozik meg, hanem az egyes szövegek formanyelvében, a szereplőket jellemző lélektani folyamatokban is.

A 2019. november 15. és 16. között megrendezett Színháztudományi Konferencián már foglalkoztam A tanítónő szövegében megjelenő kihagyás- és csendalakzatokkal. Jelenlegi előadásomban ezt a megkezdett kutatást folytatom, mégpedig az összehasonlító elemzés eszközeivel. A dráma cselekményének középpontjában egy fiatal értelmiségi nő, Tóth Flóra áll, aki hivatásának első állomásán, egy bácskai faluban találkozik a megkövült rendi szemléletmód, a belterjes társadalmi szerveződések hiányosságaival. A falu intelligenciáját képező férfiak köre szabad prédának tekinti a tanítónőt, a legtraumatikusabb inzultus a környékbeli földesúr, Ifj. Nagy István részéről éri. A címszereplő végül elmenekül a folyamatos zaklatás elől, elhagyja a községet.

Egészen hasonló problémával foglalkozik Bródy Sándor A szerető című drámája, amelyben a protestáns nemesi hagyományt képviselő Eöz Anna sorsa egy katolikus főnemes közeledését követően válik végérvényesen tragikussá. Ameddig Tóth Flóra meg tudja őrizni a stabilitását, nemet mond az állandó közeledésekre, addig Eöz Anna életében a hercegi csábításnak való engedés az önazonosság elvesztését eredményezi. Előadásomban a két címszereplő lélektanából kiindulva elemzem azokat a megnyilvánulásokat, amelyekben megmutatkozik a vélt összefüggés a darab trauma-kultúrája és a szereplők kommunikációjában megjelenő hiányalakzatok között.

Az előadás a 2019/2020-as Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjának támogatásával valósul meg.

Marlowe kontra Purcell: Dido és Aeneas

11:45-12:15

Jungbauer Loretta Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az ókori görög és latin irodalmi szövegek számos szempontból meghatározó hatást gyakoroltak az angol kultúra fejlődésére. A klasszikus hagyomány kultuszát műfajok, egyes művek és versformák adaptációi révén nem csupán az irodalom ápolta, de a társzművészetek is, melyek alkotói, koronként más és más közelítésben, számtalan alakváltozatban dolgozták fel a reprezentatív ókori művek témáit, történeteit és szereplőit. Ezek a feldolgozások lehetővé tették, hogy szerzőik közvetetten, burkolt kritikával reflektálhassanak a kortárs eseményekre, a politikai és társadalmi élet meghatározó közszereplőire. Az évszázadok során számos művész alkalmazta ezt a

módszert a különböző művészeti ágakban, köztük Marlowe és Purcell is, akik saját koruk emblematisz szerzői voltak. Mindketten módszeresen éltek az ismert és népszerű ókori történetek feldolgozása kínálta kritikai lehetőségekkel. Annak ellenére, hogy közel egy évszázad választja el őket egymástól, mindketten alkalmasnak találták Dido történetét arra, hogy segítségével közvetett módon reflektáljanak saját koruk problémáira. Vergilius szövegét véve alapul mindkét szerző meghatározó változtatásokat hajtott végre az eposz cselekményét képező történeten. Ezek a változtatások elsősorban a történet fókuszát a cselekmény menetét, a szereplők számát, karakterét és beállítását érintik. Előadásom fő célja, hogy Dido és Aeneas alakjának kontextusba ágyazott vizsgálatán keresztül szemléltessem a cselekményszálak és szereplők manipulálásából adódó különbségeket, melyek rávilágítanak a két mű korszerűségére.

Vágyam úr-úrnője! – Gender csere és hatásai William Shakespeare Szentivánéji álom és Vízkereszt című darabjainak előadásaiban

12:15-12:45

Reseterics Luca Zsófia
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az elmúlt időben egyre népszerűbbé vált, hogy a színházak bizonyos szereplők nemének megváltoztatásával hoznak új szint a klasszikus Shakespeare drámákba, és így új értelmezést tesznek lehetővé a néző számára. Ilyen előadás volt például a dublini Gate Theatre-ben 2018-ban bemutatott Hamlet, Ruth Neggával a címszerepben. A Globe Színház 2019-es nyári műsorában a királyok szerepeiben férfi színészek helyett színésznők viselték a koronát, a Vihar Julie Taymor rendezte 2010-es filmfeldolgozásában pedig Helen Mirren alakította Porsperót. A szereplők nemének ilyesfajta megváltoztatása nagy hatással lehet a cselekményre, a szereplők közötti kapcsolatokra, és más-más motívumait emeli ki az eredeti darabnak, sőt, akár teljesen új nézőpontból mutathatja be azt. A londoni National Theatre 2017-es Vízkereszt (rendező: Simon Godwin) és a Bridge Theatre 2019-es Szentivánéji Álom (rendező: Nicholas Hytner) előadása is élt a genderváltások, illetve -cserek kínálta lehetőségekkel. A National Theatre előadásában Malvolióból Malvolia lett, akit Tamsin Greg alakított, ezáltal is kiemelve a darab azon olvasatát, hogy a szereplők mások nemétől függetlenül, egymás emberi tulajdonságaiba, vagy éppen társadalmi helyzetébe szeretnek bele. A Szentivánéji Álomban pedig Titánia és Oberon szövegeinek felcserélése és ezáltal a szövegek genderének megváltoztatása válik új humorforrássá és forgatja fel az eredeti történetet, hiszen így Gwendolyn Christie féltékeny tündérkirálynője varázsolja el az Oliver Chris által alakított Oberont. Előadásomban ezen két színházi produkció összehasonlításán keresztül vizsgálom a különböző genderváltások hatásait az eredeti darabra és magára a színházi előadásra.

Társadalomtudomány 1. (Környezet és társadalom)

Szekcióvezető: Nagy Alíz

„A” Szekció, Szombat 13:45-15:45

A biodiverzitás koncepciója- A természet védelméről, vagy annak modern kizsákmányolásáról van szó?

13:45-14:15

Papp Zsanett Gréta

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Vitathatatlan, hogy a természet és az ember kapcsolatban áll egymással, bár narratívától függően változik e szoros kapcsolat értelmezési kerete. A régmúlt természetfelfogás értelmében, az emberek kihasználták a természetet és magas intenzitáson kizsákmányolták annak "kincseit". Ezen felfogás értelmében azt ember tevékenységét a minél nagyobb gazdasági haszon vezérelte. A természetet egy állandó és kimeríthetetlen "aranybányaként" értelmezték, hiszen hittek abban, hogy az képes a folyamatos megújulásra (mindig konstans ezáltal). Mindezen utilitarista felfogással ma már szembe helyezzük magunkat. A természet-ember kapcsolat modern értelmezési kerete a "környezetvédelem", aminek oka a természet kihasználásában keresendő. A mai mainstream gondolkodás szerint, a káros emberi tevékenység hatására a természet ma már nem feltétlen képes visszanyerni eredeti formáját, nem képes „újjaszületni”. Az ember és természet kapcsolatának narratívája megváltozott (keret), de hogyan változik ebben a kapcsolat értelmezése (kép) maga? A természet reprezentációjának megváltoztatása vajon együtt jár-e az ember önmagáról kialakult képének -önmagunk- újra értelmezésével?

A retorika szintjén a természet "leuralásáról" a természetvédelem fontosságára helyezzük a hangsúlyt. A természet újszerű - gyenge és törékeny, védelemre szoruló-ábrázolása kiszolgáltatott helyzetbe taszítja azt az emberrel szemben. A biodiverzitás megőrzésének modern koncepciója egyszerre két egymásra ható folyamatot legitimál: azzal, hogy azt sugallja, hogy természet jövője az ember kezében van (az ember nem csak a természetben él, hanem uralja is azt), lehetőséget sem ad az embereknek, hogy alapvető természetfelfogásukat, gondolkodásukat és cselekedeteiket megkérdőjelezzék. Állításom szerint hiába váltottunk narratívát, a biodiverzitás védelme úgyszintén a természet utilitarista felfogását jelképezi, hiszen a természet-ember kapcsolatában még mindig az ember a domináns szereplő. A kérdés az, hogy például van-e bárminemű haszna a természetnek abból, ha az emberek (jó cselekedet gyanánt) a repülőút választása mellett fákat ültetnek a városi parkban? Ezzel végül is elméletben az ember segít a természetnek, s a saját lelkét is megnyugtatja. Amit viszont gyakorlatban eredményez, az a természetre káros tettek jóvátételének lehetősége. Ennek eredményeképpen, az embernek nem kelljen újra értelmeznie önmaguk viselkedését.

Mindez mutatja, hogy a modern biodiverzitás a természet utilitarista felfogását erősíti. Nem a természetet akarjuk igazán megvédeni, hanem a természet reprezentációjának megváltoztatásával a saját pozíciónkat kívánjuk megerősíteni annak érdekében, hogy továbbra is lehetőséget teremtsünk magunknak és gyermekeinknek a természet adta "kincsek" kizsákmányolására.

Mind meghalunk? – Politikai attitűdök a klímaszorongás tükrében

Zelena Dorina Lilla; Barta Boglárka Nóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Illyés Sándor Szakkollégium

Mi lehet a megoldás a már-már megfékezhetetlenné váló globális, természetben lezajló folyamatokra? Mit tehet a gazdaság, az egyén, és a politika a folyamat lassítása érdekében? Milyen társadalmi szintű változások életbe lépése tenné lehetővé a probléma tudatosítását és fókuszba helyezését?

A klímaszorongás napjaink egyik legégetőbb problémájává nőtte ki magát, így a vele való foglalkozásnak és a megoldási lehetőségeknek a politikai döntéshozatal vált legfőbb színterévé, hiszen míg a civil szervezetek és lokális tényezők hatékonyabbak lehetnek a problémafókuszú gondolkodás elterjesztésében, a társadalom egészére kiható intézkedések kieszközölése a politikusok és gazdasági vezetők kezében van.

Kutatásunk célja, hogy monitorozzuk a politikai orientációk és a klímaváltozással kapcsolatos aggodalmak viszonyát, amely hosszútávon segíthet felmérni, hogy milyen módon hívhatjuk fel az emberek figyelmét a már meglévő globális problémára. A folyamat kiindulási pontjaként a European Social Survey 2016-os adatbázisát használtuk, amelynek segítségével felmértük, hogy a klímaszorongás hatására létrejöhetnek-e változások a politikai attitűdöket illetően.

A kutatáshoz különféle változókat vizsgáltunk a klímaszorongáshoz és a bal-jobb skálához kapcsolódóan, ezen felül pedig kollektív cselekvéshez kapcsolható kérdéseket is ellenőriztünk.

Az eredmények azt mutatták több ízben, hogy hipotézisünk - mely szerint a jobb oldali politikai orientációjú személyek a fennálló környezeti válságok hatására bizonyos, a problémakör köré szerveződő kérdésekkel kapcsolatosan a bal oldali politikai orientációjú személyek felé közelítenek a válaszadásaik tükrében - több esetben is megállta a helyét a vizsgált kérdéseket tekintve. Ezt baloldali eltolódásnak hívjuk, ami azt bizonyíthatja hogy ugyanazokkal a hívószavakkal lehet elérni a különböző politikai orientációjú személyeket a klímaváltozással kapcsolatban. Az elemzést az SPSS-t felhasználva végeztük el, ahol korrelációt és interakciót mértünk a kollektív cselekvéssel kapcsolatos kérdések és a politikai orientáció között.

A környezeti biztonság és a fegyveres konfliktusok összefüggései: A Siachen-konfliktus

14:45-15:15

Stark Mária Ilona

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kutatásom során a környezeti biztonság fogalmát, illetve annak a fegyveres konfliktusokkal összefüggő aspektusait vizsgáltam. A környezeti biztonság nem hagyományos biztonságpolitikai terület, így kutatásom elméleti háttérét alapvetően modern szakirodalom képezi. A Siachen-konfliktus egy India és Pakisztán közti határvita, melynek középpontjában a Siachen-gleccser áll, amely a térség legnagyobb édesvízkészlete, kiemelet stratégiai, geopolitikai pont. A több, mint harminc éve tartó, máig lezáratlan konfliktus sokáig ismeretlen volt nemcsak a nemzetközi, de a helyi média előtt is, így ennek feltáró irodalma igen szegényes, inkább összefoglaló jellegű. A konfliktust gyökereit tekintve kézenfekvő posztkolonialista szemszögből is elmezni, erre külön kitérek kutatásomban. Munkám fókusza alapvetően a biztonságpolitikai, azon belül pedig a környezeti biztonság elméleteinek gyakorlati érvényesülésének vizsgálata volt. A Siachen-konfliktus számomra ismeretlen fegyveres konfliktus volt, ameddig kutatási munkába nem kezdtem ezzel kapcsolatban, azonban rendkívül érdekes példa a nemzetközi kapcsolatok különböző tudományterületeinek összekapcsolódására. A konfliktus ugyan gyakorlatilag máig lezáratlan, hiszen indiai és pakisztáni alakulatok táboroznak a helyszínen jelenleg is, a hivatalos lezárásra tett kísérlet nemzetközi kooperációs kérdéseket vet fel a Siachen Peace Park létrehozásának 2003-as ígéretén keresztül, ezzel kapcsolódik több konfliktuselmélethez is, melyek szintén bemutatásra kerülnek előadásom során.

A konfliktus bemutatása könnyíti az elméletek megértését, összefüggésbe helyezi a fegyveres konfliktusok kitörését és fennállását a környezeti biztonsággal, miközben posztkolonialista keretbe helyezi azt, létrejöttének körülményei alapján.

A környezeti védelem felelőssége: környezetvédelem és szolidaritás az anarchikus nemzetközi rendszerben

15:15-15:45

Tóth Lilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A hatékony környezetvédelmi politika a problémák határokon átívelő jellege miatt nagyfokú nemzetközi együttműködést követel meg az államoktól. Kutatásomban arra keresem a választ, hogy a transznacionális környezeti problémák nemzetközi megoldási kísérletei hogyan alakítják át a politika szuverenitásról alkotott értelmezését. Hipotézisem szerint egy új nemzetközi norma fejlődése van folyamatban, amely a környezeti védelem felelősségét hangsúlyozza, és az állami szuverenitást megkérdőjelező módszereket legitimál. Elemzésem nagy mértékben támaszkodik Karen T. Litfin Szuverenitás a globális ökopolitikában című 1997-es írásának értelmezésére. A szerző szerint az állami szuverenitásból eredő be nem avatkozás elve megakadályozza a hatékony környezetvédelmet, mivel egy anarchikus nemzetközi rendszerben nem fog retorzióval szembesülni a szennyező állam. Litfin írásának megjelenése óta

a nemzetközi politika bizonyos kérdésekben legitimálta az állami szuverenitást kihívás elé állító rendelkezéseket. A 2005-ös ENSZ csúcstalálkozón elfogadott védelmi felelősség (responsibility to protect) doktrína alapján tömegeket érintő katasztrófa esetén az emberek védelme a nemzetközi közösség felelősségévé válik, amennyiben az állam nem hajlandó vagy nem képes megvédeni a polgárait. Kutatásomban az egyének biztonságát középpontba állító védelmi felelősséget analógiaként használva értelmezem a környezetvédelemmel kapcsolatos, szuverenitást érintő változásokat. Az elméleti keretrendszert felhasználva aktuálpolitikai esettanulmányként Emmanuel Macron francia elnök és Jair Bolsonaro brazil elnök közötti 2019 nyarán az Amazonas erdőtüzeivel kapcsolatban kialakult konfliktusát mutatom be, hogy érzékeltessem, a jelenség nem csak a tudományos diskurzusban, hanem a gyakorlati diplomáciában is relevánsnak tekinthető.

Társadalomtudomány 2. (Terepmunka és a terep változatai)

Szekcióvezető: Simon Dávid

„A” Szekció, Szombat 16:00-17:30

Átány néprajza a XXI. században

16:00-16:30

Vona Zoltán

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Kutatásom célja a Dél-Heves megyei Átány község jelenkori néprajzának vizsgálata. Átányt nem kell bemutatnom sem a hazai, sem a nemzetközi néprajztudomány és kulturális antropológia követői számára, mivel még a múlt században szerves részévé vált ezen tudományterületeknek. Az 1950-es években kezdődő, csaknem tizenöt esztendőn keresztül tartó monumentális átányi kutatás Fél Edit és Hofer Tamás nevéhez köthető, amely során a kutatópáros feldolgozta a település teljes néprajzi anyagát. Munkájuknak köszönhetően létrejött az önálló Átány Gyűjtemény a Néprajzi Múzeumon belül, ami több, mint háromezer, általuk gyűjtött tárgyból tevődik össze. Ezen kívül a terepen több, mint ötezer fényképet és több, mint tízezer oldalnyi feljegyzést készítettek. Kutatásuk befejezése óta a néprajzkutatók jelenléte gyakori a község életében, azonban folyamatosnak és átfogó jellegűnek nem tekinthetők a munkák. A 2019. szeptemberében megkezdett kutatásomban a Fél Editék óta eltelt változásokra helyezem a hangsúlyt, gazdasági, társadalmi és településszerkezeti értelemben. Külön vizsgálom és dokumentálom a település épületeinek állapotát, melyek közül a legnagyobb jelentőséget a műemlékvédelem alatt álló ingatlanokra fektetem. Kutatásom talán legérdekesebb része a község vallási életének vizsgálata. Átány vallási szempontból nagyon különlegesnek tekinthető, mivel többségében református felekezetű, így egy szigetként emelkedik ki a katolikus többségű jársági és hevesi területekből. A község vallási élete szépen lassan átalakul, azonban napjainkban is erősnek tekinthetők a népi vallásosság elemei. Terepmunkám során a legfontosabb kérdés, amelyre a választ keresem, hogy milyen hatást gyakorol a társadalomkutatók, jelen esetben néprajzkutatók, hosszabb idejű vagy folyamatos jelenléte egy-egy község életére? Kutatásom tehát longitudinálisnak tekinthető, az alkalmazott módszerek közül a mélyinterjúk, megfigyelések és különböző dokumentálási munkák teszik ki a legjelentősebb hányadot.

.ru! Digitális cenzúra, internet-, és információszabadság napjaink Oroszországában

Anga Zalán

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Magyary Zoltán Szakkollégium

„A nyilvánosságot méltán dicsérik, mint társadalmi és gazdasági bajok orvosságát. A napfényt tartják az egyik legjobb fertőtlenítőszernek, a villanyfényt pedig a legeredményesebb rendőrnek.”

Az idézet Louis D. Brandeistől az Egyesült Államok egykori Legfelsőbb bírójától származik, aki többek között a magánélethez való jog (right to privacy) egyik legkorábbi megfogalmazója is volt.

Az invazív, magánéletet sértő megfigyelés és a digitális cenzúra kéz a kézben járó jelenségek, amellyel egy kormánynak potenciálisan megvan a lehetősége egy digitális manipulációra alapuló rendszer létrehozására. Ebben a rendszerben a kormányzat egyrészt megfigyelés alatt tarthatja a populáció viselkedését és preferenciát, másrészt a médián keresztül kontrollálhatja a közbeszédet. A nyilvánosság fényét takarja ki a cenzúra sötét keze, amely által megakadályozzák bizonyos csoportok szólásszabadsághoz és szabad vélemény nyilvánításhoz való jogát. Pontosan emiatt lehetséges az, hogy a kormányzat betilthatja a Telegramhoz hasonló kétoldalúan titkosított privát beszélgetőfelületeket, és a VPN-eket Oroszországban. A cenzorhivatal tehát végrehajtja azon tartalmak elérhetőségének a megvonását, amellyel ki lehetne kerülni a rendszert.

Ez azonban csak egy a számos példája közül annak, hogy hogyan használja fel a 2004-ben létrehozott cenzorhivatalát, a Kommunikációs, információs technológiai és tömegkommunikációs felügyeleti szövetségi szolgálatot – az orosz rövidítés alapján magyarul is csak Roszkomnadzor-nak nevezett végrehajtó szervét – a Putyin-rezsim.

Milyen szándék vitte rá a Medvegyev-kormányt a rendszer kiépítésére? Mennyire működik hatékonyan ez Oroszországban? Törvényes egyáltalán az orosz jogszabályok szerint, amit a Roszkomnadzor tesz? Kik dolgoznak a hivatal számára? Valóban csak a „szelsőséges”, terrorra és erőszakra buzdító, illetve „gyermekekre ártalmas” tartalmakat szűri ki a cenzorhivatal? Mekkora a reális hatalma egy ilyen végrehajtó szervnek?

Ezekre a kérdésekre kerestem kutatásomban a választ, elsősorban az intézmény legiszlatív hátterét, nagyobb akcióit, megjelenését a nyilvánosságban, saját tapasztalataimat az ország internethálózatán, illetve olyan nyílt forrásokat felhasználva, mint a keresőfelületek transzparenciáért felelős oldalai.

Gyász a profilok alatt – gyászhoz kapcsolódó narratívák feltáró vizsgálata egy online közösségi hálózatban

17:00-17:30

Sarnyai Benedek Máté

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Gyász a profilok alatt – gyászhoz kapcsolódó narratívák feltáró vizsgálata egy online közösségi hálózatban

A modernizáció sok szempontból átalakította a nyugati kultúra halálhoz- és gyászhoz kapcsolódó attitűdjét. A témával foglalkozó szakirodalmakban konszenzust fedezhetünk fel abban a kérdésben, hogy míg a premodern halálnak- és gyásznak volt egy erős közösségi jellege, addig a modernítésben a hozzájuk kapcsolódó élmények és feldolgozási folyamatok az egyének privátszférájába szorultak vissza. (Ld.: Philippe Ariés, Norbert Elias és Tony Walter vonatkozó munkáit.)

Tony Walter és szerzőtársai egy 2011-es tanulmánya szerint a közelmúltban megjelent és mára egyre szélesebb közegben elterjedő közösségi hálózatok (pl.: Facebook) egy olyan sajátos teret hoztak létre, amelyben a halál- és a gyász ismételten visszanyerhetett egyfajta sajátos- és kiterjedtebb közösségiséget. Hasonlóan vélekedik Scott Church 2013-as munkájában, aki szerint az online nyilvánosságban megfigyelhető kommunikáció láthatósága közösségi élménnyé teszi a gyászolást.

Jelen kutatásomban négy elhunyt Facebook-felhasználó aktívan maradt profilját vizsgáltam meg azzal a kutatási kérdéssel, hogy: milyen gyász kifejezéssel kapcsolatos narratívák jelennek meg e sajátos diszkurzív térben? Az alanyok kiválasztása során külön figyelmet fordítottam arra, hogy kettő 50 éves kora után, és kettő 20 éves kora előtt elhunyt felhasználó profilját elemezzem. Meglátásom szerint erre azért volt szükség, mert a hasonló jellegű kutatások (elsősorban a felhasználók életkori sajátosságai miatt) esetén általában a vizsgált profilok elhunyt felhasználóinak átlagéletkora rendkívül alacsony volt (rendszerint 30 év alatti).

Ennek mentén lehetőség nyílt egyes korosztályos eltérések feltárására, amelyek későbbi kutatásokhoz is segíthetik a hipotézisalkotást. Mivel feltáró kutatásról beszélünk, nem tartottam szerencsésnek erős hipotézist megfogalmazni, így csupán – korábbi kutatásokból kiindulva – azt feltételeztem, hogy a profilok üzenőfalain nyilvánosan megjelenő kommunikáció rendszerint az elhunyt felé fog irányulni.

Mindez meglátásom szerint a közösségiséggel kapcsolatban is komoly kérdéseket vet fel, e kérdéses pontokra az előadásom második felében kívánok rámutatni. Fogalmi háttérként a McEwen-Scheaffer-szerzőpárosra kívánok támaszkodni, akik meglátásom szerint kiválóan konceptualizálták az online-tér sajátosságaira az angol „mourn”- és „grief” fogalmakat.

A közösségiség kapcsán felmerülő kérdéseket egy későbbi, mélyinterjúkkal kiegészített kutatással kívánom megválaszolni.

Társadalomtudomány 3. (Identitásproblémák régen és most)

Szekcióvezető: Bartha Diána

„A” Szekció, Szombat 17:45-19:15

17:45-18:15

"Hongkong már a kezdetektől fogva fikció volt" hongkongi identitás a visszaadás előtt és után

Budai Bettina

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Előadásom során a hongkongi identitástudat megjelenését, változásait szeretném bemutatni a visszacsatolás előtt és után. Dung Kai-cheung, a hongkongi születésű író, szavaival élve Hongkong már a kezdetektől fogva fikció volt. Ha nem vált volna a Brit Birodalom részévé ma ebben a formában nem létezne, így joggal állíthatjuk, hogy Hongkong egyike az emberiség találmányának. A keleti és nyugati szokások, hagyományok keveredésének köszönhetően egy sajátos kultúra jelent meg, amely nem jöhetett volna létre a gyarmatosítás nélkül.

A hongkongi identitástudat már az 1800-as évek végén elkezdett kialakulni, de az 1900-as években bontakozott ki igazán. A Kínai Népköztársaság létrehozása után megnövekedett a Hongkongba menekülők száma, amely sokakat rádöbbsentett a kínai bevándorlók és a hongkongi lakosság közötti különbségekre. A gazdasági fejlődésnek köszönhetően többen engedhették meg maguknak, hogy utazzanak, ami által lehetőségük nyílt összehasonlítani saját kultúrájukat a más országokéval. Fellendült a hongkongi filmipar, ami által olyan színészek kerültek a reflektorfénybe, mint Jackie Chan vagy Bruce Lee.

A fordulópont 1989-ben, a Tiananmen- téri tüntetés után következett be. A hongkongi lakosok bár szimpatizáltak a tüntetőkkel, Nagy-Britannia fennhatósága alatt mentesültek a Kínai Népköztársaság intézkedései alól. Ez a helyzet félelmet idézett elő a hongkongi lakosok körében, melynek hatására sokan a visszacsatolástól való félelem miatt kivándoroltak. A visszacsatolás (1997) utáni időszakban a hongkongi gyakoribbak lettek a tüntetések, mivel az emberek kormányba vetett bizalma megrendült. Ez idézte elő többek között a 2012-es tüntetést, a 2014-es esernyős mozgalmat, illetve a napjainkban kialakult tüntetéshullámot is.

A 21. század szimbolikus evészavara: Az egészségesétel-függőség jellegzetességeinek vizsgálata

18:15-18:45

Horvát Barbara

Szegedi Tudományegyetem, Szent Imre Szakkollégium

Az orthorexia nervosa egy újfajta evészavar, amely alapja, hogy a személy egészség iránti törekvése patológiás megszállottsággá alakul. A korábbi kutatások ellentmondásos eredményeket kaptak azzal kapcsolatban, hogy a klasszikus evészavarok egyik központi tünete, a testképzavar, milyen szerepet kap a betegség kialakulásában. Kutatásom során az orthorexia nervosa klasszikus evészavarokkal való összefüggéseit vizsgáltam, külön figyelmet fordítva a testi- és az evési attitűdök összehasonlítására. A kérdés megvizsgálására online kérdőíves eljárást alkalmaztam. A résztvevőket kényelmi mintavételi eljárással toboroztam kétféle közösségi oldalról. A vizsgálat során összesen 288 fő adatait vontam be az elemzésekbe. A potenciálisan fennálló evészavar-hajlam megállapítására az Evési Zavar Kérdőívet, az orthorexia hajlam azonosítására az ORTO11-Hu kérdőívet, a kóros testi attitűdök vizsgálatára a Testi Attitűdök Tesztjét alkalmaztam. A kérdőívcsomagban emellett korábbi evészavarra, életmódbeli, táplálkozási szokásokra vonatkozó kérdések szerepeltek. Kutatásom alapján elmondható, hogy a korábbi/jelenlegi evészavar megléte, illetve a vegetáriánus életmód magasabb orthorexia hajlammal járnak együtt. Az orthorexia valamint a klasszikus evészavarok között számos ponton átfedést találtam, úgy mint a karcsúság iránti készletesség, szociális izoláció, testtel való elégedetlenség, interocepció hiánya, perfekcionizmus tekintetében. Az orthorexia háttértényezői közül a karcsúság iránti készletesség, az egészséges táplálkozás fontossága, a bulimiás tendenciák megléte, a saját test ismeretének hiányos volta, a perfekcionizmus, illetve a sportolás fontossága bírt a legnagyobb magyarázóerővel. Eredményeim alapján a jövőben is érdemes az orthorexiát a klasszikus evészavarokkal együttesen vizsgálni, valamint nagyobb hangsúlyt fektetni a testképre, ugyanis a testtel való elégedetlenség felismerése, valamint az életmódváltás mögött meghúzódó valódi indítékok feltárása segítséget nyújthatnak a betegség korai diagnosztizálásában és a prevencióban

Festett fedél alatt: A hajléktalanság társadalmi kiszolgáltatottságának és művészet általi emancipációjának kérdésköre Skid Robot és Terry Houghton munkáiban

18:45-19:15

Ozsváth Eszter Judit

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Kutatásomban a városi művészet/utcaművészet (street art) tereinek és a társadalom peremére szorult, önálló ágensséggel nem rendelkező hajléktalanok művészet általi emancipációjának viszonyát vizsgálom. Míg a street art viszonylag gyorsan reagál egy-egy társadalmi problémára a nyílt városi terekben, a „felszentelt” múzeumi térben kiállító művészek az intézményesülési folyamatnak köszönhetően olykor jóval távolságtartóbb, időben is eltávolodottabb reflexiót tudnak csak adni. Kutatásom

kritikai alapját Henri Lefebvre és Michel de Certeau tér- és társadalomelméletei adják olyan kortárs művészeti kezdeményezések elemzéséhez, melyeknek vagy alkotója, vagy témája az utca lakója, a hajléktalan.

Előadásomban a híres-hírhedt Los Angeles-i szegénynegyed, Skid Row utcáin tevékenykedő street art művész és aktivista, Skid Robot Living Art Projectjével foglalkozom. Az „angyalok városából” származó művész olyan falakra fúj fel egész szobabelsőket, berendezési tárgyakat, alkalmanként akár egzotikus tájakat is, melyek alatt a terület hajléktalanjai kéregetnek és alszanak nap mint nap. A hajléktalan így a műalkotás részévé válik, következésképpen jelenvalósága egyszerre politikai réteggel ruházza fel az alkotást és emancipálja a fedél nélkül élőket, elsősorban azzal, hogy láthatóságot, figyelmet kap társadalmi marginalizáltságuk kérdése. A Living Art Projecttel párhuzamba állíthatók a szintén amerikai Terry Houghton hajléktalan művész munkái, melyekből legutóbb az oregoni Portland Street Roots nonprofit szervezetének segítségével nyílt kiállítás. Az ilyen és ehhez hasonló művészeti kezdeményezéseknek köszönhetően a fedél nélküliek olyan terekbe kerülhetnek be, melyekben egyébként nem feltétlenül látják őket szívesen, ezáltal némiképp demokratizálva a városi intézményesített művészet egyébként exkluzív szféráját is.

Történelem 1. (Egyetemes történelem)

Szekcióvezető: Fazekas István

„D” Szekció, Szombat 14:00-15:30

A szarmata társadalom régészeti kutatása - korlátok, lehetőségek, módszerek

14:00-14:30

Marsi Attila

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Bár a társadalomrégészet egyrenépszerűbb mind hazai, mind nemzetközi körökben, a szarmata koros kutatásban mégis egy erősen elhanyagolt területnek számít, aminek számos okát lehetne kiemelni. Bár a nagyfelületű feltárásoknak köszönhetően hatalmas mennyiségben állnak rendelkezésünkre frissen előkerült leletek, ezek feldolgozottsága igen alacsony. A települések időrendje a nehezen keltezhető leletek miatt alig ismert, és mivel az intenzív alföldi talajművelés a felszíni építményeket elpusztította, kevés támpontja marad az egykor élt emberek társadalmát jobban megérteni kívánó kutatóknak. A temetők jobb esélyekkel kecsegtetnek ugyan, de a kronológiai nehézségek mellett, a rendkívül nagy intenzitású sírbratlás is sokakat eltántorít a témától. Mindezek miatt, illetve az írott források gyérsége okán is, nagy általánosságokon kívül szinte semmit nem tudunk a szarmaták társadalmáról.

Főként módszertani témájú előadásomban azt vázolom fel, hogy a kutatás eddig milyen régészeti és történeti eredményeket tudott felmutatni, milyen kísérletek, próbálkozások voltak. Kitérek arra is, hogy milyen korábban kevésbé használt módszerekkel vállalkozhatunk a szarmaták közötti kapcsolatok feltárására, különösen a temetőrégészetre fókuszálva. A korszak kutatásában újszerű lehetőséget kínál az antropológiai anyag, így például mellékletadási szokásokat, egyéb rítuselemeket célszerű lehet a biológiai korcsoportok tükrében vizsgálni, de hasonló módon kutatható az is, hogy a különböző betegségekben szenvedők milyen elbánásban részesültek. A kerámiamellékletek, mivel kevésbé értékesek, a fosztogatók figyelmét nagyobb eséllyel elkerülték, így egy olyan forráscsoportot jelentenek, amelynek az elemzéséből a többi lelettípushoz képest kevésbé bizonytalan információkat tudhatunk meg. Az újszerű statisztikai vizsgálatok, mint amilyen a főkomponenselemzés vagy a faktoranalízis nagy segítségünkre lehetnek sok száz lelet jelentette hatalmas adatmennyiség feldolgozásában. A fenti módszereket konkrét császárkori barbár temetők példáján keresztül szeretném bemutatni.

Amennyiben a későbbi kutatásaim során a fentihez hasonló módszerek használhatónak bizonyulnak, jelentősen bővíteni, vagy pontosítani lehetne a szarmata társadalommal kapcsolatos eddigi ismereteinket.

A LEGIO II ADIVTRIX centurióinak származása

Berecz Gábor

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

A LEGIO II ADIVTRIX a Római Birodalom egyik legjelentősebb császárkori alakulata volt. A Vespasianus által alapított csapat több évszázados létezésének jelentékeny hányadát aquincumi táborhelyén (a mai Óbudán) töltötte, így vizsgálata kiemelt fontosságú a magyarországi Pannonia-kutatás szempontjából. Az egység ezen idő alatt számtalan határvédő háborúban vagy a birodalom távoli pontjain vezetett expeditióban vett részt. A fent említett legio legfontosabb forrásbázisát annak feliratai jelentik, melyből jelenleg 473 ismert. Ezeket adatbázisba gyűjtöttem, adott szempontok szerint rendszereztem.

Jelen előadás kiemelten a II ADIVTRIX centurióival foglalkozik. Ezek feliratai alapján származási adataikat vizsgáltam (egyrészt a felirat szövegét, ti. a római sírfeliratok igencsak adatgazdagok, hosszú karriereket is véshettek a sírkövekre, így aztán származási, letelepedési adatok is szerepelhetnek rajtuk; másrészt a centuriók neveinek vizsgálata alapján). A kutatás módszertanilag összehasonlító jellegű: a szakirodalom rendelkezik bizonyos általános megállapításokkal arra vonatkozóan, hogy az idők során honnan származtak, milyen társadalmi rétegből érkeztek a római legiók centuriói. Saját eredményeimet ezen meghatározásokhoz viszonyítottam.

A kutatás perspektivikusan is kiterjeszthető: a centuriók származásának, áthelyezéseinek, előléptetéseinek vizsgálata utat nyithat a többi tiszt, illetve a katonák eredetének, mobilitásának kutatásához, mely értékes információkkal szolgálhat a térségbeli migráció vizsgálatához, illetve ahhoz, hogy ebben a hadsereg, kiemelten a LEGIO II ADIVTRIX mekkora gerjesztő erővel bírt (hiszen a hadsereggel mozgó katonákkal együtt azok családjaik is gyakran költöztek, a hadsereget vándorkereskedők látták el stb.).

Az 1994-es ruandai népirtás női elkövetői

Zsiga Nikoletta Evelin

Szegedi Tudományegyetem

A ruandai népirtás a XX. század egyik legvéresebb konfliktusa, ugyanis 1994-ben körülbelül száz nap alatt mintegy 800 ezer – 1 millió tuszi és mérsékelt hutu vesztette életét a kis közép-afrikai országban. Az atrocitások nyomán a nemzetközi szakirodalomban sok olyan munka született, amelyek a legkülönbözőbb aspektusokat vizsgálták, illetve vizsgálják a genocídium során. Ezek rávilágítottak arra, hogy a női elkövetők is átlagos, hétköznapi nők, így ez elfogadottá vált. A ruandai népirtás női elkövetőinek nemzetközi szakirodalma ma már meglehetősen gazdag, a magyar tudományos élet ugyanakkor csak a 2000-es évek elején fordult a ruandai népirtás felé. A legtöbb ilyen munka megpróbál egy átfogó képet adni a genocídiumról, és ok-okozati viszonyban tárgyalják a történeteket. A külföldi szakirodalmi anyag kiszélesedése nyomán Magyarországon is egyre több témába vágó tanulmány született, ezek követik azokat a főbb témaköröket, amelyek a nemzetközi szakirodalmat is

foglalkoztatják, azonban újabb megállapításokkal nem szolgálnak. A magyar szakirodalom azonban a ruandai női elkövetők kérdéskörének nem szentel komolyabb figyelmet. Emiatt a dolgozatom az első olyan tudományos célú munka, amely ebben a témában magyar nyelven született.

Így a dolgozatomban, illetve az előadásom során is többek között arra keresem a választ, hogy mi motiválta a nőket abban, hogy elkövetőkké váljanak, milyen mértékben vettek részt a nők a népirtásban, és milyen természetű volt a szerepvállalásuk, illetve hogyan alakult a nők helyzete Ruandában a népirtás után.

Történelem 2. (Középkori, koraújkori és XIX. századi magyar történelem)

Szekcióvezető: Fazekas István

„D” Szekció, Szombat 17:00-19:00

17:00-17:30

A székely örökség és a *ius regium*, avagy egy látszólagos tudományos konszenzus

Rácz Balázs Viktor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A történettudományban már körülbelül 200 éve folyamatosan ismételt megállapítás, hogy egészen 1562-ig a Székelyföldön az uralkodó nem adományozhatott földbirtokot, illetve, hogy a székely örökség nem háramolhatott a kincstárra. A székelyek a megadóztatásukra tett törekvések, a primorok és bizonyos lófők vagyosodása nyomán kialakult társadalmi-vagyoni különbségek, illetve a Ferdinánd és János Zsigmond között kiéleződő politikai helyzet hatására kirobbant felkelésük leverése után azonban elvesztették ezen privilégiumukat, és hűtlenség vétkébe esve, vagy a család magszakadása nyomán elveszíthették jószágaikat a kincstár javára, amelyeket azután az uralkodó eladományozhatott.

Jakó Zsigmond 1979-ben írt tanulmányában kísérletet tett ennek megcáfolására, azaz arra, hogy bebizonyítsa a *ius regium*, vagyis a királyi jog ez előtt is érvényesült már a Székelyföldön. Az újabb szakmunkák azonban azóta sem vonták komoly vizsgálat alá Jakó érveit, hanem jobbra elsíklottak felettük, esetleg lábjegyzetben említették meg azokat, de továbbra is kitartottak az 1562-es korszakhatár mellett. Ez az általános „konszenzus” Jakó tanulmányának megjelenése után több mint 40 évvel már ilyen formán nem tartható.

Milyen bizonyítékok szólnak e látszólag elfogadott nézet mellett és melyek ellene? Mennyiben állják meg a helyüket Jakó Zsigmond érvei? Alátámasztják-e az általánosan elfogadott nézetet a levéltári források? Felvetődnek-e további ellentmondások a székely birtokjoggal kapcsolatban a szakirodalomban? Milyen további kérdések vethetők fel a székelyek birtokjogáról kialakult kép kapcsán? Előadásomban ezekre a kérdésekre kívánok választ adni a nem csupán a történet- és jogtudomány eddigi eredményeinek összevetésével, hanem új források bevonásával is.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Nagykunsági kötődésű academicusok a Debreceni Református Kollégium beiratkozási könyveinek tükrében 1801-ig

17:30-18:00

Éliás János

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Előadásomban a nagykunsági kötődésű, a Debreceni Református Kollégium törvényeinek aláírt hallgatók nyugati academiai tanulmányait vizsgálom. Ennek során a kutatásban résztvevő diákok két csoportra oszthatók: a nagykun városokból származókra, illetve az alsóbb iskolát nagykun településeken elvégzőkre. A kutatás jelenlegi állása szerint a 636 nagykun kötődésű diákból 31 végzett bármilyen nyugati academian tanulmányt. Az előadás célja egy átfogó kép alkotása ezekről a külföldön tanuló diákokról mind életrajzi, mind tanulmányi tekintetben, és bizonyítani azt, hogy a 31 diák mindegyike később fontos szerepet töltött be vagy Nagyikunság, vagy a református egyházszervezet valamely szintjén. Ennek megfelelően a kutatás főként levéltári és szakirodalmi ismeretekre épít: fő forrásaim közé tartozik Bakóczi János: Főiskolai növendékek névsora 1588-1791 (Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára, II. 28. a. 1-3.), illetve Hörtsik Richárd: A Sárospataki Református Kollégium diákjai (Sárospatak, 1998.) adattárak, gyűjtemények. A diákok külföldön írt academiai műveikre helyeztem a hangsúlyt, de nem feledkeztem el a többi életrajzi adatról sem: a Debreceni Kollégiumba való beiratkozását alapul véve számos további információhoz juthatunk: beiratkozási dátuma, szülei neve, foglalkozása, esetlegesen az ő későbbi hivatása. Ezen kívül fel vannak jegyezve a vállalt rectori és praeceptor hivatalkok, melyek a külföldi tanulmányúthoz szükséges pénz előteremtéséhez volt megkerülhetetlen. Az előadás a diákokról meglévő adatokra alapulva ismerteti az academiai tevékenységüket, illetve ottani életvitelüket, későbbi tevékenységeiket, és ebből is kerül levonásra a végső következtetés, illetve a hipotézis igazolása/cáfolása.

Debreceni Egyetem Tehetségdondozó Program (DETEP)

A Haynau-féle közigazgatás az 1849-50. évi Magyarországon

18:00-18:30

Sivák Veronika

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Magyar Zoltán Szakkollégium

Kutatásom fő célkitűzése azon rövid időszak feltárása, melyet Haynau rémuralmaként nevezett el a történelem. Érdeklődésem középpontjában a besúgóhálózat működése áll, azonban ezzel összefüggésben rendkívül fontosnak tartom az ostromállapot alatt működő közigazgatás bemutatását is. Az 1848/1849-es szabadságharc végén született meg a jogeljárás elmélete Alexander Bach, akkor még leendő belügyminiszter ajánlása alapján. Ezzel mindenféle remény megszűnt arra nézve, hogy a birodalmi alkotmányban helyet kapjanak a magyar történeti alkotmány vívmányai: a kormányzat Magyarország teljes beolvasztására szánta el magát azzal az elképzeléssel, hogy a magyarországi lakosság szimpátiáját megnyerik az anyagi jólét

megteremtésével. Azonban az ostromállapot kihirdetését és a világosi fegyverletét követően a politikai hatalmat a katonai kormányzatot és a csendőrséget irányító tábornokok vették át, és a Schwarzenberg-féle bécsi kormányzat az ellenforradalmi jelleg és az önkényuralmi módszer eszközéhez folyamodott, hogy leszámoljon a „párt-ütő kormány” tevékenységével, és felkutassa a forradalomban tevékenyen részt vettek. Levéltári kutatásaim során a megtorlás módozatával kapcsolatosan igyekeztem releváns információkat gyűjteni, felhasználva a Haynau-féle Pest megyei elnöki iratokat. Az 1849 augusztusa és 1850 januárja között keletkezett dokumentumok nem kevés információval szolgálnak a közigazgatást és a formális, valamint informális besúgóhálózatot illetően, ugyanis nem csak a rendőri hatóságok akkor még kezdetleges hálózata, hanem a magánszemélyek bizonyos köre is tett feljelentéseket. A Kossuth-bankók és a fegyverek beszolgáltatására vonatkozó rendeletekkel ellenszegülő ügyei folyamatosan érkeztek be a Pest megyei elnökségre, valamint a forradalomban résztvevők bujkálásáról, meneküléséről is találhatunk információkat. A különböző ügyek rendszerezésével, azok feltárásával, a közigazgatás bemutatásával egy valós képet szeretnék bemutatni az eddig még kevésbé kutatott Haynau-féle korszakról.

18:30-19:00

A három császár konferenciája Skiernievicében (1884)

Andrékó Tamás Dániel

Debreceni Egyetem

A téma választását nagymértékben meghatározta egyetemi szakpárom és a történettudomány iránt érzett elköteleződés. Szerettem volna olyan kutatási témát választani, amelybe az orosz nyelvet, kultúrát és történelmet is vizsgálhatom, de egyben Magyarország történetével is foglalkozhatok. Így került érdeklődésem középpontjába az Osztrák-Magyar Monarchia külpolitikája, különös tekintettel az Oroszországhoz fűződő viszonyára.

Az Osztrák-Magyar Monarchia (1867–1918) külpolitikájának fókuszában mindig meghatározó szerepe volt az "orosz kérdésnek". 1866 augusztusában Ferenc József osztrák császár hadserege vereséget szenvedett a poroszoktól, ami egyenes úton vezetett ahhoz, hogy a német egység Ausztria nélkül valósuljon meg. 1867-ben a kiegyezés nyomán megszületett az Osztrák-Magyar Monarchia, melynek külpolitikáját jelentősen meghatározta a Balkán kérdése. Az Orosz Birodalom külpolitikájának egyik fókuszpontjában a Balkán állt, ami konfliktust eredményezett a két birodalom között. 1873-ban létrejött a három császár szövetsége, amely kisebb megszakításokkal – az érdekszférák ütközése nyomán – egészen 1886-1887-ig fennállt. A birodalmi politikát a Német Császárságban és Oroszországban is meghatározta a "lengyel kérdés". 1884-re a lengyel kérdés oly mértékben feszülté vált a szentpétervári kormányzat számára, melyre megoldást kellett találni. Az osztrák-magyar, orosz és német uralkodó egyik utolsó személyes találkozója pedig éppen a lengyel kisvárosban, Skiernievicében zajlott le 1884 szeptemberében.

A magyar történetírás egyik hiányzó szegmense az 1884-es skiernievice-i konferencia részletei. Kutatásom célja, hogy ezt az űrt pótoljam. A konferencia előzményein túl a tárgyalások részletes menetét tárom fel és interpretálok. Fontosnak

tartom, hogy a konferencia formális kérdésein túl foglalkozzunk az informális kérdésekkel is, hiszen egy-egy politikai döntésben akár egy-egy külön program (Pl.: vadászat) szintén sorsdöntő lehetett. Miért éppen Skiernievicében rendezték a konferenciát? A magyar politikai gondolkodás miért volt ruszofób? Voltak olyan politikusaink, akik az oroszokkal jó viszonyra törekedtek? A konferencia lebonyolításában milyen szerepe volt a három birodalom külügyminisztereinek? A tanácskozáson milyen döntések születtek? Milyen kapcsolat fűzte egymáshoz a három császárt? Milyen gondolatokkal, távlati célokkal fejezték be a konferenciát? Valóban ez volt a három császár utolsó személyes találkozója? Kutatómunkám során, és előadásomban is ezekre a kérdésekre nyújtok választ. Úgy gondolom, hogy egy-egy ország belpolitikáját érdemes nemzetközi kontextusban is megvizsgálni, hiszen a világpolitika jelentősen meghatározza a belügyek alakulását is, így fontosnak tartom az érintett államok belpolitikájának alapos áttekintését is, amennyiben ez előadásom és kutatásom szempontjából releváns.

Munkám módszertanát tekintve kiemelkedő helyen állnak a korabeli sajtóorgánumok, memoárok, illetve a közös minisztériumok ülésének jegyzőkönyvei, mint primer források. A ránk hagyományozódott dokumentumok ismeretén és feldolgozásán túl a módszertan egyik fontos aspektusa a szakirodalmak átfogó ismerete, főként magyar, angol és orosz nyelvű szakmunkák áttekintése. A konferencia kapcsán a legfőbb dokumentumok a külföldi levéltárakban vannak, így a bécsi és a varsói levéltárban is szeretnék idővel kutatási munkát végezni.

A XXI. Eötvös Konferencián célom, hogy a történelemtudományban végzett eddigi tudományos kutatómunkám eredményeit bemutassam, illetve a vita során olyan észrevételeket, javaslatokat kapjak, melyek új impulzust adhatnak kutatómunkámnak.

Történelem 3. (XX. századi magyar történelem)

Szekcióvezető: Rudolf Veronika

„D” Szekció, Szombat 09:00-11:30

09:00-09:30

Prostituált gyilkosságok a 19-20. század fordulóján Budapesten

Völgyi Réka

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kutatásom témájának megválasztásakor a társadalomtörténet két azon szegmensét kívántam ötvözni – a nő- és bűnözéstörténetet –, amelyek személy szerint a legjobban érdekelnek. A témák különlegességét az adja, hogy a prostitúció és a bűnözés, mint társadalmi jelenség szinte minden korszakban vizsgálható, hiszen mindig is léteztek és némileg össze is függenek. Ehhez a korabeli sajtót átvizsgálva öt fiatal prostituált esetét találtam, név szerint Manicza Annát, Gernedics Ágostát, Bjelobaba Máriát, Müller Terézt valamint Schwarcz Johannát, akik mind brutális rablógyilkosság áldozati lettek Budapesten 1893 és 1912 között. Későbbiekben majd kitűnik, hogy mind különböző hátterű, de hasonló korú, hasonló pályát befutó és hasonló véget ért kéj nők voltak. Ezen az öt nőn kívül még hozzávettem említés és összehasonlítás szintjén két szintén magyar prostituált Végh Verona és Mágnás Elza - és két amerikai utcanő – Helen Jewett és Mary Roberts - meggyilkolásának ügyét, illetve egy angol gyilkosságsorozatot, Hasfelmetsző Jack esetét.

A kiválasztott nők történetét mikrotörténeti módszerrel, esettanulmányokként dolgoztam fel. Ismertetésükön és összehasonlításukon keresztül olyan kérdésekre kerestem a választ, mint hogy hogyan léptek a prostitúció útjára, milyen életet éltek, milyen gazdasági helyzetben voltak, mennyire voltak emancipáltak, milyen sztereotíp kép élt a prostituáltakról társadalomban, hogyan reagált a sajtó és a társadalom a meggyilkolásukra, milyennek festette le őket és a gyilkosaikat a sajtó, illetve, hogy maradt-e valamilyen nyomuk a populáris kultúrában. A dolgozat végén pedig összességében arra kísérlek meg választ adni, hogy miért pont őket ölték meg, munkájuknál fogva nagyobb esélyük volt-e ilyen véget érni, mint másnak, és rámutatni arra, hogy ők is pontosan ugyanolyan emberek voltak, mint bárki más és nem valami romantikus álmokképek, mint ahogy gyakran gondoltak rájuk akkoriban.

Falu, föld, furfang? – Az 1920-21-es földosztások társadalmi hatásai

09:30-10:00

Juhász Zoltán András

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Melanchthon Evangélikus Szakkollégium

Kutatásomban a Nagyatádi-féle földreform megvalósítását vizsgálom, mikrotörténeti kontextusban, az esztergomi hercegprímási uradalomhoz tartozó Héreg település határrendezésében. Vizsgálódásom fókuszában az áll, hogy a világháború utáni magyar társadalom hogyan viszonyult a földhöz juttatáshoz/földhöz jutáshoz. Hogyan látták az új helyzetet a paraszti társadalom különböző rétegeiben? Hogyan viszonyultak a földtulajdonhoz a földhöz juttatottak (hadirokkantak, hadiözvegyek, árvák) és a gazdag, illetve középparasztság? A primási uradalomhoz tartozó falu példája rávilágíthat a földosztások során kialakult csalásokra, vesztegetésekre, a falu „belbékéjének” megrendülésére. Ugyanis „ily furfanggal kieszelt botrányos mérvű adás-vétel egy kötött birtoknál alig ha történt, az országban! – írja az egyik forrás a héregi földosztásokról. Az ügy fontosságát jelzi, hogy a legfelsőbb szinten foglalkoztak a kérdéssel (Rubinek Gyula, Nagyatádi-Szabó István és Haller István miniszterek), így kiemelten jól dokumentált forrásgyűjtemény áll rendelkezésre. Forrásaim között a jegyzőkönyvek, levéltári iratok mellett szerepelnek a népi (naiv) költészet alkotásai is, melyek a kollektív emlékezet működésének lenyomatai, és plasztikusan szemléltetik a paraszti társadalom hierarchiáját, megvilágítva a földosztás során is kiemelten fontos szerepet játszó tényezőket. A héregi példa feltárásával képet kaphatunk a földosztások történetéről, főként társadalmi vonatkozásairól, a paraszti, falusi hierarchiáról és egyúttal az uradalomhoz fűződő viszonyról.

A pécsi bajtársi egyesületek numerus clausus köré szerveződő megmozdulásai a Pécsi Erzsébet Tudományegyetemen

10:00-10:30

Raposa Vivien Kitti

Pécsi Tudomány Egyetem, Kerényi Károly Szakkollégium

A kutatásom során arra kerestem a választ, hogy a Horthy-korszak szellemisége és önmeghatározása mekkora hatást gyakorolt a bajtársi egyesületek életére, milyen eszköztárral éltek a bajtársi tagok, illetve, hogy az egyetemi és a városi rendfenntartás milyen szankciókat eszközölt az egyes atrocitásokkal szemben.

A Horthy-korszak két fő bajtársi egyesülete – a Turul Szövetség és a Foederatio Emericana – tevékenységének legmeghatározóbb részét a numerus clausus köré szerveződő akciók tették ki. Így a két világháború közötti időszakot jelentős módon áthatotta a numerus clausus szigorúbb betartásáért való küzdelem, mely a harmincas évek során egyre inkább kiegészült radikálisabb követelésekkel az izraelita magyar állampolgárokkal szemben. Ennek az egyik pécsi megjelenése az 1933/34-es tanévben kibontakozó beiratkozási sztrájk volt, mely egy hosszasan elhúzódó, az 1924-es évre visszavezethető mozgalom csúcsa volt. Ez az eset különösen jól szemlélteti az ifjúság által használt demonstráló eszközök radikalizálódását, hiszen még a kezdetekkor békés „fegyvereket”, a memorandum és a kérvényt eszközt alkalmazzák, addig 1934-re

ezeknek drasztikusabb formája felé nyúltak, köztük a tanórák és maga az intézmény teljes bojkottjához. Az elkészített dolgozatom ezeken kívül kiemeli, hogy a pécsi egyetemi és a városi rendfenntartás meglehetősen gyenge szankciókat vezetett be a bajtársiak megmozdulásai ellen, mely mögött az a cél állt, hogy elkerüljön mindenféle közbotrányt, így ezek gyakran csak tettek nélküli fenyegetőzésekben merültek ki.

10:30-11:00

Nőképek változása a magyar filmhíradókban 1945–1949

Bacsa Ildikó Eszter

Pécsi Tudományegyetem, Kerényi Károly Szakkollégium

Az előző század során a nyomtatott sajtó és a rádió mellett egy új hírközlési és tájékoztatási médium terjedt el Európában, és hazánkban is: a filmhíradó. Mivel a mozi gyakori szórakozási lehetőséggé vált és a moziműsor részét képezte a filmhíradó, ennél fogva tömegekhez jutottak el ilyen formában is a tudósítások a 20. század elejétől kezdve. A teljes magyar filmhíradótörténet egyelőre feldolgozatlan, ugyanakkor számos kutatási lehetőség rejlik benne, így előadásom ennek elemzéséről szól. Az ezzel kapcsolatos munkák leginkább a Horthy- vagy a Rákosi-korszakban készült híradók propagandisztikus szerepét mutatják be, az átmeneti időszak híradóiról eddig még nem készült írás. „Mind a mai napig a filmtörténettel foglalkozó szakkönyvek elsősorban művészeti-esztétikai szempontból közelítenek a film felé, a társadalmi és politikai vetület pedig csak háttérként jelenik meg” – írja Lénárt András egyik tanulmányában, amelyben hangsúlyozza, fontos lenne minél több történésznek is a film felé fordulnia. Az előadás célja, hogy bemutassa, miként érvényesült a filmhíradókban a kommunista dominancia a még többpárti időszakban az ideális nő reprezentációjának változását vizsgálva, ezáltal társadalomtörténeti szempontból közelítve meg ezt a kérdést. A vizsgálat egészen pontosan 1945 és 1949 közötti időszakra vonatkozik, összehasonlítva a Horthy-korszak nőtípusaival. Ehhez a híradókészítők által alkalmazott módszereket és szimbólumokat vizsgálom. Az egyes nőtípusok meghatározásához és azok összehasonlításához Barkóczi Janka 2017-ben megjelent könyve nyújt alapot.

A kutatást a Pécsi Tudományegyetem Kriszbacher Ildikó Ösztöndíja támogatta.

"A valódi nyilvánosságért nem csak szónokolni, hanem cselekedni kell!" - Rendszerváltás Vácon, 1988-1990

11:00-11:30

Kiss Zsombor

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A jelenkortörténet kutatói számára örökös dilemmát jelent, hogy mikortól számít egy kor lezártnak, és nyílnak meg a feltételei a kor tudományos szintű feltárásának. Sokszor hallani, hogy a történeti kutatások megkezdéséhez szükséges „történeti távlat” kialakulásához legalább „egy nemzedéknyi” időre, azaz 30 évre van szükség. Ezért is lehet, hogy a rendszerváltásról, Magyarországon csupán néhány átfogó jellegű történeti munka született eddig, miközben a tranzitológiai irodalom szinte önálló műfajjá vált a politológián belül. 2019-ben azonban elérkezett a rendszerváltás szimbolikus évének, 1989-nek a 30. évfordulója, és a hazai történettudomány is egyre nagyobb érdeklődéssel fordul a magyarországi demokratikus átmenet felé.

Előadásomban a rendszerváltó folyamatokat „alulról”, Vác város példáján keresztül szeretném bemutatni. A „Dunakanyar szívének” is becézett, történelmi múlttal rendelkező Pest megyei városban az országos eseményekkel párhuzamosan, rendkívül aktív helyi közélet alakult ki. A város lakossága aktívan érdeklődött, valamint jelentős részük tevékenyen részt is vett a rendszerváltás lokális eseményeiben. Kutatásom részletesen foglalkozik a helyi 1988-1990-es eseményekkel, többek között az MSZMP reformpolitikájának hatásaival a helyi tanács- és pártapparátusra, a fennálló hatalomtól független politikai- és társadalmi szervezetek tevékenységével, valamint az ezzel szorosan összekapcsolódó lokális nyilvánosság kiterjedésével.

Munkám elsődleges forrását az átmenet során újra magára találó és termékeny helyi sajtó anyagai adják. Továbbá a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum gyűjteményének köszönhetően a váci MDF csoport vezetőjével készített mélyinterjút, valamint a helyi pártcsoport fennmaradt iratait is felhasználhattam a kutatásom során.

Úgy vélem, minden, a kutatásomhoz hasonló helyi „mélyfúrás” hozzájárulhat a magyarországi rendszerváltás folyamatainak jobb megértéséhez, és árnyalhatják a rendszerváltás társadalmáról, mint passzív „tömegről” kialakult képet.

